

శ్రీ ములరామాయణము.

ఇ య్య ది

ఆతుకూరి మొలచే రచియింపబడినది.

ప బ్లి ష దు:

కురుకూరి సుబ్బా శాస్త్రి

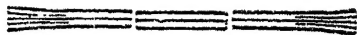
సరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ.

శ్రీ కృష్ణా వెస్ననండు ముద్రితం
రాజమహేంద్రవరం
1935

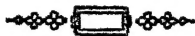

శ్రీ రస్తు.

మొల్ల రామాయణము.

బాలకాండము.

మహిమాభిరాముడు వసిష్ఠమహాముని పూజితుండు ను
తామరదూక భాభగణుఁ డాత్మితసాపకుండు దూ
ర్వామలసన్ని భాంగుడు మహాగుణకాలి దయాపరుండు శ్రీ
రాముండు పోయి భక్తతతి రంజిలునట్లుగ నెల్ల కాలమున్.

- ఉ. శ్రీనగమందిరం దమర సేవితుఁ డర్చకాంతహాళి స
నృసిమహాపయోజనిననాయకుఁ డబ్జభవామరేశ్వర
ధ్యానలసత్సృసన్నుఁ డతిధన్యఁడు శేషవిభూషణుండు వి
ద్యానిధి మల్లిఖార్జునుండు తా నికు మాకు కుభంబు లొప్పుగక. 2
- ఉ. తెల్లని పుండరీకమాల లేజము మెచ్చని కన్నుదోయితో
నల్లశక్రగ్రీవలరుని నవ్వెను చక్కని జేహ కాంతితో
నల్లఁ బల్లఁగోని కరమందలి సంజ్జల నింపు నింపఁగా
గొల్లతలక విరాళితగఁ గొల్పెడు కృష్ణుడు పోయిగావుతక. 3
- ఉ. మింగి సమస్తలోకములు మిన్నక తాఁ దన నేర్పనిమాట ని
ర్మించి ప్రగల్భతక మెఱసి మేలును గీడును బ్రాణికోట్లా నే
వించుటించి శాస్త్రములు వేదములుం గొనియాడుచుండు నా
కాంచనగర్భఁ డిచ్చు నధికంబుగ నాయువు నీప్సితాగధుల్. 4
- సీ. చంద్రఖండ కలాపుఁ జారువామనరూపుఁ, గలితచంచలకర్ణుఁ గమలవర్ణు
మేడకోజ్వలబాహు యూషకోస్తనువాహు, భద్రోభవదను సద్భక్తనదను
సన్నువిస్తుతిపాతుఁడైలరాద్ధోహితుఁ, ననుదినామోదు విద్యాప్రసాదుఁ
బరసుచరాభ్యాసుఁ బాశాంతుకోల్లాను, మరుతరభ్యాతు నాగోపవీతు
గీ. లోకవందితగుణవంతు నేకధంతుఁ నతుల పేరంబు సత్కరుణావలంబు
విమలరవిజాటితేజు శ్రీఃశ్రురాజుఁ, బ్రధితవాక్పాధికైయెల్లఁ బ్రస్తుతింతు. 5

- చ. కరిములుడుం గుమారుండు వికారపుజేతల ముద్దునూపునుకో
 పుష్ప వనాటము స్ఫురిగగుట్టులు నాటును జమ్మదోయితో
 శిశుముః రాయుచుంగబరిజేర్చిచంద్రునిబట్టితీయఁగాఁ
 పుష్పముః జాఁపనవ్వెడుజగములతల్లికుభంబుజేవుతకో. 6
- ఉ. సామజయుగ్మ మింపలగఁ జల్లనినీరు పసిండికుండలకో
 వేసుజగందినంది కడువేడుకతోఁ బిషిత్తుఁ జేయఁగాఁ
 దామరపువ్వుఁదియ మురంబుఁ నుండెడులోకమాత మా
 కాముఁతెల్ల సంపద లఖండముగా నిడు మాత నెప్పుడుకో. 7
- ఉ. మేలిమిచంచుకొండ నుపమింపగ జాలినయంచ నెక్కివా
 హ్యోనిఁజింఁ వచ్చుచతురాస్యునెగుగొని నవ్వుజేరగా
 వాలిక సోగకన్నుల నివాళియొనర్చి ముదంబుగూర్చి వి
 వ్యాలును వాని శబ్దముల నర్థడులకో సతతంబు మాకిడుకో 8
- సీ. మఁసన్ను తాన్దాను నువివేకి వార్మికి, నఖిలవేదాగమాభ్యాసు వ్యాసు
 ఘోరాంధకారపుభారవి భారవి సత్కాంతిహిమకరశ్లాఘుమాఘు
 వివిధకళాన్వితవిభ్రాంతి భవభూతి బ్రకటకార్యధురీణు భట్టభాణు
 మానినీలోకనమ్మదభయ శివభయగవితార సోల్లాసుఁ గాళిదాసు
 గీ. న్దుతగుణోద్దాము వాచనసోము భీము, నవ్యమంజులవాగ్ధుర్య నన్నపాద్యు
 రసికుఁడైనట్టి శ్రీనాథుఁంగవాధుఁ, దిక్పకవిరాజును నుతిచి ధినిమింది. 9
- క. తొల్లిటి యప్పటిసత్కవి, వల్లభులను రసికవినుతె వాగ్విభవకళా
 మల్లలగనితారచనల, బల్లిను లైఁటిఘనల భక్తిగదలతుకో. 10
- క. గురులింజంగమార్చన పరుడును శివభక్తిరతుడు బాంధవహితుడుకో
 గురుఁ నాతుకూరికేసను, వరపుత్రిని మొల్లయనగ వజ్జినదానకో. 11
- సీ. జడియపదములు దెనుగులు సాంస్కృతుల్, సంధులు ప్రాజ్ఞులశబ్దవితతి
 శఙ్ఖులు రీతులుఁ జాటుప్రబంధంబు, లాయాసమాసంబు లమరములను
 భావాగ్ధములుఁ గావ్యసరిపాకములు రస, భావచమత్కృతుల్ పూకుసఫలి
 ఒహువర్ణములును విభక్తులు రాతుల, లంకృతిచ్చందోవిలక్షణములుఁ
- గీ. గావ్యసూపద క్రిమిలు నిఘంటువులును, గ్రమము లేవియు నెఱుంగవిభ్రాంతగోప
 వరపు శ్రీకంఠయల్లేకు వరముచేత, నెఱింగవిత్వంబుజెప్పఁగా నేర్పికొంటి. 12
- క. చెన్ను చుని రామచంద్రుఁడు చెప్పించినపలుకుమీఁదశెప్పెదనే నె
 ల్లప్పుడు నిహవరసాధన, మిప్పుణ్యచరిత- తత్పులించకుండ కవుల్. 13

వ. అని మఱియు.

చ. వలిపపునన్న పయ్యోదను వాసిగ గంధపుబూతతోడుతక

గొలదిగఁ గానవచ్చువలిగుబ్బుచనుంగనీవి నొప్పగాఁ

దెలుఁ గని చెప్పుచోట గడులేటలమాటల గొత్తరీతులం

బొలుపు వహింపకున్న మఱి పొందగు నే పటహాదికబ్బముల్.

15

క. మునుసంస్కృతముందేటగఁ, దెగించెచిచోట నేమి దెలియక యుండక

దనవిద్య మెఱయ గ్రమ్మర భువనుగుఁంస్కృతముఁ జెప్పగా రుచియగు నే.

16

గీ. తేనె సోక నోరు తీయన యగురీతి తోడనగ్ధమెల్లఁ దోచకుండ

గూఢశక్తములను గూర్చినకావ్యమృత, మూఁచెవిటివారి ముచ్చటగును.

17

క. కలనుచుటలు సామెత లందముగాగూర్చి చెప్ప నది తెలుగునకుం

బొందై రుచియై వీనుల, విందై మఱికానుపించు విబుధులమదికిక.

18

వ. అని మఱియు

క. ఆది రఘు రాముచరితము వాదరముగ విన్న గొత్తయై లక్షణసం

పాదమై పుణ్యస్థితి, వేదమై తోచకున్న వెట్టి నె చెప్పక.

20

ఉ. గాజితకీర్తయైనరఘురాముచరిత్రము ముక్తగవీర్యరుల్

తేజమెలర్ప జెప్పి రని తెల్పియు గ్రమ్మర జెప్ప నేనలక

క భూజఃకల్పకం బగుచు భుక్తికి ముక్తికి మూలమెనయా

రాజును దైవ మైనరఘురాము మఱించిన దత్తులగు నే.

21

క. వాగాంగన శ్రీరాముని, పేరిడి రాచిలుక బిలిచి మోపురహించెక

నేరుపుల చందంబున శారాముని విమఱినేయ హ్నమురాదే.

22

క. పేరిచి పొగడినవారిని నేరకకొనినూడువారి నిజకృప మనుపం

గారణమగుటకు భక్తియై కారణ మగుగాని చదువు కారణ మగు నే.

23

ఉ. సల్లలితప్రతాపగుణ సాగరు దై విలసిల్లి ధాత్రిపై

బల్లిదుడైనతామసరపాలకునిన న్తుతి నేయ జిహ్వకుక

జల్లర గాజలోకమును జేకొని మెచ్చగ నిచ్చవుట్టునే

నల్లముబెల్లముం దినుచు నప్పటి కప్పటి కాననీయునే.

24

వ. అని వితర్కించి ముదంబున నిష్టదేవతాప్రార్థనంబును బురాతనకవీంద్రీమతియు

నుం జేసి నాచేయం బూనిన మొల్లరామాయణమునకు గథావిధానంబొల్పిన.

25

సీ. సరయూనదీతీరసతతసస్మంశ, ప్రాభదోన్నతిమహావైభవమృ

కనకగోపురవార్ష్య భువనవాటోజ్జ్వల త్పాకగోపుర శ్రీకరమ్ము

- గజచాజగభటగజితపత్రిచా, మరకేతులొరణమండితమ్మ
ధరణీనధూటికాభరణవిభ్రమ శఖ, దరిశిలచుమాణిక్య దర్పణమ్మ
- గీ. బాహులవీపరాజస్యపట్టభద్ర, సేవకాచిత్ర సేవకాచిత్రమ్మ
చా. సుతికెక్కు మహిమననారతము. ధర్మలయమ్మ మహినయోధ్యాపురమ్మ.
- సీ. మదనాగయూధసమగ్రజేతముగాని, కుటిలవర్తన కేవలము గాదు
అహవోర్విజయహరినివాసము గాని, కీకసముత్కరాంకితము గాదు
మోహనగణిత కాసమూహగేయము గాని, యూధికానికరసంయుతముగాదు
- గీ. సగససత్కుణ్ణజననివాసమ్మ గాని, కతినిద్దయదైత్యసంఘమ్మ గాదు
కాదు కాదని కొనియాడె గల్గినట్టి, పురవరాగ్రమ్మ సాకేతపురవరమ్మ. 27
- సీ. భూరివిద్యాప్రాధి భారగా పీతమై, గణులింప సత్యలోకమ్మవోలె
మహనీయగుణస్యమంగలావాసమై, పొగడొందుకైలాసనగమవోలె
లలితంపచ్చాల్లిలక్ష్మినివాసమై, యురవైనవైకుంఠపురమవోలె
విరచితప్రఖ్యాతహరిచందనాభ్యమైయారూఢి నమరాలయమ్మవోలె
- గీ. రాజగజనివాస మైతేజరిల్లి, నరవరోత్తరదిగ్భాగనగరివోలె
సకలజనములు గొనియాడె జగములందు, బోలుపుమీతెను సాకేతపురవరమ్మ 28
- క. ఇమ్మల నప్పుర వప్రము, కొమ్మలవైనుండి పురము కొమ్మలవేడ్కన్
దమ్మలచుట్టముపనజల, జమ్మల పూజింతు రొగినజనముఁబ్రీతిక. 29
- క. పరువున మురువై యుండును, మరపురమునకల్పతరులు చూపరకింపై
పరువున మురువై యుండును, దురగంబు లయోధ్యుఁ గలప్రతిశ్ఠికలంకె. 30
- క. దానగుణమ్మన మరపురి, నేనాదును నమరరత్న మ్మిక కెక్కుక
దానగుణమ్మన మిక్కిలి, యేనుగు లాపురములోన నెన్నికెక్కుక. 31
- క. కవిగురుబుధమిత్రాదులు, వివిధార్చనల నమరపురి వెలయుచు రెలమిక
గవిగురుబుధమిత్రాదులు, వివిధార్చనల నమరపురి వెలయుచు రెలమిక. 32
- క. భోగానురాగసంపద, భోగులు వర్తింతు రందు భూనుతలీలక
భోగానురాగసంపద, భోగులు వర్తింతు రందు భూనుతలీలక. 33
- సీ. ప్రకటానురాగ సంపన్న లాదురు గాని, రమణీయరక్తతారకులు గారు
కుభవమిత్రోజ్జ్వలనూత్రోధారులు గాని, కుక్కురిహాస్యనాటకులు గారు
ఉభయసంధ్యాదివిధ్యక్తకర్మలు గాని, చక్రింపగానికాచరులు గారు
తిలకించిమాడె సద్విజ్ఞానాదురే కాని, తల్లిభంగబక్షిజాతములు గారు

గీ. బాధలులు గాని యగ్ని రూపములు గారు, పండితులు గాని విజ్ఞులవగిడి గారు
ధీమరులు గాని జాతనిందితులు గారు, పరమపావను లావురి ధరణి సురులు 34

ఉ. రాజులు కాంక్షియందు రతిరాజులు రూపమునందు వాసిన

రాజులు దానమందు మృగరాజులు విక్రమకలి యందు గో

రాజులు భోగమందు దినరాజులు సంతతతేజమందు రా

రాజులు మానమందు నగరమున రాజకుమారులందఱున్. 35

సీ. తగదానవిఖ్యాతి ధరఁ గుజేదులు గాని, సతతాంగబుష్టసీడితులు గారు
నిర్మలసత్యోక్తి ధర్మనూనులు గారి, చర్చింప నన్యతభావములు గారు
ప్రకటవిభూతి సౌభాగ్యదుర్ముఖులుగాని, వసుధవై గోషమావసులు గారు
కమనీయగాంభీర్యఘనముదుర్ముఖులుగాని, యశులితభంగసంగతులు గారు

గీ. వర్తకులు గాని పక్షులేవరులఁ గారు, భోజలే కానిపాము లెప్పుడు గారు
సరకులే కాని కొలకులజాడఁ గారు, వన్నె కెక్కిన యప్పురి వైశ్యులెల్ల 36

క. పంటల భాగ్యోదయులై, పంటలవైఁ బంటలమర బ్రతుకుదు రెపుడున్
బంటులఁ బాడియుఁ గలయా, పంటలు మొదలైనకావుఁబ్రజలనగరిన్. 37

సీ. కలికియావులచేత గరగింప నేర్తురు, బ్రహ్మచారుల నైన భ్రాంతిగొలిపి
మృదువవోరచనల వదలింపనేర్తురు, ఘనమునీండుల నైనఁ గచ్చడములు
వలపులువైఁజల్లి వలపింపనేర్తురు, సన్యాసులను నైన జలముబట్టి
సురబుధమృలఁ జొక్కింప నేర్తురు, వ్రతములు నైకొన్న యతులనైన

గీ. ఆచల మెక్కింప నేరుతు రాక్షసుల, నురుగు గొలుపఁగ నేర్తురుంత్రములను
ధనము లంకింప నేర్తురు తమ్ము నేసి, వాని కెక్కిన నుప్పురివారసతులు. 38

సీ. శారదగాయత్రికాండీల్య గాలవ, కపిలకాసీమలవిఖ్యాతి గలిగి
మదనవిష్యక్తేనమాధవసారద, శుకనైజయంతికాన్ధులు గలిగి
చంద్రార్కనునాగిసంభవజయవృష, మంభవాణాదుఁ గొనుదు మిగిలి
కుమనమైరావత సురభిశక్రామృత, సారిజాతముల సాంపాదఁ గలిగి

గీ. బ్రహ్మనిలయుమ్ము వైశంతపట్టునమ్ము, నాగకంఠబులైలమ్ము నాకపురము
లలితగతిఁబోలి యేనేళఁ దులకుదూఁగిఁ, ఘనత నొప్పారు నప్పురివనమునెల్ల. 39

చ. కనకవిలాసకుంభములు గల్పికుచంబులలీలఁ జత్రకే

తనములు వైటకొంగులవిధంబునఁ గ్రాలగవాతుము ల్లిహికా

గనుగవయట్లు పొల్పెనగగా భువిభోగులు మెచ్చ భోగిని

జనములరీతిఁ తెల్వమరు సౌధనికాయము పోయకన్వరిన్. 40

- నే సుకాక చ్చపంశంఖపద్మములుగలిగి, ధనదుసగగమ్మునై గాని దృష్టమందు
 సున హుహుగ్ని గాంభీర్యసంఘి కేర్చి గుఱుతుమిటిసయపురికొలపతల్ల. 41
- నే అస్పృతధారాప్రవాహమ్మునందు నెపుడు, నొక్క ధేనువువిసెన్న సుతమగునె
 అచ్యుతధారాప్రవాహమ్మునందు నెపుడు, బెక్కు ధేనువులపురిఁ బేరునాందు. 42
- క ఈఁగఁగి సకలవిధవ, క్రికర నయితా బ్రసిద్ధం తెలఁగుచు మహిమక
 నాకపురితోడ నజయుచు, సాకేతపురమ్ము నెలయు జగము నుతింపక. 43
- న అట్టియహాపట్టణంబున కధీశ్వరం డెట్టివాడనగ. 44
- నీ కనకీర్తిగర్వార్థతతేతి నానించె, బటునగరబ్రహ్మాండభాండమెల్లఁ
 దశాశ్వాదీప్తిచే నివలించు మనయులు, దనుముచే నాగునువడ గఁ జేసె
 దనధాన్యభాగ్యతి ననుదినంబునునర్చి, దారిద్ర్యములు వెళ్ళఁ బాడిఁ దటిమె
 దనఁగియనిచుచే జఁలోకమంతయుఁ దగిలి సంతతమును బొగడఁ దనరె
- గి భగవ! కొనియాడ బాత్రిమై బగినట్టి, కైరిన్పులాల మేఘసమీక్షింతు
 గివక రాన్వయపాథోధి వనజవైరి నిశిత కాక్షేయకకమంతుదశరథుండు. 45
- నీ పాలించ దగినితిపరుల చున్నవేసి, పాలించు పట్టణపరాతి నెపుడు
 మునుప డెన్నడుఁ జోరులను గారవము జేసి, మరుచు నాశ్రితకోటిఘనముఁగాగ
 వెఱ వెఱుఁగడు కైరీనులఁ బొడగన్న, వెఱచు బొంకేయడ దొరుకునా యని
 తలఁపఁ డట్టిరాగ్రములు మిటివైకొన్న, దలకు ధగ్మంబెందుఁ దప్పునా యని
- గి సరవిజోషించ దరిగణమట్లు మెపుడు వెలయు బోషియ నిత్యమ్ము పుష్పవరుల
 భాస్కరాన్వయ తేజోవిభాసితుండు మానధుర్యండు దశరథత్వవరుండు. 46
- నీ వననాఁగి దొకనాడు గర్జుల బరవనూ, లాగణ్యసౌభాగ్యలక్షణములు
 విఁగోన దొకనాడు వీనుల కింపుగా గొలుచువారలమిది కొండెములను
 క్షుంబు వెడలించి జింహగ్రమున గోరి, పునుకడు కాతన్యబాహణములు
 తలఁపఁ దింతుకయైన ధనకాంక్ష నేనాడు బంధుమిత్రాశ్రిత ప్రగతి, జెనుప
- గి సతతగాంభీర్యధైర్య యుపణగుండు, వాక్ కెక్కిఁ గాజన్యన గ్గునందు
 సకలయోపాలజనసహాయముతుండు, ధర్మతాత్పర్యనిరతుండు దశరథుండు 47
- నీ విరహాతితయైన వృద్ధిబొందు లేక విషధరుండును గోరనిమముఁబూసె
 తాపంబుకొల్పెంచి తరియింపనోపక, పలుకూటఁ గడగండ్ల బడియె గరులు
 కంఠర్పకరవృష్టి సందనోపక ఘృష్టి వనవాసమున గుగ్రిష్టి వనయనూపె
 దీపించి వల పావనోపకహార్యంబు, కుక్షిలోపల దల గుగ్రిష్టికొనియె

- గీ. కుంభిరీ కాంత తమమీని కూర్చొడిచి, పగ్గంట గానవ్యయ స్తకాభరణమకుట
చారుహణికవ్యసిత చరణుడైన దశరథాదీశుభుజసీతపగిలినంత. 48
- క. ఆ గాజురాజ్యమందలి వారెల్లను నిరతధన్యులను లగుమహా
భూరిశ్రీనిభవంబుల, దారిద్ర్యంబు బెలుగుచెట్టితితి నాడక. 49
- వ. ఇట్టిగుహాధైర్యం గన్నులందును మహేశ్వర్యధుర్యంబును నగు దశరథమహాగాజు
సకలసాయంతరాజులకె పూజ్యులనుడగుచు బ్రాహ్మ బగు రాజ్యంబు నెలుచు
నొక్కనాడు. 50
- సీ. సంతానబుట్టికై గింతించి చింతించి, శిష్టనర్తకుడొకశిష్టుఁజూచి
తమకోల్లవినపింప విని మునిసిహుండు, పలికె ఋష్యశృంగు నెలవి చేర
ఘనాదాతఁడొగి బుత్రకామేష్టియనుచేర, యాగము గాబంప నందుకలన
వినుతికక్కగజాబుతయగులు గలుగుట, సిద్ధము నామాటబుద్ధిలోన 51
- గీ. "లుపును చెప్ప నాగాజు నెల్లతోడ, నకుటియాశ్రితు నావిభాండకునితనయు
నెలమిరావించి పుత్రకామేష్టియనెడి, బిన్న మొనరించుచున్నట్టి సరుదగుమననా. 52
- ఉ. రావణుచేతబాధల నిగంతవహక బడివడి మూకలై
దేవతలెల్ల గీష్పతికెదెల్లము గా నెఱింగింప వారి రా
జీవతమాజుడున్నెడకు శిఖరిమెతోడ్కొనిపోయి చెప్పనా
దేవుడు నిష్ఠుసన్నిధికి దిగ్గనజ్ఞానిపోయి యచ్చటక. 53
- వ. అప్పురాణపురుషోత్తముం గాంచి నమస్కరించి యింద్రాదిదేవతలం జూపింపునా
యిట్లని విన్నవించె. 54
- ఉ. రావణుడుగుండైనపరాక్రమశక్తిని వీరిసంపదల్
వావిరి గొల్లలాడి త్రిదివంబును బాడుగజేయ నేడుజే
వావలి దీనుభావమున నక్కడ నుండగ నొకభీతిచే
దేవర గావచ్చె నిక దేవరచిత్తము వీరిభాగముక 55
- వ అని విన్నవించిన విని వనరుహాలోచకుండు దయాచుత్తచిత్తుడైయరిమి
వాయకునిగుర్చి యిట్లానతిచెప్ప 56
- గీ. వనజగర్భనిగుర్చి రావణుడు మున్ను, తపన నేసిన వగమిచ్చుతఱిని దనకు
కేరిచేఁజూపులేకుండగోరువాడు, వయల వానరులను జెప్పమఱచినాడు 57
- వ. అక్కారణంబునంజేసి 58
- గీ. వనరులిగెను మనకు రావణునిజంప వినుడు మీరెల్ల నామాట వేడ్కమీఱ
దశరథుండనురాజు సంతానకాంక్ష, నొవర జన్మంబు గావింపుచున్న నాడు 59

- క. వరజీపతి యగుదశరథ, వరనాయకునింటబుట్టివరదూపమునక
దెరిగెద నేనిక మీరును మరకంటకుమీదలావునాపుటకొఱకై. 60
- క. కొందఱు కపివంశంబులఁగొందఱు, భల్లుకమలమున గురుబలయుతులై
కొందఱు నన్ని తెఱంగుల, బృందారమలాఁ! పుట్టి పెరుగును భువివై. 61
- వ. అని కృపాధురీణుం డైననారాయణుండానతిచ్చిన వినివనజాసనాదిజేసతానికరం
బవ్వన క్షోదరుని పావరవిందమ్ములకువందనమ్ములాచరించినిజనివాసమ్ములకుంజని
రయ్యవసరమ్మున.
- మ. ఇలసాకేతన్వపాలశేఖరుడు దాచేలావిలాసంబుతో
ఫలకాంతుక సవనంబు సేసినయెడక బంగారుపాత్రమ్ములో
పలదుద్ధాన్నము చాలించుకొని తాఁ బ్రత్యక్ష మైనిల్చి ని
ర్మలతేజంబునబావకుండనియె బేరమన్ మంజువాక్యంబులక. 62
- క. భూపాల! నీదుభార్యల, కీపాయస నిమ్మా తనయుల్
శ్రీపతిపుత్రసమాచులు, దూపను లుదయింతు రమితరూపస్ఫుర్తిక. 63
- వ. అని చెప్పి యప్పాయస పాత్రంబు చేతికిచ్చిన.
- గీ. పాయసమ్ము రెండుభాగముల్ గావించి యగ్రసతుల కీయనండులోన
సగము సగము దీసి ముగుడ మమిత్రేకు, నొసగిరంత నామె మెనవెట్రితి. 64
- వ. అంతం గొన్నిదినంబులకు గౌసల్యా కై కేయాసుమిత్రేలు గర్భవతులై యొప్పా
రుచుండ. 65
- సీ. భవభాతు లనుమాట తధ్యంబుగావింపఁ, దెలుపెక్కికమ్మలు తేటలయ్యె
నీలకుంతల లలి నెగడినయామాట, నిలుపంగ నెలులవైనలుపునూచె
గురుకుచలనుమాట సరవి సంభాషింపఁ, దోరమైకువములసీరుపట్టె
మంజుభాషిణులనుమాట తప్పక యుండ, మెలతల పలుకుట మృదువులయ్యెఁ
- గీ. కామిను లటంట నిక్కమై కాంతలందు, మీటిమేలైనరుచులవైగోరి కయ్యెఁ
సవలి పోరనదవలోన సారెసారె, కోకిలింతలు బెట్టుచిట్టుములుం బుట్టె. 67
- వ. నాతీయను.
- సీ. తనుమధ్యలనుమాటఁ దప్పింపఁగాబోలు, బొజలేక వడుములు పొదలఁజొచ్చె
గుచుమాట బంగారుకుండలో యనుమాట, కల్లగా వగ్గిముల్ నల్లనయ్యెఁ
జంబ్రావ్యలనుమాట సరవిమాన్వగబోలు, గళలనిలాసమ్ము పలుచనయ్యె
కుందరు లనుమాట సందియమ్ముగఁబోలు, గర్భభారమ్ములఁ గాంతిదప్పె

గీ. ననుచు గనుగొన్న వారెల్లనాడుచుండఁగట్టుచీరెల వేకంబు పుట్టుచుండ,
నానకులఁజూచి యందరు నలరుచుండఁ గాంతలకు నట్లుగర్భముల్ గానుపించె.
వ. ఇట్లుదుగ్ధరంబులైనగర్భంబులు దాల్చినకౌసల్యాది కాంతాత్రయమున జైత్రమా
సముత్సకుక్లపక్షమున నవమీభానువాసరమున బునర్వసునక్షత్రంబుఁగర్కట
లగ్నంబున శ్రీగామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులంగాంచినదదవంతెరంబున దశర
థుండు యథోఽతికర్తవ్యంబులు జరి పియప్పదిదినంబులు సరివ్పంబులేక పోతిదిఁప్ర
వర్ధమాను లగుచున్న కుమారచతుష్టయంబునకు గాలోచితంబులగు చాలోపన
యనాది కృత్యంబులు గావించి వెండియు : ద్యాపప్రీతి లగునట్లు లాలర్పిగజా
శ్వరదోహణంబులు నేర్పి ధనుశ్వదపారగులంగావించి వెంచుచున్న : సమ
యమున.

గీ. ఒకనాడు కుభగోష్ఠి సుర్యశ్వరుడు మంత్రీ పురోహితులను నెలమిజేరి
బంధువర్గము రాయబారులుఁ జారులు బచారములు నెల్లసరవిఁ జేరి
గాయకులు భృగ్యగణములు మిత్రులు సతులును కుతులును జక్కనలరి
సరసులు జతురులు బరిహాసకులు గళా, వంతులుగడు నొక్క నంకజేరి

గీ కొలవ గొలుపున్నయెడ వచ్చి కుశకపుత్రుఁ, దగ్ధి దీవించి తా వచ్చినట్టికాగ్య
మధిపునకు జెప్ప మదిలోన నాత్రీపదుచు వినయమెప్పుర నిట్లనివిన్నవించె 71

క. రాముడు దశమజాతిలో సంగ్రామము నేయంకఁ గలదె కందు గదా : నే
నేమిమ్ము గొలిచినచ్చెడ నోమురరాజేంద్ర! యరుగు ముచితప్రాశ్నికా. 72

వ. అనినం గొలికుఁ డాత్మ నవ్వి వినుమయ్యా రాజనీచేతగా
దనగా దైనను రాక్షసుల్ నిపులగర్వాటోపహాహంబుల్
ఘనుడీరాముడుదక్క వారి గెలువంగారావె పిన్నంచు నీ
వనుసూనింపక వంపుమింక గృతురక్షజాగ్ధంబునూనాయకా.

వ. అని ప్రియోత్తలు పలుకుచున్న విశ్వామిత్రునకు మిత్రీకులపవిత్రుం దైన దశర
థుండు మాతాడ నోడి యప్పుడు.

క. మునినాథు వెంట నుత్తా ముని నలజడి పెట్టుచున్న మూఢులపై తా
ముని సౌమిత్రిని వెన నమ్మునితో నానందవార్ధిమునుగుచు బనిచెక 73
మత్తకోకిల.

వారి దోడ్కొని కాశికం డట వచ్చునయ్యెడ ఘోరకాం
తారమధ్యమునందు నొక్కతె దైత్యకామిని భీకరా

- కార మొప్పగ నట్టహాసవికాస మేర్పడ రాగ నా
 గ్రార గాత్రనిఁ జూచి యమ్మృతికుంజరం దొగి రామునిన్
- క. తాటక వచ్చిన దదిగో నాటక నాడు దని మేల మాడక నీ వీ
 పాటి కడ నేయు మని తన, చాటు నభయపడెడి రామచంద్రుని కనియెక. 77
- వ. ఇట్లు చెప్పిన యామునిచంద్రునిపల్కు లాలించి రామచంద్రుండు తన యంతరం
 గమ్మున నిట్లని విత్కొంటె.
- క. ఈయాడుదానిఁ జంపగ నాయమ్మున కేమిగొప్ప నగరే వీరుల్
 చీ యి నోమును నమ్ము, నాయకుభయమెఱిగి తనగునమ్ము: పలుకన్. 79
- క. వేటలు గొని రామచంద్రుడు నూటిగ నొకదిట్టకోల నురలు నుతింపక
 ఘోటక సమవత్సర, దాటక సత్యుగ్గిలీల భరవైఁగూల్చెన్ 80
- వ. ఇట్లు నాటకం గీటుణించినయంత నమ్ముసీంద్రుండు మేటిసంతోషమ్ము రామునిం
 గొనియాడుచు నశ్రమంబున నిజాశ్రమంబున కేతెంచి రామసౌమితుల సాయం
 బున జన్మంబు నేయుచున్న సమయంబున.
- క. ఆకాశవిధి నెలకొని రాకొనులు గురిసి నమితరక్తముఁ బలలం
 గాకాశమయజ్ఞముపై భీకరముగ మునిగణంబు భీతిబొందక 81
- ఉ. అంబువీధి నిల్చి త్రిదశాంతకు లెంతయు కేచి రక్తమాం
 సంబులు గాధినందనునిజన్మమువైఁ గురియంగ నంతలో
 నంబరగన్న వంశకలకాంబుధి చంద్రుండు రామచంద్రుండు
 గ్రంబుగఁద్రుంచెఁ జండబల గర్వలఁ దమ్ముఁడుఁ దాగువాక్కులై 83
- వ. ఇట్లు రామచంద్రుడు సాంద్రప్రతాపంబు మించనిం ద్రాములఁద్రుంచ్చిననమ్ము
 చంద్రుండు నిర్విఘ్నంబుగా జన్మం బొనర్చిన రామసౌమితులం బూజించె నట్టి
 సమయమ్మున.
- క. ధరణీసుత యగుసీతకు బరిణయ మొనరింప జనకపార్థివుఁ డీల భూ
 వసుతుల రండెన స్వయంవర మొగి జాటించె నెల్లవారలు విరగన్ 85
- వ. ఇట్లు స్వయంవరమహోత్సవఘోషంబున సంతోషమ్ము నొంది విశ్వామిత్రుండు
 రామసౌమితుల మిథిలావగిరంబునకుఁ దోడ్కొని చనుచుండుమార్గంబున. 86
- క. మదితాపసివెను వెంటనువదలక చనుదెంచునట్టివడి రామనిశ్చి
 పదరజము సోఁకి చిత్రం, బాదవక గనుపట్టె నెదుట నొకయుంపల / మటక 87
- క. పడునై యొప్పిద మెకమ గదలంచు బంగారువ్రాదె కరిగినరీతిక
 బాదలంచు లావణ్యస్థితి మదతిగ జూపట్టి నిలచె నురుచిరలీలక 89

- ఉ. అటునిల్లభుండు గొనియాడుచుఁ బాడుచు వేడ్కతోడ శ్రీ
రామనిం జూచి యిట్లనియె రామ భవత్పదధూళి సోఁకి యీ
భామినితొయి మున్నుకులపావన మాడగ జిత్రయయ్యె నీ
నామ మెఱుంగువారలకు నమృగవచ్చును భుక్తిముక్తులుక. 89
- వ. అని యక్కాంతారత్నంబు పూర్వవృత్తాంతం బరితయు నెంతయు సంతసమ్మున
నమ్మునుజేంద్రినందనుల కెఱి గింపుచు మిథిలానగరంబునకు జనియె నచ్చట 90
- సీ. ద్రవిడ కర్ణాటాంధ్రయవన మహారాష్ట్ర, రాజకుమారులచాల తేజ మలరఁ
బాండ్యమూర్ఖరలాటబర్హరమళయాళ, భూపనందనులు విన్నూర్రిమీఱ
గౌళ కేరళసింధు కాళింగసలసాళ్య ధరణీశపుత్రుల నిరి వెలంగ
మగధమత్స్యకలింగమాళవకేసాళ, నృపతనూభవులు నెన్ని కకునెక్క
- గీ. మఱియు నుత్కలకొంకణచుద్రాపాండ్ర వత్సగాండా సారాష్ట్రవంగచోళ
రాజ్యముల నొప్పుచున్న రాజకుతులు వచ్చిరక్కామినిస్వయంవరమునకును. 91
- ఉ. కొందఱు పల్లకీల మఱికొందఱు తేరుల నందలంబులక
గొందఱు కొందఱుశ్లోంబులఁ గొందరు మత్తగజేంద్రసంఘముక
కొందరు స్వర్ణడోలికల గోరిక నెక్కినృపాలనందనుల్
సందడి గాఁగ వచ్చిరి భుజంబు భుజంబును దోపు లాడఁగక. 92
- వ. అట్టిసమయంబున.
- చ. గురుభుజశక్తి గల్గుపదికొట్లజనంబుల బంప వారు నా
హరునిశరాసనంబుఁ గొనియాడుచు బాడుచుఁ గొంచుచు ను
స్థిరముగ వేదిమధ్యమానఁ దేర్చిన దానికి ధూపధీపముల్
విరులును గంధ మతులలు వేడుక నిచ్చి చూడ నొప్పుగక. 93
- వ. అట్టిసమయంబున జనకభూపాలుండు రాజకుమారులం గనుంగొని యిట్లనియె. 95
- ఉ. కొంకక సావధానమతిఁగూర్చి వినుండిదె వత్కుమార్తె
యుంకువ నేసివాడ వివిధోజ్యుల మైనధనంబుఁ గావనీ
శంకరుచాప మెక్కిడిన సత్సంఘునం దగువానికిత్రునీ
పంకజనేత్ర నీత నరసాలకులార లిజంబు నెప్పితిక 96
- గీ. అనుచు బలుకుచున్న యవనీశతిలకుని, వాక్యములకు నుబ్బింనుమతీత
గుతులు దామతామె మదిలోన జెలగుచు దగ్గిరంగ బోయి దమవుఁజూచి. 97
- క. విల్లా యిది కొండా యని తల్లడపడి సంశయంబు తలకొన మదిలో
బల్లిదు లగునృపనందును, రెల్లరు దొదవుల నుండి రెంతయు భీతిక

- క. కొండలునగ్గన నోడిరి, కొండలు సానాసము చేసి కోడండముతో
దండ వెని పాటిరి, నందుల గొండులను దూరినత్తము లేమిక్
- సీ. పాలింపాలింపితిగా నెత్తర జాలక తమఁ దామె సిగ్గునదలలు వంచి
కాగిలిందిన లోను గాక వెగల మైన భీతిచే మిక్కిలి బీరు వోయి
కరముల నందంద పొరలిచ్చి చూచిన గదలకయున్న జీకాకుపడుచు
బాహులు మున్నట్టిపగిది మాద్దవ మేమి కాన రాకుండిన గళవలించి
- గీ. రాజనూరులుకొందలు తేజ ముడిగి జగతిగాజులు మోసపుచ్చంగ దలచి
కుడిచాయ గానించె బాలుఁడుచు దలగి పోయిరి దవ్వగా ధనువుపడిచి
- సీ. ఇది పగ్గతాకార మీవిల్లు కను విచ్చి దేరిమాడగ రాదు దేవతలకు
నటు గాక మునుకేవకటకునిధను వంటి వారుడె కావలె గాక వారియగాక
తక్కినవారికి దరమె యీకోడండ మెత్తంగ దగుచేవ యెట్లుంగలుగు
దీవిదగ్గర కేల దీని కోడగ కేల పరులచే నవ్వులు పడగకేల
- గీ. గురుకు నేసియు దమలావుకొలది దామె తెలియవలెగాత యూరకతిపురకేల
యొరుల సొమ్ములతమకేల దొరకుఁడు దలగిపోయిరి రాజనందనులు గనుచు
- వ. అంత విశ్వామిత్రమునీంద్రుడు గాచచంద్రుని ముఖనలోకనంబుఁ జేసెన. 102
- చ. కదలకుమీ ధరాతలను కాశ్యపి బట్టు ఫణింద్రు ధూవిపా
స్సమలను బట్టు మార్మచ రసాతలభోగిధులీకులీకులక్
వదలక పట్టు ఘృష్టి ధరణీఫణికచ్చపపోతివగ్గముక్
బొదపుచు బట్టుడీ కరులు భూవసు డీకునిచాప మెక్కిడుక్.
- క. శూర్వీన దనక్తరా మోర్వీపతి యెక్కు నవ్వు డుగ్గునిచాపం
బుర్వీం బట్టుడు దిగ్గం త్యుర్వీధరకిటిఫణింద్రు లూతగ గడిమిక్. 104
- చ. అశుచు లక్ష్యబుండు దెలుపుచున్న సమయంబున. 105
- మ. ఇనవంశోద్భవుడైనరాఘవుడు భూమికాత్మజుల్ కేడ్కుతో
దను వీక్షింప మనీశ్వరుండలర గోదండంబుచేనంది చి
వ్వన మోవెట్టి గుణంబు పట్టి పటుబాహుశక్తితో దీసిగక్
దునిగక్ జాతము భూరిభూషమున వార్ధల్ మోయుచందంబునక్. 106
- గీ. ధనువు దునిమినంత ధరణీశమానులు శిరములెల్ల వంచి సిగ్గు పడిరి
వీత మేను వంటె శ్రీ గాచచంద్రుని బొగడె నపుడు జనభూవిభుండు. 107
- వ. ఇటుల శ్రీ గాచచంద్రుని సత్యసంపదలకుమెచ్చిసంతోషించిజనకమహారాజువివా
హులు నేయువాడైవరమృత దళరథేశ్వరుని పేరిట శుభలేఖలు వ్రాయించుపంపిన

దశరథమహారాజును నాశుభలేఖలం జదివించి, సంతోషంబున నానందభాస్వంబులు శ్రీముఖజేత మంత్రీప్రవరుండగు నుమంగునిం బిలపించి నుమంత్రా! యపుడు మనమండలును బయలుదేరి మిథిలాపట్టణాబునకుం బోయి యట జనకమహారాజునింట మన గారులక్షుణ భరతశత్రుఘ్నులకు వివాహమహోత్సవములు జరుపవలయుగావున వస్థిదిద్విజనయ్యలను, గౌనల్యాది కాంతాజముగనయంధతీ మొదలుగా గలనూగుగభార్యలకు, మఱియు సకల బంధుజనంబును రావించి బంగారుటగనంబులు విడికొని తోడ్కొని రమ్మనియంపిన నతండును మహాప్రసాదం బని తత్ క్షణమయంతఃపురంబునకుం బోయి కాసల్య కైక ముత్రా మొదలగు గాజకాంతలను వసిష్ఠాది ద్విజవర్యులను నయంధతీ మొదలుగాగల ముగ్ధయుగులను మిగిలిన సకల బంధుజనమ్మను రావించి యుక్తప్రకాశంబుగాగ ననకరధమ్మవై విడికొని దశరథమహారాజుకడకుం గొనివచ్చిన యంత దశరథుండు పుత్రద్వయసహితమ్ముగ రథమారోహించి సమస్తసేనాసమన్వితం డగుచు నాద్యహూషంబులు దశదిశలు నిండ నడచుచున్న సహాయమ్మన నంతకముందు జనకభూషల్లభుండు దశరథమహిపాలు నెఱుంగుని తోడితెచ్చి యడుగులు గడిగి య్యుచ్చాద్యాదివిధుల విధ్వక్తంబుగాఁ బూజించి మానితంబుగఁ గానుకలొసంగి సకలసంపత్సంపూర్ణ మయివచివేశముఁ గల్పించి యందుఁ బెండ్లివానిని విడియించె నంత నక్కడఁ గనకవికార మైన పీఠమ్ముకైఁ గూర్చున్న సమయంబున దేవా శుభయుహార్తం బాసన్న మగుచు న్నదీరమ్మని వసిష్ఠండు సమక్షేన నాతఁడు చని రానులక్షుణ భరతశత్రుఘ్నులకు మంగళప్రసాదంబుఁ జేయించి నిర్మలాంబగాబరణంబు లొసంగి వేర్వేలు నొక్కముహూర్తమ్మునఁ దననూతు నీతనుశ్చిగ్రామచంద్రునకును దనతమ్ముడు కుశన్వజుని కూతురగు మాండవ్యూర్విశాకుంతలమ్మలను భరతలక్షుణశత్రుఘ్నులకును నిచ్చి వివాహముంజేసితఃప్రియతనయుల కొక్కొక్కతెఁ మాతేసి భద్రగజమ్ములను యేసితురంగంబులను బదివేలు దాసిజనమ్ములను లక్షగేనువులను నరణంబులిచ్చి దశధాదిరాజశాకమ్మునకు బహుమానమ్ముగా నవగత్తు ఖచితభూషణమ్ములను జీనిచీనాంబరమ్ములనునొసంగి నుగంధద్రవ్యమ్ముల నర్పించి పూజించి యంపె నంత దశరథమహారాజు మరలి యమౌధ్యాపట్టణంబునకు వచ్చుచుండగా మధునీ మార్గంబున.

108

ఈ పరశురాముండడుపడి వచ్చి మీనాదు మెగ్గరనిన మొలకనవ్వుతోడ నేను దశరథుడ నీతడు నాపుత్రుండు రాముడందు) పేరు భీమబలుడు

109

వ. అని వినుపిం నఁ గోధావేశవశంవముడైయప్పుడప్పురకురాముండు రాముగనుం
చొని యిట్లనియె.

క. రాముడ నేనై యుండగ నామిద నొకండుగి గలిగెనామయియారా
కేమాయె రణ మొనర్పగ రామా రారమృతంచు రహి బిలిచెఁ దగన్. 111

వ. పిలిచిఁ తోడనే రామచంద్రుం డతనికి క్షిప్తియె

ఆ. బ్రాహ్మణుండ వందుఁ బరమపవిత్రుడ, వదియుఁగాన గాగ్దనాన్వయ్యుండ
వైన నిన్నుఁ దొడరి యాచావస్థలముల జగడమాడ నాకుఁ దగునె చెప్పును. 112

వ. అనిన వి పరకురాముం డిట్లనియె. 114

ఉ. శత్రుము దాల్చినందగునె సన్నుతికెక్కిన బ్రాహ్మణుడనక

కాత్రులు గాదు నాకెదిరి సంకరయామిని నిల్వినంతన

శత్రుముఖంబునక నృపులఁ జక్కగజేయుదుగాని ఎప్పుడుక

శత్రులు కాత్రుముంగలవు సాహసవృత్తి రమ్మపోరకక

వ. అనిన రామచంద్రుం డిట్లనియె.

మ. విను మావంటిన్ పాలురైన గలనక వీరత్వముం జూపగా
నన యాఁగాక మహానుభావుఁడవు విన్నాలంబులోమీఱఁగా
నెనయక ధరువై మాకుసాడ మతి నీవేసున్న నీమాటలు
గలనక మంచిదికాదు మాకెప్పుడు దోగ్ధర్యంబు మీపట్లనక

వ. అనినవినియెంతయు సంతోషించి భాగ్యవరాముం డారఘరామునితో నిటులనియె.

గీ. శివునిచివుకు చున శివుబెయానాడు చిటిచినాడ వలదు విఱివీగ
వలదు నేడు నాకు వశమైన యీచాప, మెత్తు నెట్టితిని మింతెచాలు 119

ఉ. రాముడు గీముడనుచును ధరాజను లెల్ల మతింప దిట్టవై
భీరునిచాపముక విటిచి పేరెడ వందుల కేమిగాని యీ
శ్రీమహిలేకు రాయకము జేకొనియొక్కిడవేని నేడు నీ
తోమరిపోరునల్పపడదోతు రణస్థలి నీశరీరముక.

చ. అనితనచేతి మిలనపులందరు మాడగ నందియాయ నా
ధనువునుగూడి తేజముఁ బ్రతాపము రామునిజెందె నంతవే
జనవరుడాశనాసనము జక్కగ నెక్కిడి వాడిబాణముం
దుననిడి యేదిలక్ష్యమన దోవలుమాపిన దుర్గించెగ్రహ్మనన్. 121

వ. ఇటుల మహాప్రతాపంబున దానింతుర్చించి యనర్థకప్రతాపమ్మున భాగ్యవరాము
దోర్తంబు నిర్బర్తర్యంబుగావించి జయమ్ముకొనిన కుమారుని గొనిలించుకొని

దశః శుంకు మమారచతుష్టయమ్మతో నయోధ్యానగరంబు బ్రవేశించి ముఖోన్నతి
రాజ్యంబు నేలుచున్న సమయంబున.

శా. పారావారగంభీరికీకద్యుతిలసత్పద్మారికీక నిత్యవి
స్తారోదారవిహారికీ మజనరత్నదక్షిణార్క
సారాచారవిచారికీ మది రిపుత్పాపాలసంహారికీ
లేరిసాటిన్నసాలకుల్ దశరథో నాథ జంబూరికీ

న. అని కొనియాడ దగిన వృషాలశేఖరుండు ధర్మహంగంబు వ్రాక్కింపయేని దప్ప
మండ రాజ్యంబునేయునుండే ననుట చిని నారదుని చాత్రీకిచుహమునిశ్వరుండట
మీడికధావిధానం బెట్టిదని యడుగుటయు. 124

క. జలజాతు! భక్తవత్సల! జలజాననవిమత పాదజలజాత! మధా
జలరాశిభవ్యచందరి జలజాకరచారుహంస! జానకినాథా! 125

గద్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధగురులింగ జంగమార్చనవిసోద

నిత్యవైవాచార సంపన్న నూరిజనవినుతాతహారి కేయంశెట్టి

తనయ మెల్లనామధేయ విరచితం బైన శ్రీరామాయణ

మహా కావ్యంబునందు బాలకాండము

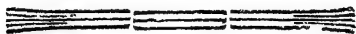
సర్వము నేకాశ్వాసము.

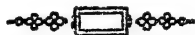

శ్రీ రస్తు.

మొల్ల రామాయణము.

అయోధ్యాకాండము

కందర్పరూప! ఖండిత

కందర్పసిరోధిచాప! కయణాద్వీపా!

వచితశుభనామా! ముని

సందోహస్తుత్యసూను! జానకిరామా!

నల్లవారెదమునీళ్ళయందు వాల్మీకిమహాముని కటింగించినదెల్లమునినిపించెద నాకర్ణింపుము

నీ తనమును తాద్రాప్తిప్రధానులతోగూడి, నుఖగోష్ఠి నుండంగ నఖిలజనుల

చక్కగా తావించి పమ్ముదంబున వంశ, గురునితో దళరథధరణి వాసు

డనియె నీభూభారమంతయునొక్కట. కేలితిజాలచే యేకహేళి

నటుగాక పశతుర నవలీలగల్పితి నిల్పితి ధర్మమ్ము నిష్ఠతోడ

గీ. నింతచాలదె యాశకు నెంతకెంత, రామచంద్రునిధరణికి రాజు గాంగ

మీరునూడంగ బట్టంబు భూరిమహిమ, గట్టవలయు మంచలన్నమున జెడిగి 4

గీ. అయచు గురునకుఁ దెల్పితానతనిసమ్మతి, తమన సౌభాగ్యమంగళ ద్రావ్యసమితి

గూర్చుండనుచును మంకులకును నెఱుంగఁ, జెప్పిశృంగార మీపుటజేయు డనియె

ప. అట్టిసమయంబున.

గీ. పగలుప్రాగ్భాగమున నుండి గగనవీధిఁ జరమదిక్కున కేగఁగా శ్రమముదోచి

చెనుట పట్టిన స్నానంబుఁ జేయనరుగు కిరిణీ పరరాత్రిలో దివాకరుఁడు గుంకె 6

క. మేలిమి సంధ్యారాగము, వాల్మీకిచీకటియు గలిసి వరుణినివంక

నీలముఁ గెంపును నతికిన పోలికజూపట్టెనట నిభోమణితలఁపక 7

క. వారక కల్పదుర్గమమనఁ, గొరకములు పుట్టినట్లు గురుతిర కాంతిక

తారకములు తల నూపెక, జోరానీకమ్ము మిగుల సుగ్రమ్ముచునుండక 8

గీ. కాను మొగులరితిఁ గాటుక చందాన నీటిభాతి నింద్రానీలచహిమ

నూపురానిపోల్చి మఱిమఱి యపుడంధ, కార మవయొల్ల గలచు బర్వె. 9

వ. అట్టిసమయంబున.

10

చ. తిలగరులకొ నిజాధిపులఁ దర్పకునేర్పునఁ గన్న బ్రాహ్మ య
త్రల దహపిన్నపాపల సువారత నేర్పుడ ద్రోపున్న
ర్మలకరకంకణావళులు రట్టుగ దామలు మోగఁగనీకవి
చ్చలవిడిగాఁ జరించి రోగి బారలతాంకులు చుధ్యరాతులకొ.

11

చ. నురతఁ లేక యున్నుననుబోటి మగండుడికించు కాంతియుకొ
సరస మెఱుంగు చంద్రముఖి సావడిదంటయు బేగకత్తెయుకొ
బగపునపెళిలాచమును బాయనిభామిని పోరుకట్టునకొ
బరగినభామలాది యుపద్రులఁగూడి చరించి రత్తిరికొ.

12

ఉ. భానుసహస్రసతి రణపంక్తుల నుద్భవ మైనయా బృహ
ద్భానునిపెట్టె బెల్లుడకఁ బడ్డ నుధాంబుధిమిఁది మోఁడల్
పూని కమిరుచే గెరల పూర్వదిశం గనుపట్ట వానివై
ఫేన మనంగ నొప్పె శకిలింబును తూరుపుకొండవై దగకొ.

13

చ. తుముదములుం జకోరములుఁ గోమలసస్యముఁ జంద్రకాంతముల్
రమణఁ జెలంగవెన్నెల తిరంబుగఁ జేసె జగంబులుబృఁగాఁ
గమలములన్ వియోగులధికంబుఁ జోరులుఁ జక్రివాకముల్
రమణఁగలంగ వెన్నెల తిరంబుగ గాచె జగంబులుబృఁగాకొ.

14

ఉ. నాగదు లైరి సస్మనులు నాకమహాజమలయ్యె భూజముల్
కారద లైరి భామినులు శంకరత్నలము లయ్యె గోత్రముల్
పారద మయ్యె నీరధులు పన్నగవాయకు లయ్యె నాగముల్
వారిదవద్ద మెల్ల సితవర్ణము లయ్యెను బండువెన్నెలకొ.

15

చ. కొడుకుదయించెనంచలరి కోరి నుధాంబుధి మిన్నుమట్టి య
ప్పుడు జగమెల్లఁ గప్పెనఁ బూర్ణతనాండెను సాంద్రచదికిల్
పుడమికి బాలవెల్లిగతిఁ బొత్తెసలారంగ జంద్రుఁ దొప్పెన
య్యడుపతి మేనిచచ్చయును నొప్పె బయోనిధివర్మనాభుడై.

16

వ. అట్టిసమయంబున.

17

ఉ. కోరి చకోరదంపతులు గుంపులుగుంపులు గూడి గంతులకొ
జేరిన చంద్రికారసముఁ జేర్కొని మార్కొని పొట్టనిండఁ గాఁ
బారణసేసి పెన్నయలఁ బ్రాకుచు జంచుపుటుంబు లెత్తుచుకొ
వేరము వాయచుండె నుడిఁ చేసెనుజగంప వధూటికోటికికొ.

18

- ఉ. వెన్నెలతీగలక గొనలు వేడుక ముక్కుల దుగించి తెచ్చిదా
 కొన్న ప్రియాంగ నాతతిఁ గూరిమి వోరికి నిచ్చి కలికిక
 సన్నపుఁగంతాళముల సన్నలు నేసి నుఖించె నింపుగక
 దిన్నచంద్ర కాంతమణితెన్నెలమీదఁ జకోరదఁపతుల్. 19
- గీ. పాకశాసని నేవఁతిబంతి దివికి నెగుర నైచినకైడి నేమి నెప్పఁ
 బాండువగ్గంబుతోఁ బూర్వభాగమందు, సాంపుమీఱంగ వేగురుఁజుస్క వొడిచె
 న. అట్టిసమయంబున. 20
- క. రవి యుదయించెను జరుడీఁ నక్షత్రసమితి తిమిరము శశియున్
 బవలేమిటి కనురీతిని గువలయమున గూళ్ళ గోళ్ళు గూయ మొదలిడెక. 22
- చ. వదలక పద్మరాగమణి వట్టువఁ గ్రాలఁగ బట్టి నేర్పు పెం
 పొదఁగ దూర్పుకొండపయి గొప్పుగఁ దెచ్చి జగద్గుయందు దాఁ
 దిద్రవకఁజెల్వకటైదుర దేకువ నిల్వినదర్పణంబు నా
 నుదయము నొందె భానుకు సముజ్వలకొకనదప్రదీప్తులక. 23
- చ. ఉరాతి) రాజశేఖరుని చిత్తంబు వచ్చుకట్లుగా మెలగి యాతడు దన్ను మెచ్చు
 తెరింగి కైక యిట్లనియె. 24
- గీ. నడుమతీక నాకు వరమిచ్చి తప్పుట తగవు గాదు మీకుఁ దలపులోన
 మఱచి గారవేమి మన్నించి తొల్లింటి యీవు లీయవలయు నీక్షణంబు. 25
- క. నవనాథ నాకుమానుని వినుడీ పట్టంబు గట్టి వేవేగను రా
 ముని మునిగా నపునుకు మఱిఁ నవమున బదునాలుగేండ్లు వర్తింపంగక. 26
- చ. అరి పొద్దింపిన విరి పొద్దివేయికు డిల్లపడి తల్లడిల్లుచు నుల్లంబున గలంగియు
 నుం గిడి యుచ్చేడియ పలికినపలుకులకు మారాడఁ నోడి మిన్నక యన్నసమయం
 బున నుచుతుం చెఱెంచి స్వామీ రామచంద్రునిఁ పట్టంబుకట్టకుమహూర్తం
 బాసన్నంబయ్యెఁ గావున మిమ్ము నచటికి విచ్చేయ నవధరింపు డఁ వసిష్ఠభగవా
 నుకు విన్నవించు మని పంపెమని చెప్పిన విరి కైక యిట్లనియె. 27
- మ. అవనిలో మున్ను పొలుచిత్తమున కేనాహదముంగూర్చి నా
 తనయుక బట్టముకట్టి రాఘవుని బద్మాల్లేండ్లు కాంతారమం
 దునువర్తిల్లగ బంపగొన్నవరమున్ దోయంగ రాదెంతయు
 స్వయసీనుక మునివృత్తినుండుమనుడీ వెళ్లంబ యారామునిక. 28
- క. అరి పలుకు కైకపలుకు విని వెళుచు పరలివచ్చి విన్నదనంబుక
 దనుక వసిష్ఠునితోడక వినుపించె నుచుతు) డట్టినిధ మేర్పడగక. 29

వ. అ. వశిష్టాదిప్రముఖులను సుమంత్రాదిప్రధానవంతులను వైశ్యంబును
పరివారంబును విన్నవైయున్న నాసన్న యెఱిగి రావచ్చుదుగ్గిండు రాజనిష్ఠుం
బుల. త్వజించి జటాంభూతిష్కలంబు దాల్చి ధనుర్ధనుడైయున్న లక్ష్మణుం
డును భూపుత్రికయును దోడ జనుదేర దల్లులకు నమస్కరించి వసిష్ఠానుమతం
బును నాశీర్వచనంబులు నైకొని యాస్థానంబును వెలువడి యరణ్యంబున కరుగు
నపుడు పురజనులందఱును బురపురంబాక్కుచు దశరథమహారాజును భూషింపు
చుఁ ద్రాకను నిందింపుచు మూ కలై శోకింపుచుండ నది యంతయువిని దశాధుండు
పురోహితామాత్యబంధువర్గంబులతో శ్రీరామచంద్రుం డేగినతోడం జన్మంత నా
రామకు యానంబునక జనియె నశాధుండును సరలి వచ్చి పుత్రశోకంబున
వారి పురంబునకుం జనియె దదంతరంబు. 80

గీ. చనుచు నాకువ్రాకు స్వర్ణవిమొక్కున గుహుని గాంచి యతని గుప్తరించి
తడయ కొడ బెట్టి దాటింపుచునవును నట్ల నెయ దలచి యాత్మలోన. 81

చ. సుడి గొని రాముపాదములు సోకి ధూళివహించి రాయయే
ర్వడ నొక కాంతి యయ్యెనట పన్ను నీతనిపాద కేలు వి
య్యెడ వడి మెడ సోక నిదియేమగునో యని సంశయాత్ముడై
కడగె గుహుండు రాముపరకంజముంబు భయమ్ము పెంపునక 82

వ. ఇట్లు శ్రీరామచంద్రుని శ్రీసాదంబుల నట గడిగి యొడపై నెక్కించి యమ్ము
వ్ర్వర నవ్వలికి దాటించిన నాక్షణంబు. 83

ఉ. రాజకులవశింసు డగురాముడు తమ్ముడు దాను నాధర
ద్యాజనుచోమునీంపురపదగారిజముల్ గని మొక్క నాతండ
భోజసితావ్యయాభిపరిపూర్ణసుధాకరుఁ డైనరామునిం
బూజలొనర్చి కండఫలమాలమునక బరత్ప పి జేసినక. 84

వ. సంతసింపుచు నారాత్రి యచ్చటనినసించినులు దటిదినమునమరొక్కదయమున 85

ఆ. ముదముతోడ దమ్ము ముని భగవ్యాఖుండు, భక్తి ననుప రామునియ్యి డపుడు
చనియె భృత్యుదారసహితడై తమ్ము మూటమునకు జిత్రీకూటమునకు. 86

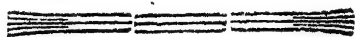
మ. ఘను డారాముడు చిత్రీకూటమున వేడ్కంజేరి యున్నతలో
నిన దంతావళివాజరత్ను రథనానాయోధసంఘంబుతో
డ నమాత్యద్విజబంధువర్గములతోడం గూడి వాద్యంబులక
జనుదెంచెన్ భరతుండు రాముకడకుక సద్భక్తి యేరగక. 87

- నీ చనుదెంచి రాముని చరణంబులకు మొక్కిక్కి, కైకేయి చేసినకపటమునకు
 నగరంబు విడిచి యీపగిది ఘోరారణ్య, మనకిల్లురాసేర మునులపగి
 నది గాక మనకుండి మత్వంత మైనట్టి పుత్రుకోకంబున బొక్కిపొక్కి.
 త్రిదశాలయమున దేవేంద్రుని గనఁ బోయెననిచెప్పనిరాముఁ డంతలోన
 గీ. భరత లక్ష్మణ శత్రుఁఘ్ను భరణిమతులఁ గూడి నుభించి దుఃఖించి తవడికి
 నాప్తవగ్గంబుచే మానె నంతమాద భరతుఁడెట్లునె శ్రీరామభద్రుతోడ. 38
- గీ. గాజులేమన్నచో మఱి రావ్యుండుఁ గార్యమెట్లైన మూలంబు నిది గలదె
 నేటిసమయాన బట్టంబు నిలుపుకొనఁగ, దిరిగి విచ్చేయుండనుడు నాభరతుతోడ
 వ. శ్రీరామచంద్రుండిట్లనియె.
- చ. జనకుడు చేసినట్టిమితి జక్కగదీర్చి కండక నేను వ
 చ్చినగుఱిరాక భూతలముఁ జేకొని రాజ్యముఁ జేయుమాటగా
 దనకు మటున్న నొల్లనన నాతనికిం దనపానుకొయుగం
 బొనరగ నిచ్చి పాప్యును నుర్వికి రాజుగ బంపె సొంపుకొ.
- వ. ఇటులభరతునిభగతా జుండనునయించి మరలించి నాకలొకకనాటం బగుచిత్ర
 కూటంబు కడగి సొమ్మితి మాపుకులంచూచి పోవునెడ నటవీరుధ్యంబున విరా
 డుండను దైత్యాదయుం డవరాధంబుచేసి దిగిన డక్కటిజగతీతనూభవనెత్తుకొని గగ
 నహుంబున కిగిరిపోవునెడ రాదిబాణంబున నాకంతంబును దుగించి గారుడా
 స్త్రంబున మరల నాయ్యన జనకనందనం డింపి భయంబు వాపి ప్రియంబు నూపి
 యొయ్యనా న్యుననయ్యెడ నున్న యతిచుహమునియాళిమంబునకు జని ఘనం
 బుగ నాఘనుండు నేయు పూజలంగైకొని రామచంద్రుం డచ్చటినునీండులను
 దైత్యులకలని భయంబు లేకుండ నభయం లిచ్చి మన్ననంగొన్నిదినంబు లాయా
 మునులయాళిమంబులనిలుచుచు వారలనువ శరభాదిత్యుగోత్పరశరణ్య బగు నర
 ణ్యంబు బొచ్చిపోయె ననిచెప్పిన విని నారదుని వాల్మీకిమునీండుం డటుమీది
 కథావిధానం బెట్టిదని యడుగుటయు.
- క. జలజాత భక్తవత్సల, జలజానసవినుతపాదజలజాతమధా
 జలరాశిభవ్యమందర జలజాకరచారుచంప జానకినాథా.
- గద్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధగురులింగ జంగమార్చనవిసోద
 నిత్యకైవాచార సంపన్న మూరిజనవినుతాతహారి కేశనశైట్టి
 తనయ మొల్లనామధేయ విరచితం బైన శ్రీరామాయణ
 మహా కావ్యంబునందు అయోధ్యాకాండము
 సర్వము నేకాశ్వాసము.

(శ్రీ) ర స్త్ర.

మొల్ల రామాయణము.

ల ర ణ్య కాం డము

నిన త్తదమ ర్నధా
మునివాధప్రియసతీ సుపూజితపాదా
జనకార్చిత గుణనామా
సనకాది సప్తవాన జానకీరామా.

- వ. శ్రీ వారదమునీశ్వరుడు వాల్మీకి కవీంద్రునిని లెఱంగు వినిపించెద.
- చ. ఇతః బాదచారిత్ర మేటికివచ్చెనా పట్టభద్రుడీ
సతి సమరూపరేఖలను జక్కనిదయ్యును నిట్టిదుగ్ధశో
ప్రతివసియించుటెట్లూ రతిరాజసమానుల వీరిసేల యీ
గతిఁ బడదోచె బ్రహ్మయని కాంతురు చెంచెతిలమృహత్ములక.
- నీ. నడువనేరనికొమ్మ యనుగుణపామ్మలై శర్మగన్ధలములు శ్రీమముజెందె
వీచినచేతులప్రేళ్ళు నెత్తురుగమ్మి పొటుచుట్టుకెంపుల పొల్కినమరె
వడిగాలి సుడివడి వాడివడిగ భావంబులను మేని చేవరితికె
బూణకంచుగ్గనికాంతి పున్నగుచేతువ గనుపట్టుతి నొముకళలవిడిచె
- గీ. భవుని నడుగడుగునకు నైదండగొనుచు నెఁగుదప్పిన నిట్టూర్పులెఁసిచిగురు
చెదవులెండగ నీడకు నుదిలగొనుచు మనసులో జేయూతఁ జనెడుచేత.
- వ. ఇటులాసీతయు రాముండును సత్యముషింబోని సౌమిత్రియుగతిపయప్రయానంబు
లఁ బంచవటికిం జని సంతోషభరితాంతరంగులై.
- క. అచ్చట గొన్నిదినంబులు ముచ్చటపడియుండ దలచిచానిముఖ్యులచే
మచ్చిక దమ్ముడు రానును గొచ్చు నొకపణిశాల గావించితిగక.
- గీ. అందు రామచంద్రుఁడనుజన్ముడును దాను గొన్నవాసరంబులున్నచేత
విక్రమవేదధారి వేదేగ నట జాప్య వాక యనెడివైత్యనారి యొర్లు
- వ. రామునింగని ప్రేమాభిరాముం బగుచుంబున నన్ను గావించి రమ్మనిన రామ
చంద్రుడు సౌమిత్రిం జూపనెతిడు మున్ను మాయన్న నభిలషించుటం జేసి

నాకు దోషంబు గాన ని వాగామునికడకు మరల జను మన్న నది యట్లు చేసిన
రాముచంద్రుడును దిరుగ లత్తులుం జూపిన గోపించి యారాక్షసి మనుజేంద్రు
కూరుల దండిం పడలంచిన నెటింగి భరతానుజుండు దాని నానికాకగ్లంబులు
గోసివైచిన నది నెత్తురు జొత్తిల్లఁ బలిపాపయుంబో? యేడ్పుచు ఖగదూషణాను
సోదరులకుం జెప్పిన వారు గనలి గాక్షణంబున.

క. పరునాల్గువేలదైక్షులు మదమున సోదరులు గొల్వమండుచు శూరా
స్పద శురుధనికరముతో నదనంబున రాముకడుకు ఖరుడేతెచెన్

గీ. ఇరుడు వచ్చినట్టికలకలం బాలించి రాఘవుడు తనదుగమయ్యెన్

నొలగనుండ వరుజు దోడుగా గాపుంచి బెదర కంతగలని నెదిరి నిలిచె. 10

కా. అవేళక ఖరుడుగ్రస్తతిలయకాలాభీలఘోరాకృతుల్

వైవాకిక జవాజిస ముముతో వైత్యాకితో భూరిఁ

సావిద్యుతమనముడై నడిచె గన్వారంభసంరభుడై

నగ్నాశము భీతిబాది కలకక తేజంబు సాంపారగక. 11

క. ఇట్లు ఖరుడు సనుడెంచి భయంకరంబుగా గణంబు నేయుసయంబున 12

ఉ. అప్పుడు గారుచంద్రుడు భయంకరరాద్రీరసంబు కన్నులక

నిప్పులు గాల్పుచుక మెరయ నిష్ఠరు లాగ్న విచిత్రశక్త్రుముల్

కుప్పలు నాగ నేయుచును గంజరవాజిరదావళుల్ ధరక

దప్పుక నూర్పుచుక దుధిరధారల జేల్చెనురారిసంఘమున్. 13

వ. అట్టి సమయంబున.

క. కరితురగ స్వందఃములు బరివారము దెగినపిదప బహిరోషమునక

కరకరబడుచును నెదిరిన ఖగకరవంశజుడుద్రుంచె ఖరునిశరంబునక. 15

వ. తురింగనం గని తీండ్రంబుగా 16

క. ఘోషించి గారుచంద్రుని దూషింపుచు వచ్చినట్టిదూషణుమిదన్

ఘోషించి నురలు కడుపఁతోషింపగ వానిశరము ద్రుంచె గడంకక. 17

గీ. త్రిశిరు డంత గనలి దివ్యాస్త్రసంపద రాముమిద జూపిరణ మొనర్చె

మూడుశరము లతడుముదలిచి యటు వాని మూడుతల ద్రుంచె మొగ్గరమున 18

వ. ఇటు ఖరాదిరాక్షసుల శిక్షించి జయంబు గొని ధను వెక్కుడించి మరలిపర్వతాల

కేతెంచి తమ్ముడును దానును సమ్మదంబునం గలిసి యున్న సమయంబున 19

చ. చలమున నంత కూర్పణఖ సయ్యన లంకకు కేగి గావణం

గొలుపున గాంచి మొక్కి తనకుక స్వపనూనులు నేసివట్టిచే

- తలు విడిచి వారతమకుండి యనుజ్ఞను వచ్చి కానలో
పల దిరుగాడుచందమున బన్నుగ నేర్పడ జెప్పి పిమ్మటక 20
- క. ఆ గాముభార్యవిభ్రమ మేరాజతనూజలందు నెఱుగమువిని ముక్
దారుణిలోపల గామినులా మణికి సాటి బోల గణిమతి జేయక. 21
- సీ. కన్నులు గలువలో కాముభాణంబులో తెలివిగా నింతికి దెలియరాదు
పలుకులు కిన్నెరపలుకులో చిలుకల పలుకులో నాతి కేన్నటుపరాదు
అన్యతాంకుబింబమో యద్దమో నెమ్మోయు తెంపుతోసకి భావింపగాను
కుచములు బంగారు కుండలో చక్కనా కిమ్ములో చెలి కెరుంగరాదు
- గీ. కురులు నీలంబులో తేటిగుంపు లొక్కొ పిలుడు పులిస బామన్యధు పెండ్లియరుగొ
యనుచు గొందరుసంశయంబందుచుండ వెది యొప్పారులావణ్యవిభ్రమముల
క కలదో లేదో యనుచుచు బలుమరు నెన్నడునుజూచి పా కురు రితరుల్
బలిమో కలిమో యనుచుచు బలుమరు జనునంబు జూచి పలుకుదు రితరుల్ 23
- సీ. మట్టదంబులవైకినం వెంగపువ్వుల, జలజాతములవైకి జందమామ
గిసలను బులవైకి వెసగలకంతముల్ సింధురమ్ములవైకి సింహములను
దొడపంపులవైకి దొడ్డ రాచిలుకల నలరు దూకులవైకి హంసవితతి
బండువెన్నెలనిగ్గువైకి జకోరముల్ పవనంబుబూదికి బాపతీని
- గీ. మరుడు దైరంబుచేసినమాడ్కినలకకల నాని కాక రాననచరణస్వనములు
వరపయోధరమథోన్మద వచనబాహు గమనహాసాక్షు లూర్పారు రమణికమరెడికి
- క. బంగారునీరు నిలువున బొంగారుచు నుండ నజుడు వోసినమాడ్కిక.
శృంగారమెల్ల నిలువున బొంగారుచు నుండు గరగి పోసినమాడ్కిక
- వ. అట్టివయోహాపాలులను గనుపట్టుకట్టి యక్కాంతార్కంబు నీకునిద్ధించె నేనినీవు
త్రిభువనంబులు నిజయంబుచేసిని యంతకన్నను సంతసింతువన్నవి కామాకుగంబు
లం దగిలి కానూంధుండలు కన్నులుగానక యన్నకొనితిన్ను దామజచియొడ్డోల
గంబు సాలించి పుష్పకంబను విమానరత్నంబువైనధిష్ఠించిమారీచుకడకుంజనిపో
ర్చించి నీవు కనకచ్యుగంబువైజనస్తానంబునకు జని దశరథకందకుండగుక్కిరాముండు
న్నపన్నకాలకడకుం బాడకట్టిన నతండునునిన్ను వెనుకొనునీజనతనిసతిదూరంబుగా
గొనిపోయి మాయంబైన నేనును రామునిభార్యం గొనివత్తుననినవినిసమృతిలకమా
రుత్తరం బిచ్చివరామణుండుగుండై మండిపడ నతండానన్న యెఱింగికనకచ్యు
గయాపంబును దాల్చె నాకుణంబున.

- క. ఒకల్లెరు బంగారము పాడల్లెరు బత్తుసమితి బోలి మెలుపు
 కడల్లె నెఱపి మెలగెడు కడల్లె నిలాసరేఖ కళ్ళలంగొప్పెత్త 26
- క. ఇచ్చి కింకళ గార బుచ్చి పుచ్చుకల కడకుందోయి మెలుగునప్పుడు. 27
- క. కనియ్యచు కనియ్యచు నెఱుగము కనకచ్చగం బనుచును వేడ్కగడలుకొనంగ
 గనకచ్చగం బద్భుత మిది కనకచ్చగం చేసినేయగలదో మీదక. 28
- వ. అని కనుగొన్న మనిజనంబులు ననగాబుల దలంకునెడ నామృగంబును మృగ
 నేత్రు నగునాతిపతిగని నా నభిలషించిన నాసన్న యెరింగి సామితిని
 గూమిజనునోడికి క్రిరాచుచంద్రుండు దాని వెనుకొని చనుచున్నయనసమృత
 నీ గనుబట్టి నొయ్యచు వెనుకొని చనుడెంచు నెల తీరితలపునాదెలిసి తెలిసి
 చేగున మెలగుచు బూజిషేయచు దాని మెల్లన యంతంత మెలగి మెలగి
 నీడ ననుగొని నీ దిగ్గిన నీటి భయము బరువెత్తి పఱచి పఱచి
 నువ్వల బోవక యెలయించి కనుగొన్న దరువుల నొయ్యన నొరసి యెరసి
 నీ. చెవులు నిక్కించి మాచుచు జెలగి చెలగి పోవనాచుండుదవృగాపోయిపోయి
 మెలచి చూచుచుగబి యెఱిగి మది దీని జంపుదుగా కని తెగునచేసి. 31
- క. ఏనినకింకను బలునా రాచలు సుధించి దాని రాఘవు డామా
 చురీని ప్రత్యాఘము గుల నీచుని గూలంగ నేనె నిష్ఠిరు లలరక
 వ. నాడునం గూలునవ్వేళ హా! లక్ష్మణా! యనుకంబుంజేసిన నాధ్వని విని
 జనకనందన మనంబున నులికి లక్ష్మణుం బిలిచి మీయన్న కేమికిడువాటిల్లెనో కాని
 న్ను కలచె నీవునం బోయి మీయన్న కుశలస్థితి దెలిసికొనిరమ్మన నతండు
 తలంపక నామెతో నిల్చి యె
 శ. ఏమిటి కింతభీతి మది నీవగ తోచుట యేమి నీకు నో
 బామి రామచంద్రు నొకభారము చెందదు చెందెనేనియుక
 బామి కడంకజే నభయ బోగన మోచుదె నాదు లింకవే
 జామరజాప్తసోమగ్రనాతారక లెల్లననేల డుల్లవే! 34
- శ. అంతపనయ్యెనేని దనజాతకు నంతకు మనమధాంతకుక
 బ తమామీఱగాదలచి పన్నగమన్త్రసురేంద్ర లోకమల్
 బంతులు కట్టి యూడ్చిరిపుభంజు రాముని గందకుండ న
 స్పింతుము నీకుదెచ్చి మదిభీతి బొందకుమమ్మ జానకి. 35
- వ. అని లక్ష్మణుండు పలికిన విని జనకరాజచందనకినిసి విసరాని మాటలందూలనాడిన
 మనంబునం గంది కుండచు క్రిరాచుచంద్రుంజేసిన మూర్ధంబున చనియెనంతకిక్కడ

- క. సన్యాశేష మలరగ సన్యాసులు తెలమకొనుచు న్ననునింపుడు నాఁ
గన్యాత్మము గని సాన్యాసుని పేరే లిడె కాతము దొపక. 87
- క. దీనిచును ము యే యని భావించును. జేసెనప్పుడు సుప్రదా
రావణుడు గధము మీదికి జేవేగమ తిరిగి గగనవీధి జ యెక. 88
- వ. అయ్యవసరంబున. 89
- అ. అగ్రగ గొందుఁ బోవ నీత్రహత జెఱి పరికె నిశంబ నిరగఁ కంత
సీత గారవేర శ్రీ హనుభార్యను నన్ను గావరయ్య మిన్న కిపుకు. 40
- వ. అని మఱియును. 41
- అ. జేవగఁబలులార! నిక్కలవగులార! పృక్షజాతులార!
కుటిలరావుండ గొంపోవుచున్నాడు కరుణతోడ నన్ను గావరయ్య 42
- గీ. అనుచుఁ బలులచున్న వా చూర్ణవాదంబు విని జటాముననెడివిరాగవాధు
డనుడెంచి లెనా మక్కుగ్రముగ జేయ నావఁబండు బక్షి రాజావాక. 43
- చ. అనుకవిభుండు వైయ నిశితాస్త్రముఖంబున నొచ్చి పక్షియున్
గొనగఁ దయత్యవాయననిగుండెను నొవ్వగ దన్నకంతలో
గనిని నిశాచరుండు కరఖడ్గముఁ దిప్పయఁ బక్షియుగ్ధముజ్
వసుధఁ బడంగ దుండు కటవైభవు లంకకునేగురత్తతిక్ 44
- క. ననచరు లొకగిరిచేరువ వనమున జరియింపఁ జూచు మధుధానులేయున్.
దనచీరకొంగుతుమకను దనసొమ్ములు మూటగట్టి ధరవైకెచెక్. 45
- క. అంతట దైత్యుఁడు లంకకు బంతముతో నేగి శింశుపాతమక్కిండక
సంతసముననిడి దానవకాంతల నవనిజకుదోడు కావలి యుంచెక్. 46
- ఉ. అత్తటి రాఘవ్రండు తను నానలఁ బెట్టుచుఁ గొందుదోరగా
జిత్రము నొచ్చి యాప్యము శిభ్రమునక్ బడనేసి నాని మై
తిత్తినిదీసి వింటికొన దెచ్చడినేళ బయో జమిత్కినం
శోక్తియు డల్కగానబడె నొక్కడలక్కణుఁ డన్నదృష్టికె. 47
- చ. పొడగని గుండె యుల్లుచున బుద్ధిగలంగుచు రామచంద్రుఁ
డయ్యుడఁ గడు నుగ్రిడై పరికె నివిలు నాకడ కేలవచ్చెర
క్కడ నినుఁ బర్లకాలకడ గావలి యుంచినచోట నొంటిమైఁ
బతుక డింది రాదగునె వన్యపుగోర్కరమధ్యసీమకుజ్ 48
- అ. అనుచుఁ బలుకుచున్న యన్నకుఁ బ్రాణమిల్లి, వియనాకళ్యపణితి విన్నకంఠ
బసకతనయపలుకుచందంబు మొదలెత్తి లవము దప్పకుండ లక్ష్మణుండు. 49

- చ. చెప్పినమాటలు విని విన్నదనెంచున జన్మబోధుడు యర్జునుడై తంబులంగనుచు
దత్తరంబున నాశ్రమంబునకు జని యక్కడ.
- గీ. పర్ణాలలోనబరికించి పరికించి నీత గానబడమి జన్మనోయి
చిత్తమంత గలగి శ్రీరామచంద్రుండు పలువరింప జొచ్చెబ్రతునిబ్రతుని. 51
- సీ. నీదృగ్విలాసంబు నెఱినభక్తినించెడు గురుకుచగానవే హరిణవిభుడ!
నిమంజులాలాపచయంబు నైకొన్న నుమమూరి గానవే పికకులేంద్ర!
నిండుసత్కాంతి నెమ్మొము గలయట్టి, రుచిరాంగి గానవే రోహిణీశ!
నీపక్షవిన్నూర్చి నెనయుభయంబు గలయింతి గానవే యలిమలేశ!
- గీ. సునభరణింబు నీపొత్తి దనరినట్టి యతిగ గానవే చక) నాకాశివాధ!
నెఱయ నిమజ్జోయి నెన్నడ నేర్పవచ్చు రమణి గానవే నీవు మహాభరాణ!
సీ. భువసార రాజంబ! కానవే నికంటి, గంధంబు గలయట్టి కరటియాన
గదలికాతరురాజ! కానవే నీయట్టి మెరుగుబెందోడల మామీన నేత్ర
విలసిల్లుచంపకన్నకుంబ! కానవే లలి నీదుపుష్పవిలాసనాసర
గమనీయలత! నీవు కానవే నీయట్టి కరములు భోభిల్లు కంబుకంట
- గీ. గ్రీముకపలదేయహాధీశ! కానవయ్య నీఫలన్నూర్తికంతంబు నీలవణి
గలికలమ విందు నవికుండ! కా. వమ్మ నిడుకొరకనిధిదంత నీరజాస్య. 52
- సీ. వనజాస్య! నినుగూడి వర్తించు నతిభూర వనములు శృంగార వనములగును
పడతి! నీతోగూడి పవళించుకర్మశ, శయ్యలు పూవులశయ్యలగును
గలకంట! నీచేతి కడమూలాది భోజనములు మధురభోజనము లగును
హరిచుభక్త! నినుగూడి చరియించునటువంటి, తపములు సత్సత్కృతిపము లగును
- గీ. గెరలి నీతోడగూడి భోగించునట్టి భోగమంతయు జేవేంద్రభోగ మగును
కుదతి! పొడగట్టగదె! వాకుచాడవలయు గన్నులకుగానబడవేమికనులనయన.
- చ. అని మరియును
- సీ. ఏమృగంబును గన్న నేమాక్షి గానవే యని వెక్కుభంగుల నడిగి యడిగి
యేమాక్షి గనుకొన్న వెలనాగగానవే యని వెక్కుభంగుల నడిగి యడిగి
యేమాక్షి బొడగన్న బామాక్షి గానవే, యని వెక్కుభంగుల నడిగి యడిగి
యేగట్టు బొడగన్న విభయాన గానవే యని వెక్కుభంగుల నడిగి యడిగి
- అ. కలగు భీతికొందు దలకు. జిత్రములోన, సోలయమూర్ఖ బోవునలయునలగు
నీత గానబడమి శ్రీరామచంద్రుండు, విరహతాపహిన్ని చేగి చేగి 53
- చ. ఇట్లునీతావియోగంబునకు బలువరింపుచున్న యన్నంగని సోమిత్రియిట్లనియె. 54

అరణ్యకాండము.

- క. దీనుచిక్షుగడి మాక మానము నెదిరవనల మునుజేస్వర! యీ
కాననరూపములు వెదకగ గానవిరాటము వరమం గాదను మనకుగా. 58
- న. అని పృథాపించి శోక మాత్రకోపాలక కన్నులు జేరుకొన నన్నుతోట్లనియె. 59
- ఉ. పృచ్చెద నాకలోకమునవారలగుండెలు నాగలోకముకా
గొచ్చి యహింద్రవృక్షమును గూర్చెద గవ్వపుగొండ కనడికా
దృచ్చెద మగ్ధులొకమును దారల నేగతివైన గొమ్మటం
దెచ్చెద నీతి నీతులును దేవరచిత్తము మెచ్చునట్లుగకా 60
- వ. అని యిట్లు పలికి మరియును 61
- ఉ. చించెద వైత్యసంఘముల జిందఱ వందఱ కేసి బ్రహ్మబా
ధించెద లోకపాలకుల దైత్యుగ నేనెద గూతలమ్ము గగ
క్రించెద శైలబాలముల గీటుడగించెద భూమినందనకా
గాంచెద దల్లడిల్లుకును కంజహితాన్వయ వార్ధి చంద్రుమా. 62
- క. భూతలమున నాకనమును బాతాళంబును నెరుకియె బాధించియె నే
సీతను దెచ్చినపిమ్మట నీతమ్ముడ ననుచు మెచ్చు నిఖిలోర్వికా. 63
- వ. అని పంతుమ్ము తమ్ముని శౌర్యధైర్యాదిగుణంబులకునంతోషింపుచుజనస్థానంబు
వెదలి జంకనందన నన్వేషింపుచు దక్షిణాభిముఖులై వనుచు ముందట. 64
- క. పక్షములు గాళ్ళు దుగిన పక్షింబుగి కాచిరామభయ్రుడు మదిలో
రాక్షసమాయయె యనుచును కక్షింప దలచుంత కిప్పుమి పలికెకా 65
- క నీతండ్రికి నతిమిత్రుడ నోతండ్రి! నన్ను నెదితమె నీకుకా
నాదను జేరు జటాయువు, నీతాధప! నన్ను నెరుగు చిత్తములోనకా 66
- న. అని చెప్పి వెడియు నాజటాయువు నిట్లనియె. 67
- మ. వినుమోరాఘనపంక్తికంధరుడు దోర్వీర్యంబుసంక్లిష్టగా
జనకత్మాపతిందనకా గొనుచు స్వేచ్ఛాప్రుత్తితో నేగువో
వనితారత్నము దీనయై పలుకు తద్వాక్యంబులీర్పాలుగా
విని పోరాడగ బ్రాప్తమయ్యె మఱియూపేంబునామిశ్యకా. 68
- క. అనిసీత తెలుగు దనపని జననాయకు డైనరామచంద్రుని తోడకా
వినుపించి యాజటాయువు తనువెరియగ నంత గాలధర్మము నొందెకా 69
- వ. ఇట్లు రామచంద్రునకు సకలవృత్తాంతము నెఱింగించి కరీరంబువిడిచిన యాపక్షి
రాజుకు భక్తిపూర్వకంబుగా నగ్నిసంస్కారాదివిధులు తీర్చి దక్షిణాభిముఖులై
చనుచుం జిత్రగ్రూపంబునున్న కబంధుని వధియించి ముందట. 70

క. చనిచని యెరుటకు రాముఁడు గతుకొ యె యహిజహోగ్రకలుమది) సమహా

శనిరూపం బనఁదగు నా, ఘఃముక్తిగఘానిలాఁకపిన్ శబరి

71

గీ. కాంచినను మొక్కి యాదూమి యంగునకు, మింగిపచ్చైబూచి గాంచినంత

శబరితోడను దనుకావ్యసూణిఁ జెలియ వినయమున నాకాంతం న్నవించె.

గీ. ఇంటిలాభీశ! బుగ్గివు డనెనువాడు కపిమలశ్రేష్ఠఁ డత్వంతఘనఁడు దలప

నశివితోఁ బొత్తు గావించు మ్నపనులు జక్క నొటకు నాత్మ నిస్స శయంబు

ర. అ! చెప్పి నీవొల్లిన మృత్యుం దంద్రనుదను లబుమీన పుషాతఁడొలంపుజరి

ర! చెప్పు నారదు వాల్మీకిమునీశ్వరుండబునుది కథావిధానఁజెట్టి దనియుడు

గుటయు.

72

క. జ. బాతు! భక్తవత్సల! జలజాననని తపాదజలజాతి! నుధా

గలరాశిభవ్యమందిఁ జలజాకరచాయన! బాసకీవాధా!

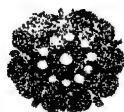
గర్వము. ఇది శ్రీ గౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధగురులింగ జంగమార్చనవిసేద

నిత్యతైవాచార సంపన్న మూలనమయ శాతకూరి కేశవశెట్టి

తనయ మొల్ల నానాభేయ విరచితం నైన శ్రీ రామాయణ

మహా కావ్యంబునందు అరణ్యకాండము

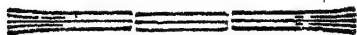
సర్వము నే కావ్యము

త్రై ర స్తు .

మొల్ల రామాయణము.

కిష్కింధాకాండము

శ్రీ ద్వైవాహ! నిజా
ధృత మనోబాతకేహ! యపహృతహేహ!
రాక్షసభీమా! మునిజన
సాక్షాత్కృతనైజధామ! కానకిరామ!

1

- వ. శ్రీ నారదమునీశ్వరుండు వాల్మీకిమహామునీశ్వరున కెఱింగించిన తెఱంగరించిన నాకర్ణింపుము.
- సీ. పంపాతటమ్ముల బాణాసనాయుధి పాణులైయున్న భూపాలకుతులఁ
గనుగొని భీతిల్లకమలా ప్రనూనుండు వాలిపంపున వీరు వచ్చిరయ్యుఁ
గలగి తామఱుముకంటున నుండగ, వెఱచి మలయశైలవివినసీమఁ
దిరిగి వారలరాక తెఱ గెల్లదెలిసి నాఁబనవాత్మకుజుని వేగఁ బంపనతడు
- గీ. వచ్చి రఘురామశ్రీపాదవారిజముల కర్ణి బ్రణమిల్లి మీరెవ్వరయ్య యిటుకు
నెఱకతమున వచ్చితి రేది వామమనుచు నడిగిన సౌమిత్రి యతం కనియె
- సీ. దశరథుం డనురాజుతనయుల మాతరి పంపుఁ దప మాచరింప గోరి
వచ్చి కానఁభూమి వర్తించుచుండ నీ రాజుదేవిని గుప్తరావణుండు
కుటిలవృత్తి నెత్తుకొనిపోవ నాజాడ వదలక దిక్కులు వెదకివచ్చి
కబరికి మారాకచఁధంబు దెలియక జెప్పిన నర్కజుచేతగాని
- గీ. మీదుకార్యులు నెగ్గుదు మీర లరగి వేగ ముగ్గివుచెల్లి గావించు డనిన
వచ్చివారము గనుగొనఁబసి యతని నతడు రాముండు లక్ష్మణుం డండుగిన్ను
- గీ. తలప నీరాజునకు నెంచు ధాత్రిగాన విను మసాధ్యులు లైసట్టిపనులు లేవు
మూర్ఖవంశోత్తముడు మహాకూరు డితడు నీకు వేరేమి చెప్పుమా మాకునైన
తే. వా ముదేవునిబ్రాగ్ధించి వేయగతుల నంజనాశేవి గాంచిన యాత్మజుండ
నర్కజునిమంత్రినైయుంచు ననుదినంబు వినుడు నా పేరుమానుమంతుడనుడు రిలను
- వ. అని చెప్పి మఱియు నిట్లుని విన్నవించె.

చ వినుడి మహాశుకలార! యరవిందహితాత్మకా దోడితెచ్చి మి
మ్మును బాడగానపించు నని మొక్కిక్కుచు నేగి కపిండు) జేరి తా
నెన తెలుగు వారి ననుచుండము ప్పిర్పిడ జెప్పి గొబ్బున
బనిగొనిచ్చి రామపరపంకిజముల్ ననుపించె సంతటన్.

8

వ. సుగ్రీవును శ్రీరామచంద్రునివగదీసి కాని భాగంబు వహించెనట బగవాడెన
వాలిని బంపింపం దలం వానితో దనకు గలిగిన పూర్వవైరంబు తెలిసె శ్రీరా
ముడు దెలిసు విన్నవించి వాలినుహాసత్వకాలి యతండు రాముచేత దెగుటకు
దొంగిలుగా నుండుభి కళేబరంబును దిగ్భాజనంబులదూర మెగుర జివన్ముక్తయ్యును
న పతాళంబు లొక్క బాణంబున దెవేయుటను జూచి సుగ్రీవుడు
భిముకంపిత్వాదయుండై రామునశ్శయం. పాపారసిందంబులకునందనం బాచరించి
జనకందన మున్న జాణిపించిన గూర్జాణంబు మూట దెప్పించి చూపింపం జూచి
యాశ్చర్యగొబ్బునం దెలిసి యర్కకులేశ్వరు డై శ్రీరామచంద్రుండగ్గనంభవుం
డైన సుగ్రీవుతో ఁట్లనియె.

న పూసి కెక్కడి దింకను నగచర నగభేదినుతుని వాయుశ్రుమునక
దెవేయెడు నమ్ము మనుచు జగదీశుడు పలుక నతడు సంతోషించెక

9

వ. ఇట్లుగ్రహణవచంబుల నయ్యచలచరాగ్రణిస్వాంతంబును సంతోషించె జేసిన
నతలకును శ్రీరామచంద్రుని కార్యంబునకు సహాయుడైయుండనాడబడి యమ్ము
హానానుకుని యనుచుతంబున యుద్ధసన్నిధుడై కిష్కింధానగరంబునకుంజరి
తద్వారంబున నిలిచి సింహవాదంబు జేసినం గనలి యాదేవేంద్రతనూభవుండుసను
దెంచెనత నయ్యుచువురుం గడిసి భుజంబు లప్పటి వుచు గర్వాలాపంబు లాడుచు
నొండొరు మార్కొని.

క. తెలంబుల్ గడువేగ నువ్వును మహాయుంకారహంకారముల్
చాలంకేయుచు భిక్షోగ్ధులచే సాలంబులక వేర్యుచుక
నాలాగ్రంబుల మోముమన్ వడివడిక వక్రంబులక రక్తముల్
కులక వాలియు నూన్య నూలియు పడిగోపాత్ములై పోరగక.

వ. అట్టి సవయంబున.

ఉ. సాలముపాలె నల్పి గముపల్లము దమ్మరివోసి కట్టని
నూటలము గాఢ విధి దివిచి ముప్పెయు దృష్టియు గూర్చి గోత్రపు
త్కూర్ము వజ్రపాతపాతి గూలువిధంబున గూలనేసె న
వ్యాతి ప్రతాపకాలి మృదునందనశిలి సుంభి మెచ్చుక

14

వ. తదనంతరంబున.

క. తారాపతి కిషింపుచు దాగాపతి భవభక్తి దగులర్జుణునికొ
దారాదేవికి బురి కా తారాల్కము గాన గాజతనయుడు నిల్వెకొ
క సుగ్రహము మానినపుటి శుభగ్రహలగ్నంబునందు బట్టము గట్టెకొ
నిగ్రహరాక్షోగ్రహలు మగ్గివు హేమగానమగ్గివు దగకొ 17

వ. ఇటుల మగ్గివుని గపిరాజ్యపట్లభ్రమిం జేసి వాలితనూసంభవుని నందకుమారుని
యవగజపదంబున నిలిపెనంతి నన్నాకాలము నడుమఁజెందొక శ్రీరామునిమూర్తి
వ తింబువైచంద యమించి వారు నొక గుహనవగంబున. 18

సీ. ఒక్కొక్కడ మండలగ బటపటస్యలతో నలుము లంతంత నలుముచుండ
గడు భయంకరముగా వడి మోతల బిడుగులాడాడ గుభిలు మనగ
గ్రాముకలులంతేసి కణములతోగూడ గరుడు ల్పై వడగండు రాం
గొజలినయ్యంబుల వెలిపించులెఱుగున గురుత్పరకాశమ్ము విస్తరిల్ల

గీ. మునుగువేసనచందాన మొగులుగప్పి మీటి నలునెక్కి చీకట్లు కాలుకొనన
మించి కడవల నుదకంబు మంచి తెచ్చి కుమ్మరించినగతి వానగురినెనపును. 19

క. ఏరులు కాల్చడ తప్పుకమాటెను సస్యములు పండి ఫలవృక్షములుకొ
మీటి ఫలింపెను ధరణి లేరులు గా నురభుల్లె నెప్పుడు బితికుకొ 20

వ. అంతి నన్నాకాలాంతంబు గాగనమ్మహి కాకుడు ప్రేయసివియోగపరితాపాన
లంబున భారణుచు నోర్వలేక విభ్రాంతస్వాంతుండైనందుండ 21

సీ. పలుమారు నీచాస్త్రపల్లవంబులచేతి నలివేడి! నాతాప మార్గ వేల
నలివాక్షి! పరిరంభణకీడ నేల్పు నీ మది నొప్పి నానొప్పిమాన్వవేల
చెలియ! మోహార్చుకనీవత్తనీయల్క వడి దప్పి నానప్పి గడవవేల
భామ! తాపానలపరితాపముడుపనీతనువు నాతనువున బెనచవేల

గీ. యనుచు నీతం బిలుచు నందం న పరికించు దిక్కు లాలకించు నిక్కియాయ
దశరథాత్మజుండు తన్ను నా మఱుచుచు బయలు కొగిలించు బలువరించు 22

వ. అని మఱియును. 23

ఉ. కూలులు నోటికికొరుచులనూడుట దప్పెను చుంపదూడులుం
గారము తోచ జిహ్వనుచు గచ్చులేనెలు చేరు చేరు లయ్యెగం
గారయొకత్త రంత పును గలటికి నిగ్ర వహింపదయ్యెగం
గార మెల్లనీత బొడ గామి రాయపురాలహానికొ 24

ఉ. తాలిమి దూళిపోయి పరితాపబువం దిరుగాడు కోక్కపో.

గాలును నిల్వదొక్క నధికారము చాలకయెప్పుడు గడుం

జాలినహిందు జిత్తియున జంపలతల నుభూతుత్తివై

మేలిమి జేసి రాముడట మిన్నక వేరుదగ్నైకైరదీన్.

15

వ. ఇట్లు విరహతాపంబున భారలుచున్న సమయంబున గార్తికమాసంబుననుదించిన శ్రీరామచంద్రుని బలంబులం గూర్చుకొనిరయ్యుని సుగ్రీవుపాలికి పోయితి ననుప నా గాముతమ్మునిఁ గూడి యిరఱుడు తా గాన మేతుండై చనుదొందిగాఘువేశ్వరుల చరణారవిందమ్ములకు నమస్కరించి తనబలంబులఁ దోడు నూపం దోడంగ నెట్లు నినఁ బనులును నూరులును వేలును బదివేలును లక్షలును బదిలక్షలును గోట్లును శతకోట్లును నర్బదంబు ను నర్బదంబులును ఖద్యంబులును మహాఖద్యంబులును బద్ధంబులును మహాబద్ధంబులును త్రిజంబులును మహాత్రిజంబులును శంఖంబులును మహాశంఖంబులును క్షీతులును మహాక్షీతులును త్రిభంబులును మహాత్రిభంబులును నిధులును మహానిధులును సాగరంబులు మహాసాగరంబులును చిబరిమితంబులును మహాపరిమితంబులునునలతగంబులును మహానలతగంబులునుగడచిరెక్కకుమిక్కిలి యొక్కువై దెబ్బదిరెండు మైలులుగల కపిబలంబుతోడఁ దోడుమాపించుకొని రాఘవేశ్వరుండు సంతోషించి సదిత్యనందను గారవించి కా గిలింపుకొ నీకా స్వే మణంబు జీయగలవాఁడోత్తిమలనక బలముతుల నేర్పజచి దిశలకుం బంపు మనవుడుందూర్పునకు మైదుండను బల్లినంబునకు సుమేణుండును సత్తరంబు నకు శతబలియు ననుచారల నేర్పటిఁ జారలకుదోడుగా వానరభీరులను లక్షలక్ష సంఖ్యాకుల నేర్పటించి యిచ్చి జానకీయున్నచోప్పున దెలిపి యొక్క నెలలో రమ్మని యనిపి నానుకుంటునిది విలిచి నీవుదక్షిణమ్మునకుం బొమ్మని యసాపునప్పు డు శ్రీరామభూషాంబుండు వారి విశ్వాసాదిగుణమ్ములకు మెచ్చననాడెదగ్గఱ గాఁ దిలిచి నీవు కార్యసంకుడవుహితుండవును గావున నీవేత మన్నియొజనం బ్రదేయనని పలికి తనవేతి యంగులియకం బరసినే కిచ్చితి యిముద్రొక జనకక జనం దనకు సమర్పించి యజాఁకి కిక్కిరెల్లుంబు మా కానవాలుగా దెమ్మనియనుపతం డియ్యకొని మొక్కిల్లిన నాతకిం దోడుగా నంగదజాంబవదాదులంగూర్చి యవిపె ననుకుయు విని వారదుని వాల్మీకిమహామునీశ్వరుండకు మీదికధావిధానం బెట్టిదని యడుగుకుయును.

క. జలజాతు! భక్తనత్పల! జలవాసనవినుతపాదజలవాత! సుధా!
జలరాశి భవ్యమందిర! జలవాకరచారుహంస! జాంకినాథా!

దృశ్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధగురులింగ మార్చనవిసోద
నిత్యతైవాచార సంపన్న నూరిజనవినుతాతమారి కేశనశైట్టి
తనయ మొల్లనామధేయ విరచితం బైన శ్రీరామాయణ
మహా కావ్యంబునందు కిష్కింధాకాండము
సర్వము శేకాశ్వాసము

శ్రీ రస్తు.

మొల్ల రామాయణము.

సుందర కాండము

నూగ్యకులరత్నదీపా!

నూగ్యసహస్రప్రతాప! సుందరరూపా!

ఆర్యాగౌతమీ నామా!

శార్యాదికముగణసీమ! జానకిరామా!

- వ. శ్రీహరదమహామనీ వాల్మీకి తెలిగించిన తెలుగు విన్నవించెద, నవధరింపుము. 2
- గీ. రామునకు మొక్కి యక్కుపిరాజుకరుణం దక్షిణంబును వెడలి దక్షిణంబు వెనకువా రగుచునరవిరదులు, పంతులుతోడ నెంతయు సంతసమున. 3
- క. మును తా మేగిన దిక్కులు పరినడి వెడకంగ జనిన బలిముఖులెల్ల జనకజ గానక వచ్చిరి మనుజేశునికడకు జనిమాగ్గంబుననే.
- ద. అట్టి సమయంబున.
- క. గిరులును కదులును ననములు బదికింపుచు బట్టణములు ఒహువిధములకై దిరుగుచు వెడకుచు గానక కరువలికొడు కాది యైనకపిరు లెడుకుక. 6
- క. అలాగే గాంచిన సత్కవి బాలము గరికరభ సింహశార్దూలవృగా భీలము బుణ్యకదంబవి, శాలము నగునయ్య హేంద్ర శైలము లీలక. 7
- వ. ఇట్లు సుహృద్భ్రష్టతంబు గనుగొని దాయంబు యిచ్చుట.
- ఉ. ఆతటి వానరపురపు లాభరణముక గావలేక గుః భాసురు లైవగం బడగ నయ్యెడఁ దద్దినుండినచ్చి సంతాపింప బ్రసిద్ధుడగు పక్షితులెయ్యి ను గావలొందు దా సీ ను గొంచు బోవునతి తెప్పు ను చెల్వెనులంకితోరముక. 9
- క. ఆమక్షింపురిచేతను బాపలకుభవేతని రామచంద్రినిదేవిక పాపాత్ముడైన వైకుంఠుఁ లేవట్టుక చరినతోరవ విని కపులెల్లక. 10
- వ. మహానందంబు నొంది యన్యుహేంద్రపర్వతంబుతోహించి పునోభాగంబున. 11
- క. అ కపితులను గనుగొని రాకాకవదేప్రయంబితార్థుభంగా నీకమహానునరవధయ నాకారవటుక్కికాసు నాజలభిక్షక. 12

చ. ఇట్లు కనుంగొని.

13

క. తమ తమ సత్త్వస్థితులను గమయించెడు నర్థికౌలది గమగొని మదిలో
బ్రహ్మయందు బలికెను గవివంఘము లెంతయు దెందమందు గళవళప్రదుమహా

14

క. ఈవార్ధి దాట సత్త్వము, మూలవం జాల దింక మారుత! వినుమా
సావని పగుటం జేసియు నీవలనం దక్క నొరులు నేరరు దాటక.

15

చ. అని యిట్లు ప్రార్థించిన తోడనే యుద్ధి వారివచనంబులకు సమ్మతించి వాయు
తనూజం డిట్లయె.

16

ఉ. సావనూర్త రామ నరపాలకు పంపున నర్థి దాలెదక.

దేవవిరోధి దొంగిలిన జేవిని జూచెద గానకుండెనన్

లావున గడ్డతోఁ బెరికి లంకయు తెచ్చెద నల్లు కానివో

రావణుఁబట్టి తెచ్చెదను రాముఁసన్నిధి కెన్ని రీతులక

17

చ. అని వాచునంబులు సంతస్థిలనట్లుగా బిరుదులు వక్కాణించి తనకు దండ్రీయైన
వాయుజేవునకును ద్వియాస్వాత్మకుండైన లోకభాంధవునకును నిందురైనకును సంద్రీ
మ్యునకును నమస్కరించి శ్రీరామలక్ష్మణులఁ దనవనఁపద్మంబునందిడుకొని మొ
క్కి బంధమితులం కాగిలింతుకొని వారిచేత దీవనలం జొంది గమనోన్ముఖుండై

18

చ. మొగము విగించి పాదములు మొత్తగా నట నూడితొక్కి నీ

టుగ మొగ సుత్తి భీకర కఠోరరవంబున నాద్వి బాచుల

త్ర్యంజితీల నూచి వలయంబుగ వాలముద్రొప్పి వేరునక

సగము సగము గురింగ గవివాధుడు నింగికాకె తీవునక

19

చ. ఇబ్బలనింగి కెగిరిపోవుచుండునమయంబునఁ జావనికనడ్డంబుగా మానవరూపంబున
మైవాకపర్యతంబును నురస యను నాగజనియు ఛాయాగ్రాహిణియైన సింహిక
యనుం గనుపట్టిన మొల్లగనతిక్రమించి నువేలాచలంబున కరిగియక్కడ నలయక
వీణ నొక్క యిట్లైన నిందుకనేపు విశ్రమించి యున్న సురుతుంబున.

20

ఉ. భేరికి సాటియో దమజభీమబాహులు భద్రవాగ్రఫీం

కారనినాదముల్ హయనికాయపు హేమలు కానాశధ్వనల్

వీరమృదంగనాదములు విశ్వభయంకరతీల లంకతో

బోరుకలంగగా శ్వసనపుత్తుడు చాలగ నాలకింపుడు.

21

ఉ. కోటి గోటులై పరుగుంజరవర్ణము ఘోటకంబునక

గోటికి నెక్కుడైపరగు గోత్రసమానము తారథంబులక

- గోటికి హెచ్చులై పగను ఘోర కాచరతోటికోట్లతో
గోటికి నెక్కునెక్కులై సాహసవంతుడు గాంచె ముందరకా. 22
- న ఇట్లాలుకాపుటభేదన బునకా వీక్షించి తనమనంబున. 23
- కా ఘోరకారులు కామమాధులు మహాకూకాత్ము లాశ్రయగ్రామి
కూరులో వీరల గన్ను బ్రామి పురిలో శోభించులావెట్లాతో
యాయాపంబున బోవగా గనిన వారెక్కడి గావించుకో
నారీరత్నము నీత నందు గానగా నాకెట్లుసిద్ధించునో. 24
- వ. అని తలచుచున్న యవసరమృత. 25
- చ. కృంకె బయోజనాంధవుడు గూండ్లప బక్షులునేరె నెల్లెడకా.
బొంకము తీసె దామరలు పూచెను గల్వలు తారకావళుల్
బింకముజూపె గాంతి నలిబుందముకారె దయంబుటుపర్చె నే
వంకను జారవోరకలు వారి చరించిరి కాతుకంబునకా. 26
- చ. ఇటులొకాసమయమునందు దనమేకిగాత్ర బలమత్రంబుగా గుదియించియగ్గిరి
డిగ్గి చుచు నల్లనల్లన బురవ్వారంబునాద్దకుఁ జేరి వానరకులపుంగవుండుపురప్రవేశ
శంబు చేసి. 27
- చ. మేడలు రచ్చకొట్టములు మిదైలు మచ్చులు నాటకూటముల్
మాడువు లంగళుల్ దనుజమందిరముల్ పురసోపురావళుల్
వాడలు జేనగేహములు వప్రచయంబులు వేళ్యవాటికల్
గోడలు నాదిగాఁగ గపికుంజరు డప్పుడు చొచ్చిచూచుచుకా. 28
- క. మణువైలు సుడులు గొందులు నిగవులు జొరరాని చోట్ల నేకాంతంపుం
దెరువులు సంతఃపురములు వెరువున గపికుంజరుండు పెదకం జొచ్చెకా. 29
- గీ గాలిలీల నీతకరకాంతివిఖ్యాతి ధూమరేఖరీతి దూటి చొచ్చి
యసురమందిరముల నక్కడ నిక్కడ గలయ దిరిగి పెదక గపివరుండు. 30
- వ. ఇట్లు తిరిగి తిరిగి పెదకుచు దనమనంబున. 31
- క. మాయాబలుండు రాక్షస నాయకు డిటు బట్టి తెచ్చునా దతనిమహా
కాయము నుగ్రాకృతి గని తోయలి తనతనుపు వెచట దొలగవోయకటా! 32
- మ. అటుగా కీతడె యన్యదేశమున నాయబ్బాక్షి తెట్టించెనో
ఘటయంతగ్రస్తతి వాధీచంద్రమున దా గ్రోర్యంబునకా దాచెనో
పటుబాహుబలకక్తి నాభువనజకా సాగ్రద్దేశమందుంచెనో
చటులోగ్రాకృతి రామభాణములకుకా శంకించియందుంచెనో. 33

వ. అని యీరీతి వితర్కించి.

ఉ. స్థూల విధాతజంబెములుగూట్టలైలము వ్రక్తు విష్ణు నే
కంతు గృహంబులం దిరుగవేయును బూర్వపంచె ఘ. తేడుగా
కంతు గడువ్రజంబు లోనె గణియింతును భూతలంబు గృ
స్థూల సహింద్రలోకమును గిడ్పడజేయును సాహాయ్యంబుతో. 35

ఉ. శూలంబు నింపు బావకుండుండె వ్రక్తు స్థూలంబు జెందుచుకొ.
మట్టును దైత్యునికొ వరుణుమానముగొందును గాలిదూలగా
బట్టాడు గిన్న రేశ్వరునిపూజము కల్గును కూలిదోలుచుకొ
బట్టలు దుగ్గింతురావణుని సారసలోచన జూరకుండికొ. 36

క. ఈమాడ్కిఁ జేయ దేవ సోమమ్ములు చంద్రవదన జూనెదనొండెకొ
ఏమిటికి గీడు తగ దని రాముడు వలదనుచు మరలి రక్తము నొండెకొ. 37

వ. అని అనేక ప్రకారంబుల వాలోచింపుచు నొక్క గోపురం బాలోపించినవాడను
యంబున. 38

క. పావని కనుగొనె నప్పుడు పావనవిఖ్యాత మగుణబానోపేతకొ
సేవిత దనుజవ్రాతకొ భూవనితాజాత నిత్యపూతకొ సీతకొ. 39

వ. ఆరాముంజూ శ్రీరామచంద్రుని దేవునిగా దలంపుచు నగ్గోపురంబునుంచి క్రి
నూత్మరూపంబు నైకొని కింకపావృక్షంబాలోపించి యందు. 40

సీ. పతి బాసినయట్టియాపదకంటె బలుసారు వివిధమాయలచేత వేగి వేగి
వీరదానవకోటి వికృతవేషంబులు కనుగొని చిత్తంబు క్రాగి క్రాగి
తనదిక్కు లేమి కైతల్లడిల్లుచు నాత్మలోపల మిక్కిలి లోగి లోగి
కర్నకతోరంబుగా నాడుమాటల దొరకెక్కిట దోగి తోగి.

గీ. రాముడలచుకొంచు రామునిజేర్పొంచు రామ! రామ! యనుచు రచణిసలుకె
గపీవరుండు నూచి కామినీరత్నంబు సీతయనుచుబొంగె చిత్రమందు. 41

వ. అట్టి సమయంబున రావణాసురుండు సీతాపహృతశ్చారముండై పన్నెట మజ్జనం
బాడి దివ్యాంబరంబులు గట్టుకొని కయ్యారసమ్మిళితంబైన శ్రీగంధంబునెవ్రాత
బూసి పారిజాతపుష్పంబులు ముడిచి మవ్వంపుదావి నివ్వటిల్లెడు జవ్వాది మెత్తి
దకశిరంబులయందును రత్నమకుటంబులు ధరించి మణిమండితంబు లగుకుండలము
లు పూని భానుప్రభావలసితంబులగు పతకంబులును ముక్తాహరంబులును భుజకీర్తి
లును బాహుపురుషును నంగుళీయకంబులును నవరత్నస్థగితంబగు నొడ్డాణింబును
నమరించి చంద్రహాసహస్తుండై కందర్పవిలాసముఁదగుండగును గిన్నర కింపురుషు.

గంధర్వానురగనీధవిద్యాధరాంశవ బంధుపాశ్వాదుల వాలప్రభులు నట్టి
మాత్రికచృష్టిబులును లలవృంతింబులును వింశామరంబులును భరించిరాగొం
దకు కరవీపికాసహస్రింబులు గైకొని ముందట బిటుండ నేతేర న్నోకానంబు
నకు ననుచుచే నప్పుడు గంధవాతూలంబులం దూలు పున్నలంతయునుంబోలినద
వద వడంకుచు దనసుందరాగంబులు హస్తోదవస్త్రకేసంబుల మాటియుగప్పియు
నదంచియు నిగురుప్పిననిష్పచందంబున ధూనిసూనరం బగు గత్తుంబుకైవడి
మేఘచ్ఛం బగుచంద్రబింబంబుచందంబున నిత్తడి పొదిగిన తుందనంపుకలాకలా
గున మాటుపడి న్ని జానకిని గదిసి

క. నీతను గడుగొని రావణు డాతతనయవాక్యపటితి సతికుతుకమునకా

జేతోధననిశతాంబక పాతంబుల జాలవొచ్చి పలుకగజొచ్చెకా

లయగాగిహి. తోయజడకాక్షి! వలరాయఁ డీటు లేచి పలు

సాయకము లేర్చి యపు డేయగ దొడగెకా

తోయదవధంబున నమేయరుచితోడ నుడు

రాయడును మించి నడ గాయగ గడంగెకా

గోయిలలుఁ గీరములుఁ గూయగ నలివ్రజము

లేమెడల మానినను మోయెచు జెలంగెకా

నాయెడ గృపారసమునేయ కవివేమున

నీయెడల నుండు టిది న్యాయమె లతాంగి!

44

క. అని చుటియును.

45

నీ అలకేశ్వరుడు పాయనముగా నిచ్చిన యంచితచీచీనాంబరములు

దివిజాధినాథుండు దినదినంబును నిచ్చు పారిజాతోల్లసశ్రవములును

దక్షిణాఫీసుడు లగ గాన్కలంపిన మురభికమ్పూరాది పువళములు

బాతాళముననుండి ఫణిసాస్వదౌముండు పుత్రైంచినటువంటి భూషణములుఁ

గీ. గలవు నాయుంటు నేప్రాప్తు గడవలేక జేవాపరితృప్తి గావించి మోహ మలరఁ

గాముకేళినుఖంబుల గలయు బొత్తు విడువు నుడి కూస రామభూవిభునిమీద

నీ. ఎవ్వనివీటికి నేనవారాసులు పెచ్చరికొనినై నెచ్చు నెరుగు

నెవ్వని నేనింతు వింద్రాదిజీవత లనుచరబలులయ్యునుదినంబు

నెవ్వని చెఱపాల నేప్రాప్తుండురు గంధర్వ మురయత్తు గరుడకాంత

లెవ్వనిభండార మిరవొంద విజసిల్లు నవవిధానంబుల వివిధభంగి

- గీ. సకలలోకంబులు మహాత్మాహవృత్తి నెవ్వరికిజెల్లు బువ్వక మృక్కి తిరుగ
నాకెత్కగగలదె యేనాటనైన మన్నుబాళక్తి ప్రతిపోల్ప నద్భుతంబు 47
- సీ. శ్వపసుండు లోగిలి సమృద్ధినముకేయ వ్యభిచారుడు కలయపి సల్లఁ
భావకుండరుడెంచి పాకంబు లొనరింప శయిసుండు వెసఁ బరిచర్యజేయఁ
బాకారికల్పకప్రికరంబు లన్నింప దనుజేశ్వగుండుడైదండయిడగ
నరదాసుండు దానగరివెచ్చముజెట్ట విశాసుడు విభూతి నెలమిచీయ
- గీ. గురుడు పంచాంగమెప్పుడు సరవిజెప్ప నమాకిన్నర గంభర్వ యక్షభుజగ
స్థితినిపురుషాంశల్ చేరికొలువ వైభవంబున జెనువొందు నాడధరుణి! 48
- ఉ. ఎత్తితి శంకరాచల మహీనబలంబున బంతిబాగునక
మెత్తితి సర్వదిక్పతుల మూగింకర్వము విచ్చిపారగా
నొత్తితి శక్తుభూపతుల నుగ్రాణంబున భూమిదేశ్యగా
మొత్తితి భోగికంఠము లమృతజవంబున మేటికెత్తులక 49
- గీ. జడలు ధరియించి తపసులచందమునకుదమ్ముడు నుగ నుభూదగుగ్గమ్ములందు
గురగాయలు కూడుగా గురచునట్టి రాయచేతి లంకకు రాగలందు 50
- గీ. ఇంకజేయ నేరరీదంగవోపురు కట్టలేరు చుట్టి పట్టలేరు
జలధిదాట లావుచాలరు నరులకు నమ్మకెల్ల చెవులు వారిబాషీ 51
- క. నానవు లెప్పుడు చూచిన మానవులను గెలువగలరు నుదిఘాహింపక
మానవుభక్తులైనను నానవులనుగెలువ నరులతరమే జగతిక 52
- క. జగదీశుడు మానవుడట నగరే భుజక్తిచేత నాకెదురన్నక
నగధరుడో నగధన్యుడో! నగభేదియొ కొంతకొంత నాతోబోగన్ 53
- చ. అతి యటులుండనిమ్ము.
- క. నీకన్నుల సౌభాగ్యము నీకుచముల గలుగుమేలు నీముఖకాంతుల్
నీక ములలానన్యము నాగ్రస్త్రీలందు లేవునాకుం బాడక 54
- మ. సురకాంతలోసరిరారు యక్షసతుల్ నూటింపగారయ కి
న్నరభామల్ ప్రతిరారు సిద్ధవనితల్ న్యాసుంబుగా బోరరా
గరుడస్త్రీలసమానలెంతో చవుకల్ గంభర్వలోలాతులక
మఱి యేరీ నినుజెప్పి చెప్పవలయుగ మత్తేభవంభి సునీ! 55
- క. ప్రిడ యలంకారముగా వాడుము భయముడిగి మధురమైన వృధాక్షుల్
చేడిసల నేలుకన్నుల చూడుము కనుతొప్పలెత్తి సుదతీ నమ్మక 56

- వ. అని యిట్లు నోటికి వచ్చివచ్చునం బ్రేలుచున్న యోమను మువ్వభావణంబులకు
 రోసి కృణంబు చేపట్టి జనక సూపాలనందన యిటులగియె. 58
- గ. పతి దైవముగా నెప్పుడు మతిదలచుచు నుండునట్టి మగువల జెరుపన్
 బ్రతివ గలయట్టి నీతో బ్రతివచనము లాడుకంటె బాపముగలదే. 59
- క. పరగారాపేక్షకులగు పుణ్యుల కాయువు నకించు బుణ్యము నెడు స
 త్పురుషులు దూషింపగ మది నరకంబు బడుదురనెడి న్యాయము వినవే 60
- వ. అదియునుం గాక. 61
- క. తన సాహసంబు తానే కొనియాడువత్తు మీనగుణుఁ డని వి నుచుక
 నిను నీవ పొగడుకొంటివి వినగూడదు నీమనీతినిరహిత భావల్. 62
- ఉ. సంగరరంగమందు నతిశౌర్యమునకొ రఘురాముల్తోడ మా
 తంగ తురంగ సద్భటు శతాంగజలంబులఁ గూడి నీవుపో
 రంగన నోప కిప్పుడు విరాధభగదులపాటు జూచియుక
 దొంగిలి నన్నుఁ దెచ్చితిని తుచ్చపుణ్యులు పల్కబాడియే. 63
- నీ కూటిచుడికినై కుసులు గూడనివాడె బెదరక తాటక బీచ మనచి
 గాఢేయుఁ దొనరించు క్రతువును రక్షింప బెక్కఁడు కైత్యుల నుక్కణించె
 నవని నైవిలసిల్లు నఖిలకాజన్యులు, ప్రేలఁజూపగలేని విల్లురికిగ
 ఘోరపులలోన గుమ్మరసప్పుడు భరదూషణాది రాక్షసుల జంపెఁ 64
- గీ బాదగజమున నొకరాయి బడతి జేసె, లీల మాయామృగంబును గూలనేసె
 రాజమాత్రుండె మేదిరిక్షకుడు రాసు సూపాలుఁ డాదినారాయణుఁడు. 64
- గీ అట్టిరామున కీయల్లి యనగ నెంత దనుజుల పొంతమెంత
 నీవనగ నెంతి నిలావుచేత యెంత చెప్పకేటికి నీత చూచెదవుగాక. 65
- కా. పీఠలాపము లాడ నేల నినుమా విశ్వప్రకాశంబుగాఁ
 బారావారము గట్టిరాఘవుడు కోపస్ఫూర్తిపింపగా
 ఘోరాజిత్ నిను డాసి లావుకలిమిగ గోటీరయుక్తంబుగాఁ
 గూర్రాస్త్రంబులనుమస్తకమల్ దునమిభువల్ నెట్లు భూతాళికిత్. 67
- కా. ఉదాఢప్రతిమానవికృతకభావంకారతేజోనిధి
 శ్రీరాముక్ సుగుణాభిరాము దెగడన్ జేకొన్న నిన్నాజిలో
 దారక్ దొంగిలితంచు నిమరగతిక్ దండించి ఖండింప ము
 స్మిరెటైననువాటివచ్చునజుకక్ నేఁ డెల్లికాంతింపుమా. 67

- వ. అని తన్ను జీరికిం గొనక వీరాలాపంబులాడ నారావణుండొడుపుదప్పిన కాలా
హిచందంబున నుక్రందై మండిపడి యిట్లనియె. 68
- క. అటది గాయని కూరిమి పాటించినకొలది నన్ను బలుకగ జొచ్చెకొ
మాటాడకుండనాలుక తూటులు జేయకున్న దోసముగాదె. 69
- క. కుయ్యాడక నామందఱ గయ్యమునకు గాలు దువ్వగడగెను దీనికొ
దయ్యాలకు బలివెట్టెద వ్రయ్యలుగా నఱికి యెల్లనారునుకొడక. 70
- క. కాకున్న దీరి బలిమిని గైకొని నాకాంతు దీఱ భావజకేలికొ
బేగొనక విడిచి వెట్టిన గైకొననే నవ్వగాక గర్వముచేర్చికొ. 71
- కా. భీమాటోపభుజప్రతాపమహిమకొ భీమాచలం బెత్తెను
త్రామాద్యవృద్ధిగీతనైస్యముల సంగ్రామంబులో నోర్పియు
గ్ధామప్రాధిః జెలంగుచుండెడు కళాధాముండ నామందటకొ
రాముకొ గీమునిఁ జెప్ప గిప్ప నగరా రాకేయబింబాననా 72
- సీ. అఖిలలోకముల నాయాజ్ఞ నిర్మితి నేక పేలయ బుచ్చకం బెక్కి తిరిగి
వేల్పుమాకలచేత వెట్టి నేయించితి వితివంశవల్లభుల నుతులు నేయ
గణములతో గూడ గైలాస మెత్తితి బటువైవభూవులబంతిపగిది
వనజగర్భంచేత నరములు గైకొంటి దండిగా నత్యుగ్రతపము నల్పి
- గీ. చెఱులు పట్టితి గంభర్వ సిద్ధ సాధ్య భుజగ నుర యక్ష కిన్నర ముఖ్యసతుల
నిట్టిసామర్థ్యమెనరి కేనాడుగలదు చుహిని నాకొక్కనికొకాక మంజువాణి!
- గీ. నాకునెరుగింప నొకపేద నరునిన్లాడ్డి వెఱవకీర్తితి దుర్భావల అచుదీని
జిహ్వ మొదలంటబట్టి యీశితకుతార, ధార దునుమాడిధారుణి జ్ఞాపవైకు
- వ. అని చద్రహాసంబు జంకించి లేవ నుంకించుతఱి గొందరు ప్రియమండలద్దంబు
సాచ్చి.
- చ. నురనరుడొ ధనంజయుడొ నూర్వతనూజుడొ యాతుధానుడొ
కరధివిభుండొ గాడ్పొ పురకాసనమిత్తుడొ భోగిభూషుడొ
గురుభుజశక్తిగైకొనుచు గోపమునూపగ నీకునెంత యి
త్తరుణిపయిం బ్రతాపమున దారుణకృత్యము నేయగుడునె.
- క. ఏటికిమిరిటు కినియగ గాటపుజంకయె చాలుగరవాలునకి
యాటది యర్హయెనుము నీ మాటికిమన్నించి కాపుమాయికజాలక. 77
- వ. అని కాంతవచనంబుల బ్రియంబుచెప్పిన నప్పంకరుహాతుల విన్న పంజులు మన్నిం
చి యాతాక్షసచక్రగర్తి వైడేహికి గావలియున్న యేకజటా ద్విజటా త్రిజటా

- గుడ్డుబిళి నాయుమబిళి శూన్యబిళి లాదిగాకల దైత్యునిమి కలవంక గనుంగొని 78
- క. కనకచిప్తి దుమాసము లాడబరుపును కేర్పింట్లు లాడబవవన్నక
గడికంకలగా గోనుక పడతులు భక్షింపు డింతిపలలంబంతక 79
- క. అని నోహుజిత నేతుడై యతిభీషణాకారంబుకాన్పి పలికెన.
క. నివృత్తిని నిండుటకును దనవీర్యములు చెప్పవినక తక్కినమీదక
దశకంపుడన్న మాటకు! వివరలల్లభు చేయిద్దెక్క బెంచక. 80
- సీ. బాంకిలోకింప సావ్యకిన్నర యక్ష గరుడోరగామరకాంతల్ల
జెంటునేలోకింప గంధసమపతు? డాత్మలో జింతించి యుగ్రహమున
నీకున్నతైస్సువై పుడేలంఘించి చెండాడ నాచేత జిక్కనో
కార్యంబులెన్నున గాక సత్వగుతూలి బలువిడిచిచే బడితి నేని
గీ. నీత గానం లేక కృశించి గావ భద్రుడడగిన నీత ముచ్చాళిమెడలు
లక్ష్మణునిగును డాడ నాలస్య యిడిగి తెరచి వన్నవ గాన్పి తెరచవపు
చ. అనివనాత్మజుండు దివిజారియిం దెగవేళ కాదు భూ
తవయకు నాదురాక వసుధావగుమేలు నెరుంగజెప్పి మీ
దను మతిమాతమును నుచితస్థితి గూరకయుండె నప్పుడా
దనుజుభంగునోయె నిజధామముజేర సతిసమేతుడై
- మ. అప్పుడు యామినీచరకామినులు కావజానుమతంబున వనేకవిధంబులగు మధురా
లాపాలుల మిధిలాభీకువచారిం గురించి బోధించి క్యాంబు నాథి సనోపక
యలసి యుంటుండేసి యొక్కింతనేపు నిద్రించుచుండ మేల్కని త్రిజట యను
నికాచరి యిటులనియె.
- మ. కలగంటికొ విను డింతులార! మన లంకాద్వీప మీయబ్బిలో
పలకాగోళ మనరావణేశ్వయని శుంభద్రాత్ను కోటిమీర్
కలనక గూల రఘూద్వపం డెలమితో గంధద్వీపం బెక్కియు
జ్జలకాంతిక విలసిల్లనీతక గానిపోవకా మిన్న కేనిప్పుడే 85
- క. శునాత్ముడైనరాముడు శుద్ధాంతపుడే గాన శుభనూచకముల్
శుద్ధయగుతోరుచున్నది సిద్ధంబీమాట నేదసిద్ధాంతముగాక. 86
- క. కావుననిక్కోమలియెడ గావలియున్నట్టిమీరు కఠినోవ్వనిగా
నేరియునాడకుడిక నీ దేరియు గక్షింపమనకు దిక్కగుమీరక 87
- మ. అని చెప్పి మరియను. 88

- క. అమ్మా! వెనకకుచుడిలో నిమ్మగచటివేడ్కనుండుమింక నీమగడుజ్జ
నెమ్మకొను గొప్పోవును మమ్మందఱ మనువుమన్మ మఱువక కరుణజ్జ 89
- గీ అనుచుదనుజకాంత లంకంతనెడఘాసి నడురవోయిరంత నదరిసీత
తొడుదిక్కులేదలపోసి గుఱియ బహుమతుడు మనుజభావబలికె. 90
- క. ఉన్నాను లెన్ను నువును, కున్నాడిదె కవుల గూడియునుగతిరానై
నొన్నగు నిన్ను గొనిపో నున్నాడిది నిజమునమ్ము మురీతనయా. 91
- సీ. ఆమాటలాలించి గూమిజ తనలోన వెఱ గంది కింతుపావృత్తు మరసి
చూడం నపుడు నూత్నరూపంబున నాడిక మాకాఖలనకుమనున్న
కపికుమారునిమా పుపురూప గజా న్వాతంబులోన నొర్నంబునాంది
దనుజమాయలచేత దఱచు వేగుట జేసి మాతాడనేరక యూరకున్న 92
- గీ భావ మూహించి కెన్ను నాడేవి యాత్మి నన్ను కండుకు తెలిసియాకొన్ను మీది
ండి క్రిందిక లంఘించి కండుభక్తి మొక్కిల్ నిలుచుండి కరములు మోడ్చిపలికె 93
- ఉ. తమ్ముగూడి పుణ్యగుణధామదు రామడు వచ్చిమాల్యదం
తమ్మున నైవ్యసంఘు గు మువంబున గొల్వగనుండి భూమిపై
మిమ్ములకాచి రండనుచు మేటికపించుల బుచ్చి యాగు మొ
త్తమ్ముగ మమ్ము గొండఱు దక్షిణభాగముమాడ బంపుచుకా. 94
- క. అంగన బాదగని నీవి య్యంగన గన జాలరాద వంతును నాచే
నుంగర మంచెను శ్రీరఘు పుంపుడిదె కొమ్మటంచు భూమిజకిచ్చెక 95
- ఉ. ఇచ్చిన కాచి రామధరణీశ్వరుడుదిగ్గజా నెంగి తా
నిచ్చును మెచ్చి యాకువలయేక్షణ యాశ్రిగ్గంబుండునీ
వచ్చినదానిభావమును వల్లభునందను నేల్పడంగ నీ
జెచ్చెర నంతయు దెలియ జెప్పును నమ్మిక పుట్టెనల్లకా. 96
- క. అని విచారించి యిట్లనియె
- క. నిను విశ్వసించ జాలకు వినుపింపు నీ తెఱంగు విభునివిధము నా
కనవుడు బావని తెలియగ వినయంబున విన్నవించె విస్ఫుటఫణితిక 97
- ఉ. రాముని ధాగురించి నిను గావలు జెత్తుక వమ్మచేత నీ
చేరువిభూషణావళుల నేర్పడ ఋష్యమహాద్రి వైచిత్ర
మే మవి తీసి దాచితిమి మీపతి యచ్చట కేగుచేరగా
దామరసాస్త్ర నందనుడు తొనవి నూసిన జూచి మెచ్చుచుకా. 98

- సీ. అర్కసంభవునకు నభయంబుదయచేసి దుందుభికాయమ్మ దూలదన్న
యేడుత్రాడులసర్వ మేకమ్మగాదుంచి వాలిననమ్మితకత్తి గూలసేసి
నుగ్రివునకుదా నువతిగానిమ్మించి యంగదు యువరాజసంగనిలిసి
వారలతోడను వానరవైస్యంబు నెన్నేనికొలువంగ నేగుడెంచి
- గీ. మాల్వవంతంబునందుండి మనుజువిభుడు నిన్ను వెదకంగ నందర నన్నిదిశల
బయలుపర్చుడు దక్షిణభాగమరయ నంగదునితోడ గొండల మధగునేర. 99
- గీ. వారిపంపున నవరీలవాద్దిదాటి వచ్చి సకలంబుజూచి యీవంకగంటి
రానలుకువచ్చినిన్ను నుగ్రింబుగాగ బలుకునప్పుడు నున్నాడ వాదపమున.
- క. ఇన్విధంబున బలుకుచుండినను నమ్మక యతనిం గనుంగొని రాముఁ డేరీతివాడో
యతనిచందం బెఱింగింపు మనవుఁ డావాయునందనుండు రఘునందనునకువందనం
బాచరించి ఘోషనందన కిట్లుని చెప్పుచున్నాడు. 101
- సీ. నీలమేఘచ్ఛాయ బోలుదేవాయువాడు ధవళాబ్జ పవిత్రసేత్రములవాడు
కంబునన్నిభమైన కంఠంబుగలవాడు బానైనయట్టి గుల్ఫములవాడు
తిన్న నైకనుపట్టు దీర్ఘబాహువులగలవాడు ఘనమైన దుందుభిస్వరమువాడు
పద్మరేఖలగల్గు పదయుగంబులవాడు చక్కనిపీన వక్షంబువాడు
- గీ. కపట మెఱుగని. సత్యవాక్యములవాడు రమణి! రాముండు శుభలక్షణములవాడు
ఇన్నిగుణములురూపింప నెనగువాడు వరుస సౌమిత్రిబంగారు వన్నెవాడు
- గీ. ఉరుతరాటవిలోన మహోద్రితపము వాయుదేవుని గురియించి వరుసజేసి
యంజనాదేవికనియె నన్నెత్తోడ నర్కజునిమంత్ర) హనుమంతుడందుగ్రసన్ను
- క. అరియిట్లుతాత్పర్యంబునబట్టునట్లుగావిన్నవించి దేవీ! నీచేవుండయినశ్రీరాముండు
నాచేతికిచ్చి యంపిన నూత్నరత్నాంగుళీయంకము నీకు సమర్పించితి. ఇంక నాకు
రిక్తహస్తంబులతో జనుట దూతల కుచితమైనకార్యంబు కాదుగావునోన్నదన్నిం
చినందులకు శ్రీరామునకు నమ్మికపుట్టునటులగా నీశిరోరత్నంబు దయచేయవల
యుననుటయు నాకు జనకజయిటులనియె. 104
- క. నానాధుక్షేమమంతయు నీవిధి! నీచేతవింటి దెలియగనైనక
నీవిజయాశ్రముమాడక నేనారత్నంబునమ్మి నీకీయజామి. 105
- క. అనుటయు నాహనునంతుడు 106
- క. చుక్కలు తలపువులుగా చక్కజముగ మేనువెంచియంబరవీధి
వెక్కడమైజూనపట్టిన నక్కోమలి ముదమునొందె నాత్మస్థితికి

- వ. ఇటుల తన మహాన్నతమాపముచూపి యెప్పటియుటుల మరఁ నూత్నరూపంబును
గైకొని నమస్కరించిన యాచారుమంతునకు నద్దేవతనశిరోరత్నంబుననుగ్రహించి
యిట్లనియె. 108
- చ. రవికులవార్ధి చంద్రుడగు కాముని సేమము చాల వింటి నా
వివిధములైనపాట్లు పృథివిపతికిక దగ జెప్పగలైనే
డవిరళభంగి నీవలన వచ్చుగ నేనుపకార మేమియున్
దవిలి యొనర్పలేను ననుదాస్థలి వర్ధిలు బ్రహ్మకల్పమల్. 109
- వ. యిట్లు దీవించి మతియును
క ఏమిడ జూచిన భరణి నాయకు శ్రీపాదయుగము నాచిత్తములోఁ
బాయ దని విన్నవించుము నా సుతనూజుండ పుణ్యవంతుడ తెలియక. 111
- గీ. ఇపుడు కావణుడేతెంచి కపటబుద్ధి గర్వముల జేసి నన్నెన్నికాటు లాడె
న్నయును నేవు చెవులార విన్న తెలుగు పతికి దను పుట్టగా విన్నపంబుసేయు
నీ. పడుద వెన్నెటివేని జడలుగా సవరించి మలిఁజీర్ణాబరంబాలియగట్టి
భూమిరజంబు విభూతిపూతగ బూసి తనదివ్యమూర్తిజిత్తమున నిల్చి
నిరళఃస్థితితోడ నిలిచి భూశయ్యను బరశించి నిదుర యేర్పడగ విడచి
తారకబ్రహ్మచుంత్రంబు బరింపుడు గతినరాక్షస దుర్భుగములలోన
గీ. సహితలంకాయహచ్చీప్రహసనీయ దపము సేయుచు సేయుచు నున్నానుదన్ను గూర్చి
నాకు బ్రతిష్ఠ మగునని నాకునకువిన్నవించుదు సత్త్వసంపన్న నీవు. 118
- వ. అని చెప్పి మరియును
చ. జనకుభంగి రామన్వపచంద్రుని నన్నును దగ్ధమాటుగా
గని కొలువంగ నేర్పు గుణగణ్యుని లక్ష్యులు నీతిపారగుక 106
విన గనరానిపల్కు లనిచేకముచేతను బల్కినట్టి యా
వినుత మహాఫలంబును భవించితిండును నాటిచెప్పుమా
- క. ఆమాటలు మదినుంచక నామానము గావు మమచు నయవినయగుణో
ద్దామ! ను గామూఁతమ్ముడు పొందితికి జెప్పవయ్యా పాపాపినర్యా! 116
- వ. అని యిట్లు జనక రాజతనయ పలికినపలుకు లాలకించి హనుమంతుం డాజననితో
నిట్లనియె. 117
- క. ఇనుడుదయిందకమున్నే వనఁది లంఘించియనుజవల్లభుకడకుక
నిను గొనిపో మెద నీవునజననీ! కూర్పుండు మనిన సంతోషమునక 118
- క. నీవంతవాడ నగుదువు నీవెంటునేని నెగడవు కీర్తల్
చ. వణునికన్న మిక్కిలి భూవరుడేదో యందుగ్రుడునుకచరితా. 119

- వ. అదియునుంగాక రామచంద్రునిం దప్ప నితరుల సంబవానం గాను గావున నీతో
రాదగదు మఱియును. 120
- క. దొంగిలి తెచ్చిన దైత్యుని సంగడు లగువాని వారి సాహస మొప్పుకొ
సంగరముఖమున జంపక దొంగిలి కొ పోవదగునె దొరలకు నెందుకొ 121
- వ. మరియు రామచంద్రుండు త్రిజగ శేకనీరుకును గోదండవీక్షాగురుండును గాక్షున
తులాంతకుండును నగుటంజేసి రాణివాసదోహి యగు రావణుని సంగరంబున
బ్రాహ్మతంబుగా జంపి కొనుపోవుట భగ్గుంబు నీవు రా సంచునైనకు బరమభృ
త్యుండవును బుత్రసముండవును నగుటంజేసి నీకెంటు నరుగుదెంచుట తప్పు గాకపో
యినను బగ తీర్చక వచ్చుటచింతంబుగాదు గావు: నీవు గాఢవేశ్యయై కన్యాయం
దెలియ విన్నవంబుననీ తడయక తోడ్కొనిరమ్మనిన నడ్డెంకి నమస్కరించిహను
మంతుండిటులనియె. 122
- ఉ. నీవిభుదర్శిచాటి ధరణీతలవాధులు సన్నుతింప ను
గీరవ కుషేణిమఖ్య బలబృందముతో నరుదెంచి నీచునికొ
రావణువాణిలోదునిమి రాజస మొప్పు నిన్ను గొంచు నే
శావళితోడ నీపురికి నారయ నేగునిజంబు నమ్ముమా 123
- వ. అని విన్నవించి సమ్మించై యద్దేవిచేత దీవనలుపొంది మదలి చనుచున్న గాఢై తన
రాక రావణున కెరుంగ జేయవలయునని తలంచి. 124
- సీ. మేదినిసమముగా మేడలుగావించి కేశ్యచాంబుల నేలగలిపి
కమలాకరంబులు కలచి గారలు నెట్టి వృక్షవాతంబుల విరుగదన్ని
పున్నగుచ్చంబులు పుణికిపాటగవై తేనెలురాలిపూజేనెలుడిపి
పొదరిండ్లపాడవులు చదియగానుగ్గాడి చప్పురంబులనేల చదునుజేసి
- గీ. వనముగాచెడిరాక్షసవర్గములను వీరవతులను నెరిమిదేవజంప
నీతగాచెడి రాక్షసస్త్రీలుబెదరి పారిపోయిరి రావణు పాలికంకి 125
- వ. ఇటుల రావణుండేరి వారు 126
- క. శేవా! నేడొకమర్కటు దేవిధమున వచ్చివాడొ యెలుగము నీతా
దేవి గనిమాటలాడియు బోవుచు వన మెల్లబెట్టి పోవిడికడకకొ 127
- గీ. వనముగాచెడిరాక్షసవర్గములను దండినొకని మిడిపోవకుండ బట్టి
మేటిభుజశక్తి నందఱ గీటుడంచి వారియున్నాడు సాహసవంతుడగుచు
- వ. అని విన్నవించినంతనే క్రోధరక్తాంతలోచనుండగుచు నవ్వింకతిలోచనుండు విచా

రించి వాడు రామునిపంపున వచ్చినదూతకాబోలు వానిం జంపుండని పదివేల
రాక్షసుల బంపిన 129

క. ఉగ్రాకారుడగుచు దళగీర్తండనుప దనుజసంఘంబులు దా
మాగ్రహమునజనుచు బలోదగగ్రాగ్రాధాత్ములగుచు దాకికడిమిక 130

ఉ. తాకినంత వాయుజుడు తానదలించికతోర కేళివో
వీక నెదిర్చి పేర్చి రణవీధిని కాచరస్రైస్యమెల్లనా
క్కుడు వెంటనంటి సమదోగ్రబలంబున బాటబాటగా
దోకనుజాట్టిమోదె బలదుర్దముల దునుమాడెనందఱన్ 131

క. అందునకావగమిగిలిన కొందరుపజలెంచి యనురకొల్పున మొరొ
యందఱమింగెను బానవు లందరకును వీడు గారుజాంతకుడగుచున్ 132

ప. అని విన్నవించిన గాక్షనేత్రుడు డను రావణుండుచుండిపక్షి పింగళాక్షునివీర్వజు
హ్మని నశ్యవత్తుని కాధ్యులముతుని వక్రనానుని బనిన వారునుండమతమబలం
బులంగూడుకొని రథారూఢులైవచ్చి యార్చుచుం దాకి కస్తాస్త్రంబులడరించినని
యెల్ల లెక్కగొవక యక్కచునలికొడుకుడర్పంబునం బేర్చి వాలమల్లారియెదిర్చిన
జలంబును బలువిడిగాదోలి పింగళాక్షుని ద్వంచి దీర్వజింహ్మ దీర్వనిదగ్రుచ్చి
వక్రనానుని బరాక్రొంబున దూర్చుంబుచేసి యశ్వవత్తుని భస్మంబుచేసికాధ్యుల
మితుని చుర్చించి ర్యక్రిపరాక్రిమంబున గర్వించి మరలి మకరతోరణంబు వారో
హించి యాయ్చున్న సమయంబున. 133

క. చావకమిగిలినదైత్యులు రావణుకడకేగి వేగ రాహుత్తులపా
టావాయుజు సారాసమును వేవిధముల జెప్ప నతడు విస్మయపడుచున్ 134

మ. కుటిలచూరకటి దుర్నిరీక్షణములం గోధానలజ్వాలలు
త్కటమెవర్లగ మంత్రినూనుల మహాగ్ర్యాంధులక గూరయలక
బటిబాహుబలు లాద్వారం బనిచె కుంభద్విక్రమాటోపచు
ర్కటపారీంద్రముమీద నుద్ధతిడి సంగ్రామంబు గావింపగన్ 135

ప. ఇట్లు పనిచిన శాయాయ్యుడు 136

సీ. శతకోటివిక్రమప్రతిమానుడైనట్టి శరణహ్మ దత్తంతసాచాకుండు
రోహనలాభీల శేషునియైనట్టి రుధిరాక్షు డత్త్యగ్రయాపయతుడు
పరస్రైస్యకాననసాపథంధైనట్టి రక్తరోముడు మహారణబలండు
కక్షిశతాత్రవలోకగజసింహుడైనట్టి తూలదంష్టుడు లయకాలయముడు

- గీ. వ్యాఘ్రకబళిండు పృథుతరవైరిజయు స్థనితహస్తుండు సాహసోదారబలుడు
వీర లాఘ్యరుతు గృహేములకు గూఢి వెడలి ఘనరథారూఢులకును 187
- క. తమలమలిరుదలు సెరపుచు దమకంబున వెడలి తండముగొలువన్
ఘనఘన భేరివసం భృచుములతో ముత్యములు పావనిమీదన్. 118
- ఇటుల దిసి సింహనాదలు లంబరంబునం శైలంగ జతురం శతాంగ సుభద్రనికరం
బు గూడి శస్త్రాస్త్రుంబుల బొరవిన 139
- గీ. చాలమల్లార్చి బ్రహ్మాండకోళ మెల్ల వగల వాయుచు భుజముగ బప్పలింది
రణముచేయంగ మకరతోరణముక్కి మంతు తెక్కిన యానామంతు డంత
- సీ. ఒక్కొక్కరథముతో నొక్కొక్కరథము విటతాటనంబుగా విరుగ గొట్టి
యొక్కొక్కజముతో నొక్కొక్కజమును జాపచుట్టగ బట్టిచావగొట్టి
యొక్కొక్కహయముతో నొక్కొక్కహయమును గమిడితో నలివిన గొట్టి
యొక్కొక్కభటునితో నొక్కొక్కభటుని వడిదిగొట్టి చెక్కులువాడగొట్టి
- గీ. బాహుబలవ్యమున బేర్చిప్రభవసీమ మంత్రినానుల వాయ్యురుచుడియగొట్టి
మకరతోరణమున వికరచుక్కు మెలయ భీకరాకారుడైయుండు బెచ్చుపెరిగి
- క. ఆరణ్యధీని నిలువక పాతిన హతకేసులెల్ల బల్వడిరాజ
ద్వారమునబొల్ప లిడిరాఘోరాజని మంత్రినుతులు కూలి గటంచున్ 142
- చ. వారము విని రావదాసురుడదవిపడి యాఱ్యాహుతిం బ్రజ్వరిల్లుచు తాళం
బోలి మండిపడి ప్రహసితనూజం డగుజంబుమాలింగు నీవానరాధమున వధించి
శివున్మృతమృతి యనిపిన 143
- ఉ॥ అప్పుడు జంబుమాలి భయనాకృతి వీరరసాప్తి గన్నులన్
పులురాల బేరలుక నిండగ నూర్పులు పగ్గజిత్రమై
యొప్పుగ రొప్పుచున్ రణహోత్సవైగజవాల్చిదముల్
విప్పుగ వెంటరాగ గపివీరు సెరుగొనవికృమంబునన్ 144
- క॥ అదలింది వాయునందను బ్రవరంబుల వేయ నంత బవనజాడలుకన్
గొదగొద బలముల నన్నిటి గదియంగా మోదె నొక్కసాముచేతన్ 145
- ఆ. రథము నుద్గురథసారధి జంపి గధతురంగముల బృథులకైక్కి
బట్టి వాలమునను బడగొట్టించిపిన జంబుమాలి కినిసి సాహసమున
- క॥ ఆడిదంబు గదమున గొని పువలకి లంఘించి వాయుపుక్కుని పులం
బెడపక వేసిన ధరణిం బడిమూర్ఘమునింగి తెలిసిబలయుతుడగుచున్. 147

- క. చలంబునవాతని కర వాలంబును దుగ్గించివైచి వరభుజకక్తిక్
నేలంగూర్చెను విక్క్రమ కాలిక్ వడిజంబుమాలి సాహసశీలిక్ 148
- ఆ అట్లుజంబుమాలి యత్సంతబలకాలి గర్వమెల్లదూలి కలనవారిలి
పాలి నెననుటదైత్య పుంగవుం డాలించి యాత్మిసంవలింప నాగ్రహించి 149
- క. సాహసమువెలయ సమగో త్సాహంబున దువృకపిని జంపుమటుంచుక్
బాహుబలాధ్యుని నరిసిక రాహవసంహారువీరు నక్షత్రమారుక్ 150
- వ. అంపిన నతండు 151
- నీ చిల్లిమాణిక్యరంజిత శేత్రవిభవంబు భానుకోటిప్రభా భాసితంబు
భీకరధ్వజబండవిరువాలవాలంబు కస్తూర్రుపరికర సంయతంబు
బంధురాభిజనబహు మామోపేతంబు తుటిలదిక్పాలద్యుగ్గోచరంబు
ఘననభోమల్దివిఖ్యాతైకగమనంబు వరతపోలబ్ధాతివైభవంబు
- గీ. నైసరధమెక్కి మదవారణోఘనుభటు వీరహంకార ఝంకారవారములియ
గదలె హనుమంతుపైకే నాగ్రహమెసంగ మదముదైవారనక్షత్రమారుడలుక్
- క అటుచని పావనిగని దిక్తటములు నెదరంగవార్పి దండడి భూభృ
త్తటముపయి గురియునన్వోత్కిటధారలరీతి సంపధారణ గురిసెక్ 153
- ఉ. వాయుజూడప్పుడంగమి వాలముఖంబున దుగ్గించె కుగించినక్
వాయుజూమీద గ్రీవృత్త నవార్యబలంబుననేసె నేసినక్
వాయుజూడుగురైతునిమె వానిశరావలి నెల్లలిమ్మటక్
వాయుజూ నాటునేసెగడు వాడికరంబుల నత్తుడుద్దతిక్ 154
- వ. ఇటులేసిన 155
- ఉ. తాలమహీజరాజని రథంబునుగూలగ మోదె మోదినన్
నేలబదాతియైనిలిచి నేర్పునవాడు శరాలిమారుతిక్
ఫాలమునొందె నొంచినను బావనిమూర్ఖులి తేటిదానవుర
దూలగముప్పిచేబాడిచె దోడ్పలకక్తి రణాంగణంబునక్ 156
- వ. పొడిచినమూర్ఖులివడిచేరి దైత్యుండు గదగొనివెరి వత్తుంబుసగుల
వైచినమారుతివడి వానిగదలుచ్చు కొని వానిదేహంబు గుదియనేసి
నేసినదనవీక నోసరింపకవాడు గగనంబుకెగసె నాక్షణమునందె
వాయుతమాజుండు వదలకతన వెంట నెగసినగదగొని యేసెనతని
- తే. నత్తుగదదుగ్గింప ఖడ్గాననతులకక్తి వాడు మారుతితోడలు నొవ్వంగనడచె
నంతసోలుదు నాహనుమంతుడెగిరి పట్టుకొనివానిభూమిపై గొట్టించె

తే. అంత హతశేషులగువార లయగుదెంచి సంభ్రమంబున దానవచక్రవర్తి

గాంచి కొలువెల్ల సందడిగాగనవుడు బహువిధంబుల హనుమంతునిబ్రస్తుతించి
 నీ అత్తుండుతెగనశ్యవలుండు తెగటారె క్తికొముదునీతె రణములోన
 స్తతహస్తుడుచుగ్గె కాద్యులముఖుడీతె గింకరవర్గంబు గీటడంగ
 కాద్యులకబళుండునచ్చె దుష్టయుతేగ కవమాయుడొరిగెను సమనె వక్రి
 నానుండుమణిరక్తనానుండు గడతేరె శూలదంపుడు నేలగూలిపోయె

తే. మడిసెయూ యుద్ధజంబు మాలితునిగ బింగళాతుని పేరంతబలముసాచె

ననముకాలలి రాక్షసవర్గమడగ దీర్ఘజహ్నుడు నేటితోపీటిపోయె

159

వ. అని జేరి జేరి విన్నవించిన ననులేందుడు విని తన మనంబున

160

మత్తకోకిల వీనివానరుడందు నిక్కమువిశ్వసీంపగ జెల్లదీ

దానవావలి మింగిబుట్టిన దయ్యమో యటుగాక వై

కావనరుండిటువంటి రూపునవచ్చినిల్చెనా కాక యీ

మేనుగైకొని విష్ణుడిదనుమేటియై చనుదెంచెనో

మత్తకోకిల కాకయేవరమైన నాగజకంఠ దిచ్చిన నుచ్చి యా

నాకవల్లభు డెల్లకాలమునాకు నోదినభీతిమై

లోకభీకరమైన రాక్షసలోకమెల్ల నడంపగా

నీకరాళకురూపు నిష్ఠుడయ్యాడ కంపగనచ్చెనో

మ. కాకతక్కినవారలెవ్వరు గర్వసంపదమీఱగా

నాకుధీకొనిధాకతోడరణంబుగనేయ గనోపరే

లోకమందిటు కొత్తు లెక్కడలోచుదా పవీరులకా

జోకవీనికితె నేనియజ్ఞాఱపుచ్చడె నుర్యముకా

వ. అని యిటుల నేకప్రసంగంబుల జరిగించియత్తుమారుదలంచి పఱి తెజంగులబలన

రించుచున్న తండ్రిగాంచి మేఘనాథుడిటులనియె

క. దేవతలతోడ గూడగు దేవేంద్రుని గెలిచినట్టి దేవరతున్ మీ

కీ వగ పేటికి నేటికి జేవా! చిత్తంబులోనదీకునిభంగిన్

164

క. వానరుని గొండ జేసుక పూసిన జరింప నేల భుజబలశక్తిన్

దానింజంపెద నొందెను దీనుని గాంచి పట్టి తెచ్చెదనొందెన్

166

వ. నావుడు రాక్షసేశ్వరుం డతనిమాటలకు మనంబున నలరి నీవు విరిండివరదత్తప్రతా

పహతాశనడవు చాపవిద్యాప్రవీణుడవు తపోబలసమర్థుడవు దేవదేవగర్వ

వివర్ధనుడవు మత్స్యమావశోర్యచారుర్యభువ్యుండవు గావున నీ కసాధ్యంబగు
కార్యం బెద్దియొక లేదు నీ విభుడ పోయి వాని సాధించి రమ్మని పంపిన 167

నీ. మాణిక్య తపనీయయ విసూనముతోడ గంబల్లు బీరుదు పెక్కంబుతోడ
సరిచెప్ప రావాని శస్త్రాస్త్రములతోడ బలమైనదివ్య చాపంబుతోడ
సాహసకోవిదుడైన నారధితోడ ఘనసత్వజవతురంగములతోడ
గనుపట్టిదిక్కుల గగనయానముతోడ బాలనూర్వోదయ ప్రభలతోడ

గీ. గరమువిలసిల్లురథ మెక్కి యంధనాగ తురగరథభటవందిసంహాపటహ
శంఖకాహళిదుంపభిస్వనములాలయ మేఘనాథుండు హనుమంతు మీదవెడలి

లయగ్రాసే-

పెక్కులగుర్రములు జొక్కపురథంబులును
నెక్కువగు నేనుగులు గిక్కిరిసి రాగా
రక్కనులు నేరి యిరుప్పక్కలను గొల్వగడు
నుక్కుననుమీతీచలమెక్కుడుగ సంతక
గ్రక్కదలభూతలము చుక్కలాగిరాల కిల
లుక్కనీలి నాదములుపిక్కటిలి మ్రోయక
డెక్కుములమించి జవమెక్కుడుగ జూపుదళ
మక్కుజముగానడువ నుక్కులు వడకక

వ. ఇటుల భయంకరాకారంబున వెడలి కంఠహంకృతులగు భేరిభాంకృతులునునంబ
రంబున జెలంగజొంగి చనుదెంచుచున్న రాక్షససైన్యంబుం గనుంగొని హను
మంతుండు తోరణస్తంభమువైనుండి బధిరీభూతదిగంతంబుగా భీకరగతిసాధింప

క. కలగినవిదేవగణంబులు జలధులుఘూర్ణిల్లెగిరులు జలనంజాండె
జలజాప్తచంద్రులొదిరిగి జలధరములు పతీయలగుచు జదలంబర్యెన

క. అప్పుడుదానవీరులు నిప్పుడువర్షించునట్టి నిశితాస్త్రములక
గప్పిరికెందొగవానల గప్పినకైలంబుబోల గపివయలమీదక

172

తే. అంపనన్నంబుతనమీదజొంపములుగ రీలగురియంననవియెల్ల తెక్కుగొనక
భువికిలంఘించు యప్పుడగ్గులేముగా గవాలవల్లార్చి యొక మహాసాలమెత్తి
తేరులన్నియుకూరాటితేరులుగను గుర్రముల నెల్ల గావేరిగుర్రములుగ
నేనుగుల నెల్ల వెడయపుటేనుగులు గదళములన్నియుమతీ హరిదళమాగాగ

వ. ఇటుల సమయింపజూచి బలంబువైకురికి

176

- నీ. కరియూధముః మీద గడిసిమావంతుల తోడగూడగబట్టి తుండుగొట్టి
గుర్తింపుబాజులకును దాటిరాతుల గలయంగబట్టి చెక్కబాగ గొట్టి
రథములపైకినుగ్రింబుగాలంఘించి రథికులతో గూడ రసనుగొట్టి
బలములమీద బృరముగా గుప్పించి వాలముఖంబున దూలగొట్టి
తే పటహః స్నానకానాశపటిమఱియ దొక్కికస్త్రాస్త్రనిచయులతుమురుచేసి
ఛత్రములమ్రించి పడగలసత్వముణచి పవనకూయండు సాహసప్రాధిమితి నె
న. అట్టి సమయంబున.
- చ. అలనమురీతిమండి దివిజాతనూజుండు తేరుదోలి య
య్యలలతనూజునేనె వివిధాయులపంపుల వానినెల్ల దు
త్తునియలు నేనె వాయుజుడు దోర్బలశక్తిని దైత్యుడేయ దో
కనుదురుమాడె వానివిశిఖంబులనన్నిటి వాయునూనుడుకొ
- క. గిరులునువందలకొలదిగ దయపులు నేయంగగినిపి దానవుడంతన్
దురముననడుచు నెత్తుంచెను శరబాలముచేత నొక్కక్షణమునవానికొ 179
- గీ. గంధవంశపుత్రుడప్పుడాగ్రిహముతోడ రథముగూలంగ దన్ని సారవిద్యునిమి
గుర్తిములజంపి కేతువుగూలనడప మేఘవాఘండుకినిసి సమీరనుతుని 180
- వ. అహంకారంబుల బ్రతిఘటించి 181
- క. వాయుస్త్రమునంతట వాయుజుమీదికినతండు వడినేసిన నా
వాయువ్యాస్త్రముదూలెను వాయుజునింజంపనోడి వారనికరుణకొ 182
- వ. అదీ వృథయగుటంగని మఱియును 183
- క. రాద్రొంబడగ నేనెను రుద్రాస్త్రంబతనిమీద యాధిగనతదా
రుద్రాస్త్రంబతనిమీద రాద్రాస్త్రముదేలిపోయె రథసంబాప్తుకొ 184
- ప. అమృతాస్త్రంబుగూడ దప్పిపోవుట కాశ్చర్యము నొంది యింద్రజిత్తు మఱియును
- క. నురఖచరయత్నకిన్నర గడదోరగన్ధిరసాధ్య గంధర్వగణం
బరుదండిమాడగ నిర్భరముష్టిందోడిగియేనె బ్రహ్మాస్త్రంబుకొ 186
- వ. అట్టి యవసరమున 187
- క. సప్తాంబోధులుదళిగును సప్తదీపములువణక తైలములదలెకొ
సప్తాంబులుముఠదలకెనుసప్తా శ్వురుడు మౌనుపడియొకగముఠగదలెకొ 188
- వ. ఇటుల నేకప్రకారంబుల గాలాగ్ని తెలుగున వెవలి మిడుంగురులు చెదరిపడగ
బ్రహ్మాండచండలంబుం బంటుకొనినట్లుల నెనురుంటుంబువ్వరం దెగయనేతెంచు
బ్రహ్మాస్త్రముగని హనుమంతుండు తన మనంబున 189

- ఆ తః కుజస్మ నాకం దయచేరిగతుః ితి చరజభ్రవశీచేతి వరమువలచి
బ్రహ్మచంత్రోమస్త పతియింపఁచిచంప కతనిట్టివైచి నవఁమీద 190
- చ. ఇటుల కట్టనపడినకరువలిపట్టి జూచి రావణానురుఁపట్టితనలోనిటులనుకొనియె
క ఈబ్రహ్మచ్రమువాకుట కేబలియుడు బ్రగుకనోపదీశడుఁఘఁదా
నీవాహుబలం గట్టుట నాబలిమికి దొడవకాదె నాహుమెచ్చక 192
- క. నెక్కఁదగిదగుజవీరుల జక్కాడినీని బట్టి సాహసముగ మా
రక్కనుల తొనియొద్దట జక్కగ గొనిపోవుటదియు చంపుటగాదే 193
- న అనితనసత్యసంపద రమంబునబొంగుచు మేఘనాగుడ
య్యోలజాగొందునేగ దివిజారిసబాస్థలి కర్ణుతంబుగా
ఘనరథ దంతిఘోటకనికాయభటావలి శస్త్రుదీప్త కే
తనవరశంఖకామాశ్రితానరకంబులు మిన్నముట్టగక 194
- వ. ఇటుల గొనిపోయి రాక్షసేశ్వరుండయిన రావణానురుసమృఖముగ్నం బెట్టినంత నే
గాడుపు పట్టింగని 195
- క కుటిలసూక్తికుటిలకున న్నుటఁఘామలింప పవనపూత్రుతిజనితో
దృఢతోహసలకీలో త్కటనేత్రుండగుచుబలికెగటులుదురగక 196
- ఉ. ఎవ్వడనోరినీరు పృథువెవ్వడు వెప్పుము నీవింబొంటిపై
వెవ్వరాశికాటి యిటకేగతివచ్చితి నామమేమి నీ
వెవ్వనిపొపునంబెటికి తీవనమంతయుశంకలేక యిం
కెవ్వనిపొపునందునిమి తీసురవైరుల నెల్లనుగృతక 197
- నీ. అచరవల్లభుభోగచంతయు గైకొని వీతిచకోతునిసిరి నీటముంచి
జముకింకెరులను సంహారమొనరించి, రాక్షసాధీశ్వరు శిక్షనేసి
యంభోధి నాధుని గాంభీర్యమణగించి దోర్బలంబునగాలి దూలబెట్టి
సీత్రనాధునిమహావిభవంబుగొల్పాడి తూలహస్తునియొక్క మూలకదిమి 198
- గీ. అచరగంభరవక్రిస్తుర యక్షభుజగ గరుడగుహ్యక మునీంద్రులనెల్ల
బట్టిమునువెట్టి నేయించునట్టినన్న విన్నయంతన గుండెలు వీలినెల్లు 198
- చ. శరనిధిదాటినచ్చుటయచాలక నాపురిజొచ్చి చొచ్చియుక
వెలువకబంటువై వనమువ్రేళకుదుర్పించితి దుర్పించి కర్మమృతన్
విరుడవుపోలెరాక్షసుల బెత్కురజంపిత చంపినెమ్మదిక
గరకరితోడ నాయెదుర గర్వముతోడుతనిల్చి తద్దిరా 199

- క. భండించెదనీ చేతులు తుండించెదనడుము రెండుతునకలు గాగక
జెండించినీడుకడలు వండించెద జమరుతోన వాచెవిగలుగక 200
- వ. ఇట్లుపట్టరాని కోపంబున నాటోపంబుగా బతుకున్న రావణానురుని చీరికిం
గొనక హనుమంతుడిటులనియె.
- క. ఇంతనయని నరమంత్రినీ జరపతియైననట్టి రామచంద్రునిదూతక
ఘనడగు వాయుకుమారుడ హనుమంతుం డందు) నన్ను నార్యు శలక.
- క. నాముని పంపున వచ్చితి రాముని సేమంబు నిందు రంజితైడియా
రాముని సతికరించితి రామునికడ కేగుచుంటి రాజసవృత్తిక 203
- క. నాగాక మీకు దెలియగ వీరంబున వనము కలయబెడికితి శక్తిక
ఘోరాజి నాకు నెదిరిన వారల జంపితిని యమునిపట్టముమాడక 204
- క. నిను జూచి తిరిగిపోయెడు మనమున మఱి కట్టబడితియనుజాసన నీ
యను వెల్లంగటి నొకరు వినుమా నాబుద్ధి దెలియ వివరముతోడక. 205
- చ. ఘనుడవు నీతియంతుడవు కార్య మెయంగును సాహసంబునక
నిను నెదిరించి పోరుటకు నిగ్గరవల్లలు దోపలేడు నీ
వనిన జగత్ప్రయం బగుట నచ్చుతరూపము నెప్పురారు నీ
యనుపచుభోగసంపదల కాడి తెచ్చితి నిప్పు రావణా 206
- క. కడలేని బలము ధర నెక్కడ లేనిమహాధనంబు కరితురంగంబుల్
కడ గానరానిసంపద చెడకుండగ నీకు బుద్ధి నెప్పెదవినుమా 207
- సీ. కుడియింటి సింహంబుకోరలు నెరుకంగ శేషహిదాడలు చీల్చివేయ
వీడించి దంభోలి బిడికిట బట్టంగ గట్టినకాకోలంబు కడి టానంగ
జలగి బ్రహ్మాండమ్ము చిప్పు లూడగ దన్న హంకారమున బడబాగ్ని నురుక
నంభోనివానంబు లరచేత నడవంగ గిరివర్గముల దలక్రిందు చేయ
- తే. గలమహాబాహుశత్రువిఖ్యాతవిపుల చండభుజనందనాచార్యుడందవిజయ
కాలరుచావతార సంగ్రామవీరు మూర్తి మంతులుకపులుసత్కిర్తియును 208
- వ. అదియునుంగాక దశరథరాజనందనుడు గొకల్యాణగృహసంభవుడును గాటకా
ప్రాణాపహాయండును విశ్వామిత్రునిగా సంతకుండును నహల్యకాపవిత్రుడీడ్డ
గురుండును మరళోదండఖండనుండును జమదాగ్ని బాహుబల భంగుండునువిరాధ
నిగోళుండునుఖరదూషణతిగ్గిరశ్చేదనుండును మాయావృగసంచారిమరీచసంహార
కుండును గబదాకతకుండును వాలిప్రాణనిబద్ధుణుండును సుగ్రీవరాజ్యసంస్థాపన
పరమాచార్యుండును ధనుర్విశ్వాప్రవీణుండును నమోసుబాబుండునురాక్షసకులం

తటండును గాకుల్ స్తాస్వయాంభోవిధిచంద్రుడునుగరుణాసింధుండునునగు శ్రీరా
మచంద్రుండు కరుణాలంకారుండు గావున 209

ఉ. వారక సీతనిచ్చి రఘువల్లభునికొ శరణంబు జొచ్చినకొ
ఉరము లెంచి చంపహికి నీయెడ కెప్పుడు నేను బూటగా
భారపడగ జాలుదు శుభస్థితి నమ్ముచు నమ్మ కూరకే
పోరగ జూచితేని బారిపుచ్చకవానడు నన్ను రావణా 210

ఉ. నావుడుమండి దైత్యులనాయకుడుగ్రహిలోకనంబులకొ
బావకవిస్ఫులింగములు వైకొనిపాటగ వీరఘోరవై
శ్యావళిఃజూచి మీరలుమహావిశిఖంబుల నీని జంపుడీ
యావల ముకులుచు భయానులుడైచెడిపోవునట్లుగకొ 211

వ. అనిన విభీషణుం డిటులనియె 212

క. దూతపని బూనినచ్చిన దూతలు తమనోరికేమి తోచిననట్టా
తేతలనాడుదురాదిన దూతల జంపంగదగదు దొరలకునెందున్ 213

క. కాకుండిన మీచిత్తము కాకెల్లను దీరముజ్జగంబులు బెదరకొ
దాక నదలించి తోకను వీకనుమట్టించి పోవిడుచుటచాలుకొ. 214

వ. అనివిన్నవించిన. 216

తే. సీతివాక్యసరణి నెరయంగ విని రావణేశ్వరుండు కోప మెడలి పలికె
వీని దోక గాల్చి వెడలంగ దోయుడీ ప్రాధైయటకు దిరిగిపోవుగాక

వ. అని యిట్లునతిచ్చిన విని గాత్రించున ఆతనిచసభామధ్యంబునుండి బయటికివెడలం
గొనిపోయి యొక్కచోట. 217

ఉ. వాలము నిండ గోకలు జపంబున కట్టిక జుట్టి వానిపై
దైలము చక్కజలి పీరుదం జని పొరులు నూడ బానక
శ్యావల దగిల్చి బొబ్బలిడి వాడల దిగ్విప్రుచునుండ వా
తూలపుండు దానికిని దూలక వహ్నిజపంబు నేయగన్

గీ. అగ్ని దేవుడప్పుడాత్మిలో జంఠించి హితుడు నాకు లోకహితుడు పవను
డతనిపుత్రుండైన హనుమంతునకు నేను జలనగూర్చుననుచు జల్లనయ్యె 218

వ. అప్పుడప్పుటివృత్తాంతం బంతయు దుఃఖ గావలియున్న రాక్షసకాంతలవలన విని
చింతాభరకాంతర్దమి జనకరాజసందనంబుతోకించి కరంబులు ముకులించి జగ
ద్ధిపాద్యధుర్యుండును కాకువప్రియానుచరుండును మత్స్యాజబంధుండునుజగత్ప్రా
ణసందనుండు వైన హనుమానునకు నీతిబండవు కమ్మని యగ్నిదేవునకు నను

- పురించి యగ్నిచుంత్రంబును బ్రహ్మచుంత్రంబును నున్నదివనద్వారినలనవాకి
వైశ్యాభగవానుడు నల్లనమ్యై బ్రహ్మత్రుబ్రహ్మంబును నాడె అట్టిను మును
సీ. కొలువుమాటులులకు గుప్పింపగజవాడి. కాలమిదికి కౌకళించి
భండారకృపాములపైకినిలఁఁఁపించి మెరుగాడుమేడల మీదికురికి
చక్కఁగఁబూని మిఁగుప్పరంబునకాటి యంతఃపురంబులకు గంతువైచి
చవికలమీదను సాహసంబునవ్రాలి గరిడికాటంబుల సొదివెక్కి
గీ. నాడ--డలవీధుల నన్నె మెఱసి హుడుదిద్దిపురంబువేల్చిన యట్టిలిం
నొక్కొక్కమైనతెక్కకు దక్కనీక దానవేశ్వరుపురము దగ్గంబుచేసి 220
కా. అంభోగాని వాలవహ్ని నతికౌర్యంబొప్పజల్లార్చి య
య్యంభోజాననసీత గాంచితనవృత్తాంతంబు తెల్లంబుగా
గంభీరధ్వనివిన్నవించుచు ననుస్కారంబు గావించి సం
రంభంబొప్పగ వేడ్కతో గదలె ధీరహృది దీపింపగజా 221
క. బో మెను వాయుజు నెక్కడ బోయెను నాచేత ననుచు బోనీక వడికా
దాయక వచ్చిన లంకిడి కాయము పగులంగబొడిచె గడువడి గిరుకకా. 222
న. ఇటులబుకినీం జని సువేలచలం బెక్కి సింహవాహనంబు చేయుచు. 223
క. వడిగా ధరశృంగంబుల నకుగులు వడినూని తొక్కియమ్మతళత్తెక
జలగాలి కాట బావ మిడిగింటంబు బసిడియూడ మీటినకీతిన్ 224
న. ఇటులవచ్చించి యప్పురం బెక్కి వాయువేగంబునం జనుచు నయ్యల్లి మధ్యంబున
దాటి యవ్వలికిం జనియె నప్పుడు 225
ఈ. వచ్చినవారి గని జనంబున నంగదు డాలియాకపుర
గ్రచ్చట భక్తితో నెరుగుగా జన నందఱ గొగిలించి వా
రచ్చటి కార్యచుంతయు బ్రీయంబున దన్నడుగంగబోయి వే
వచ్చినదంద మేగ్గుడగ వారికి జెప్పెను దప్పకుండగజా. 226
క. రఘునంకు పిచ్చివముదిక రఘుశల్లభు కేరి కిచ్చి రథసంబున నా
రఘునరున కానవాలంగ రఘుశల్లభు దేవిచేతి రత్నము గొంటికా 227
మ. అని చెప్పక విల ముంగనాను ను మహాహుయనకా బొగి సా
వనిబానాబలసత్యుల నెగడుచుకా వృంపు నున్ వేపునః
పురరాలింగన మాచరింపుచువడికా భూభింపుచుకా ముక్తిక్కుచుకా
ఘనతంబాడుచు నాడుచుకా బలువిడున్ గర్వంబునకా దాటుచుకా. 228

క. నే నే చాలును రావణాసురులకు నేలం బడం గొట్టగా
 నే నే చాలును వానిపట్టుము మున్నీట బదంద్రోయగా
 నే నే చాలును నువ్వుదానవతతిక నిర్బితి దండింపగా
 నే నే చాలునునను బంతములు పూనింబబ్బుచుక గుర్రుచుక 230

క. ఆరాత్రి కేసు లందలు మారుతితో గూడి నిలిచు మణునాడచటక
 ధీరత దుర్ధరతైలము, చేరంజని నిద్రచేసి చిత్తములలక 231

న. అమ్మనా దుదయంబున మధువనంబులో బ్రేవేకింప నుద్యోగించి యందఱ
 కన్నుల బెద్దవాడగు బాంబవంతునిం బిలిచి నీవు శ్రీరామునకు హితుండవు నుగ్గి
 పువకు మంత్రివి కావున మాకు నొక్క బుద్ధి యాతిమ్ము ఈకపులు తుదానినావ
 శంబునం బారలి మహిళామంబును బొందియున్నవారు గావున నుగ్గివుని మధు
 వనంబునం దుండెడు ఫలంబులం పరిత్యక్తులమైరామునగిన్నధానంబునకేగుటలెన్న
 యని యంగదహనుమంతులపల్కు బాంబవంతుండును నత్యుత్సాహంబున నంగీక
 రించి కత్తులం బురస్కరించుకొని మధువనంబులో బ్రేవేకించినంత. 232

నీ ఒక్కడాకొని కొమ్మలూచినబుడ్లెల్ల జేకొని తేర భక్షించు నొకడు
 ఒక్కడాకొని శత్రువున్నట్టి తేనియల్ తడయక గొల్లాడితాగు నొకడు
 ఒక్కడాకొని కోయుచున్నట్టికాయలు మిన్నకయూటాడి మ్రింగు నొకడు
 ఒక్కడాకొని గోళ్ళనాలచినట్టి చివుళ్ళ బుక్కళ్ళకొలదిగా బొమ్మనొకడు
 తే. తరువువైనుండి తరువువైనాటునొకడు పండ్లకటనుంటిమౌకైన బాగునొకడు
 దిగువగూర్చుండి తరువున కెగురునొకడు పెద్దపాడువుననుండు కుప్పించునొకడు
 ఈ గాయలప్రేటులాడుచును గంతులువైచుచు బూవుప్రవలం

దూయలలూగుచు న్దరువులూపుచు లండ్లనుబొట్టించాగా
 మేయుచు వెక్కిరింపుచు మిన్నకదాటుచు దొకలెత్తుచుక
 గూయుచు నేలదూకుచు గుంపులుగూడి కపింపురెంతయుక 235

క. వనమంతగానిచేయక వనఫాలకులేగుదెంచి వడిగోపముతో
 డనునదలించినవారల మానుచుండు మొదలుగాగ నగవరులెలక 236

క. మొదలట్టివనములోపల వెడలగనటు పాజద్రొబ్బి నెడలండన్నక
 దడయకదధిముఖుడనుతమ యొడయకడకేగి వారలుగ్గిముగాగన్ 237

న. విన్నవించినయంత నే 238

చ. దధిముఖుడప్పుచుండిపడి తా దనవారల గూడినచ్చి బ
 ల్విధముల సంపరించు కపివీరుల గోపముతోడకాచి యీ

- మధురన మెల్ల గొల్లగొన మర్కటవల్లభువాజ్ఞ దోయ నం
 స్ఫురముల జేయ నెంతఘనలంఘన బాహు వారసుద్ధతిక్ 238
- న. ఇటుల దండిపుచున్న దవిముఖునె నంగవాది వనచరులొకడిని హూయి గొంబు 239
- క. కొండఱ దరచియు బొడిచియు గొందర దలపట్టియాచ్చి కొట్టియు గోళ్ళక్
 గొందర వచ్చియు దన్నియు నందర నొప్పించువారలొక్కహస్తాత్తిక్ 240
- క. వ్రోళ్ళులు వారగవచ్చివ గ్రయ్యలు రక్తములు గ్రయ్యుగా వడితోడక్
 గుమ్రొ మెగోరు వారమ్యద సుగ్రీవుడవ నరిగిరిభీతిక్ 241
- వ. అరిగి రాచులక్షులులం గూడియున్న మిహిరనాదనూ ననుంగొని నమస్కరించి
 మధురనంబునందు జరిగినవృత్తాంతంబంతయు విన్నపించినవారల వాదరించిసుగ్రీవుం
 డిటులొయె. 242
- క. దేశసంపున జని వారెవెరవున నీత గనినొ యటు గాకున్నక్
 వారనము పాడు నేమరు పాదని మొదలైనవారు భవనివిహితలై 243
- వ. అరి కానుగూపాలుండు విన సుగ్రీవుండు వారలనూర్చి వారిగుండగంబునూ
 కేయండుం గాన వారిలందోడ్కొని యతివే మె రంధ్రం యపినం జని యంగద
 హనుమంతులంగని యవనీశ్వరుం డీక్షణంబున విశ్వాంధఱ నవ్వుటికి రంధ్రని యా
 తిచ్చెం గావున జెచ్చెర బనుడని తోడ్కొనిపోవునప్పుడు వారల కెందుగా
 వానరపీఠల గొండఱ ననిపిన వారలంగూడి చనుడెం శ్రీరామచంద్రుని వా
 వింకములకు సాష్టాంగదండప్రణామమ్ము లాచరించి సౌమితికె వందనమ్ము
 లానరించి సుగ్రీవునకు నమస్కరించి తనదేశ మేలువార్త విన నుత్సహింపు చున్న
 రఘుకులేశ్వరుల తలంపెటింగి హనుమంతు డిటులనియె 244
- క. గంటిక్ జానకి బూజక్ చంద్రాదనక్ గల్పాణి నాలంకలా
 గంటిక్ మీపదపంకజంబు లును నె గౌతూహలంబొప్పు గా
 గంటిక్ మీకరుణావలోకనము విభ్యాతంబుగాగీర్తులక్
 గంటిక్ మాకపివీరబృందములలో గాంభీర్యవారాన్నిధి 245
- నీ. కట్టినవస్త్రంబు కట్టుకొంగేతక్క జీణిం పోయిన చీరతోడ
 నుడుబవలచె నోరంతప్రొద్దును జెక్కింటజేర్చిన చేయితోడ
 బుడమివైబారలానునాడఱు బూడిదబుంగి నిరతింబుదొరగుకన్నీటితోడ
 నిడుపెన్నెటివేడి సడలింది జడలతో నిరతవిరహారనియతితోడ
- గీ. గినుకంజంకించురైత్తుకామినుల నడుమ దపముజేయుచు దడుకబాధలకు నోర్చి
 వనితప్రాణంబుదక్క సర్యముద్యజించి నిత్యముచుమిమ్ము మదిలోన నిల్పియుండు

క. బాసకిబాడగనియును మీ రాసతివాకిచ్చి పంపినట్టివిధంబునకే

సేనాయుడు తెలిసిందియు బాసకెత్తుంబుగొంతు జనదేగంటిక

247

వ. ఇవ్వధఃబున సీత ప్నంబులు రాజుచందునకుండెప్పి దండప్రణామంబు లాచరించి తమ సీతాహారదీపవచేసి శిశోరత్నంబు శ్రీరామచందునకు సమర్పించి జూచి యదిదలక్కునలగర్చి యానందభాషంబు "గ్రామ్యదేర మూర్ఖిన్దీ తెప్పరిలి హా! నాచలోచనా! హా! పద్మశంఖ! హా! సీతా! హా! సీతా! యనుచుకోరించి సుగ్రీవుం జూచి మనము లంకాపుమాణము చేయబోవుదము గాన సక సేనలం గూర్పురు" యానతిచ్చి వాఁరేశ్వరుండు మహాప్రసాదం బని యంగద మానుమజ్జాంబులెత్తు సేన పనసల సీల గజగవాక్ష గోముఖారులగు సేనానాయకుల నరువదికోట్ల యొగింగిన వారును నొక్కొక్కరు నూరేసి కోట్లబలంబుతోడ రామచంద్రుని యరువంకల నాడుచు బాడుచు మాల్యవంతంబు వెడలిరని విని వాడని వాల్మీకిమహామునీశ్వరుండుటమీదివృత్తాంతంబెట్టిదని యడుగుటయు

క. జలబాతు! భక్తవత్సల! జలబాసనవిశతపాదజలబాత! మధా.

జలరాసిభవ్యునిదిర! జలబాకర చారుహంస! బాసకివాధా.

గద్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధగురులింగ జంగమార్చనవిసేద

నిత్యత్రైనాచార సంపన్న మూరిజనవినుతాతమారి కేశవశెట్టి

తనయ మొల్లనామధేయ విరచితం బైన శ్రీరామాయణ

చుప్రకాశ్యంబునం దారణ్యకాండము

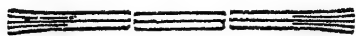
సగ్యము సేకాశ్యాసము.

శ్రీ రస్తు.

మొల్ల రామాయణము.

యుద్ధకాండము - పదమాశ్వాసము.

మరివినుతనామా!

సామిరికృతప్రణామ సంహృతగర్జిత

గ్రామా! నన్నామేలు

శ్యామా! సంగ్రామభీమ! జానకిరామా!

వ. శ్రీనారదమహామునీశ్వరుండు వాల్మీకిమునీశ్వరున కెఱింగించినతెఱంగువినుపించెద
సాగధానచిత్తంబుతో నాకర్ణింపు మటుల శ్రీరామచంద్రుండువానరసైన్యముతో
వెడలినడచుచుండ హనుమంతుం డంతకుముందు తాను లంక కరిగి మగిడిన య
చ్చటి వృత్తాంతమంతయు శ్రీరామచంద్రున కెఱింగించియు ద్రోవలో నులును
పోకకుగా మరల రావణుండుండు చందంబును రాక్షసస్త్రీల సంవాదంబును
నిండ్రజినతియయ్యాది కుమారవర్గంబు తెఱంగున కుంభకర్ణక విభీషణాది సోదరుల
యొనకియ్యను లంకినిపొంకం బణించుటయు లంకలోపలకు బోయిన చందంబున
లంకాపురిదహనంబును సమద్రోలంఘంబును నదియిదియనవేల తా జేసినచ్చిన
కార్యంబులనెల్ల దెనరెవ్వ రేదియడిగిన వారి కావృత్తాంతంబు నెఱింగించుచుండ
మిగిలినకపులు వినచు దమజాతిచేష్టలు నూపుచు జనుచున్న చందంబును ముగ్ధ
వుండు గామచంద్రునకు చూపుచు నడచుచున్న సమయంబున

ఉ. కొందరు మంతనములనుకొంచును గొందరు ద్రోహముచుకొ
గొందరు రామలక్ష్మణులకుం భియమానతి నాటలాడుచుకొ
గంతువేయచును గొందరు పండ్లిగిలింది చూపుచిట్టందరు
గొందరుబోవుచుండిరి దయానిధి రాముడు సంతసిల్లగకొ

3

నీ. పాదమట్టనలచేబగగిన కెంఘాలి గూకసమ్మనమేపురుట్టు పర్వ
వీకతోవాకినవృక్షజాతలబెల్ల వేల్చిడిగొమ్మలు విరిగిపడగ
బలునడితో బోవు పక్షిజాతమ్మలు భయముచేపందంద పాటుచుండ
చూపించి రావణాసురుని సైన్యంబిట్లు మనవారిచేతిను ముగ్ధులదు

- గీ. అనుచు శ్రీరామునకు నర్కశయముడిట్లు సంతసముపుట్టజెప్పుచు సాగిసాగి
కృమముగానందమును కొంతకాలమునకు దిన్న గాఢేరి సముద్రతీరమునకు 4
- వ. ఇటులందరును సముద్రతీరమునదిడసియున్న సమయంబునహనుమంతుండబుద్ధివద్ద
రిఘుండు గావున శ్రీరామచంద్రునకు నమస్కరించి రావణుండు రాజ్యంబునందట్లు
భయపడి యున్నవాడు వానిం జంపి నీతామహావీరి దెప్పించుపనికై వేగమన
మందఱమును సిద్ధులమై యుండవలయు ననవుడు రామచంద్రుండు తమ్మునితో 5
- క. ఈనానరులనుదోడ్కొని ప్రావీణ్యముతోడ వృక్షపర్యతతులక
వేవేగమెత్తెప్పించువు పోవుదమటమీద వైరిపురముండేరక 6
- వ. అ యిటులానతిచ్చి సముద్రతీరణోపాయం బాలించించుచుండెంత 6
- నీ. అక్కడరావణుం డభిలషంతులవేగ రావించి తగను వారలకునయె
మంత్రిసత్తిమూల! మర్కటుండొకడేగు దెంచి మనందఱం గొంచెపఱచి
రాక్షసవీరులరణభూమి బాలియించి వనమంత బెకలించి వార్ధివాడి
పోయెనుబోరానిపోకలబోవును వాడు శ్రీరామని వద్దకేగి
- గీ. ఏమిచెప్పనో యామీద నామనుష్యు లిద్దరును వానరులగుడి యేవురొక
వచ్చి లంకాపురములో వారి నెల్ల నేమిసర్దురొ యిపుడునాకేమిదాటి 8
- వ. అనియిటుల రావణుండునిండువేగోలంబునగుర్చుండి దోలాయమానసుండైవిచా
రించుచుండ నా సమయంబున విభీషణుండు సాయసంధ్యావిధిం దీర్చుకొని అన
మంతులం దానును గొల్చుకూటంబునకేతెంచి పెద్దగద్దెవైగొజువున్నదనయన్నకు
సాష్టాంగదండప్రణామంబులాచరించిన నతండును సంతోషించి యజ్ఞానకుసన్న
వీతంబు జూపిన నాసీనుండై యన్నకిటులనియె 9
- గీ. అనధరింపుమాడేవ చహానుభావ మనపురమున బ్రకృతమ్ము చనుతేజంగు
విన్నవించెద నున్నదిన్నయ్యు కొంచమవధానముగ నాలకించుమయ్య 10
- నీ. అన్నంబునీరును నక్కఱలేకుండ భటులందరును దుఃఖపడుచురయ్య
కంఠాలగట్టిన గజబృందమెల్లను జవనత్యములదూలి జడిసెనయ్య
హస్తంబుతోడుత హయజాతమంతయు మెడలెత్తుకొని వేడ్క మెలగవయ్య
ప్రజ్వలించుచున్న ప్రతిహామకుండంబు బొగలుగమ్ముచు నాటిపోవునయ్య
- గీ. ఇట్టియపకటనముల గన్పెట్టుమయ్య సకలకామ్రంబు లెఱిగినజాణవయ్య
యింపుగా జెప్పుచుంటి నాలింపుచుయ్యవేగ రామునిసతి నిచ్చివేయుమయ్య 11
- క. నీతిగా దెచ్చుట మొదలుగ నీతో నయవాక్యములను నేజెప్పితి నీ
చేతనమున బెట్టవెతివి భ్రాతరిగ నికనైననీతి నాతనికిమ్ము 12

వ అదియునుంగాక మొన్నరాతిరిసీతయొద్ద గావలియున్న రాక్షసకాంత లందరును నిద్రించుచున్న సమయమున ద్విజులు ద్విగ్ధున మేల్కొంచి నిద్రులించుచున్న శ్రీల సులేపి చెప్పిన దుస్వప్నము విన్నవించెద నాకర్షింపుము రామచంద్రుడు మన లంకపైదాడువిడిసినట్లును నీవును కుంభకర్ణుండును దక్షిణాభిముఖులై గార్దబంబు లపై నెక్కి పితృరూపి కరుగుచున్నటులును నిద్రాజిహాతుమార వర్గమును సైన్యం బును. మూలబలంబును సర్వంబును నశించిపోవుచున్నటులును సీతంజేకొనికీర్తిగాను చంద్రు డయోధ్యకు బోవుచున్నటులును గలగన్నదట త్రిజటకల నెక్కిందై తోచెడిని రాముడు వానర సైన్యంబుతోగూడి సముద్రతీరంబునకు వచ్చియు న్నాడని చాచులువిన్నవించిరి. ఆరామునిదూత య మరల నిచ్చటకు గాకమునుపే శ్రీరామచంద్రునకు సబహుమానంబుగా సీత నిర్పించుటయే లెస్సకార్యము ఇంతి చెప్పినేల మొన్ననొక్క దూతవానరవేషంబున వచ్చి తనపరాక్రమంబును నీవును బరివారమునకును తెరింగించి పోయె నది గురుకుంచుకొమ్ము ఆనియుటులునీతిచెప్ప తమ్ములై గోపించి ద్విగ్ధున కొలువుమాటంబు విడిచి యంతఃపురంబునకుబోయె నాసమయంబున నాసభలోనివారందరును దమతమమందిరంబుల కరిగిరి 13

క. మరునా డెప్పటినుటులనె గురుచిరముగ గొలుపు నేమి జోద్యంబుగ ని ద్దురః బోవుకుంభకర్ణుండు సరిగా మేలుకొని వచ్చెసరభసలీలక 14

చ. ఇటుల గృహప్రవేశంబుజేసి న్నానాదిక్రియలు నిర్వర్తించుకొని భుజియం చి మంతులతో నన్నకొలుపునకు జనుచుండు కుంభకర్ణునితో మరల విభీషణుం డును మంత్రీసహితుండైవచ్చెను అనుజాలిద్దరును వచ్చి నమస్కరించిన దీనించి నేమిం బడగి యుచితాసనంబులం గూర్చుండ నియోగించిన కుంభకర్ణుండత్యంత మును నాసన్నుండై తొప్పుడెను కొంచెము దూరములో గూర్చుండియున్న విభీషణుండు మరల నన్నతో నిటులనియె. 15

సీ. దశరథరాముడు తనపత్ని గోల్పోయి వానరానలి గూడి వచ్చి యుత్పు డడె చూడు మంభోధి యావలి యొడ్డున గపిబలంబులతోడగలసియుండె రామునిసత్వంబు రమణిచె మున్వింటి మతలితమ్ముండును నట్టిదంట నారథి వారికి బ్రాపు సుగ్రీవు డున్నాడు వాల్మీకి ముంచినవానితమ్ము 16

గీ. డాత డిటు వచ్చి యి ను న్నగ్గాడి కాని సీత దేవెని పంతుంబు చేసెనంట వలదు వైరంబునీతవీవలయువేగ నతని ననిగల్వగా జాలరమరవరులు 16

గీ. రాము గెలువంగవచ్చునే రాజసమున నీతెనిగించి తత్సాక్షాతములకు నర్థి బ్రాణమిల్లి కరణన్న నతడె కాదునత్యసంధుండు సత్కుసాసాంఘుడతడు.

- గీ. చంపవచ్చినట్టి శత్రువునైనను శరణుచొచ్చునంత సరయుడగుచు
సభయమిచ్చికాచుటాతనివిరుడంట నీతినిచ్చి రాముజేరవృత్తు 19
- వ. అనిన విని యారావణుండు కటకటంబడి విభీషణునితో రోషభీషణులుగా
నిటులనియె.
- గీ. నీవు నాదాయతో నీచబుద్ధి! బుద్ధి నెప్పెడు నాకు దమ్ముడవ నీవు
కడగి నీమంతులును నీవు గంటిలోని నెరసు సరవినున్నార నిశ్చయముగ 20
- గీ. నాకు దమ్ముడవయ్య ననార్యముగ నాదుశత్రులభాగడుచు నాకు బుద్ధి
నెప్పవ ప్రిత వారార సిగ్గులేక యిచ్చనర్తింపుచుండు టిదేమిపనిర.
- వ. అనిన విభీషణుం డన్న కిటులనియె 21
- తే. నిన్ను జంపంగదలపోసి నీదుమంత్రి వరులు గాచుచునున్నారు వలదు గోత్ర
కలచా మీ చెడుబుద్ధి యెకరజినబైనన్న! యింకొక్క కొననూటయాలకించు. 22
- వ. రామచంద్రుం డాది నాతాయణుండు సీత యాదిలక్ష్మి, వానరబలంబుబృందారక
సందోహంబు గావున నీ వారామచంద్రున కెదిరి జయంబుగొనుట కడిందికార్యం
బునే తెప్పినబుద్ధి వినివేగ నారాముని శరను దొరుము ముఖంబుగ మనుము
అని విన్నవించనహితవచనంబులు రోగికిబధ్యాహారంబు రుచింపని పోలికనవీనుల
కనహ్యంబులై యుండ రావనుడు మండిపడి యిట్లనియె 24
- నీ. పటువిమంబాలికించు పాములతోనైన జెలగియింపుగ జెల్మి నేయవచ్చు
గానిశత్రుల నెప్పు నైనారములు నేయువానిని దనప్రాణంబుంబునైన
జేరదీసినయేని జేటువాటిల్లునుగావున వీరిబల్లర్న మణుండు
విరుతుంధకర్న నీవునురాకమునుపు నీ చెడుగునాకునుబుద్ధి నెప్పబూనె
- గీ. ననుచు హంకరించి యవిభీషణునట్టి వేగగ త్తిబూని వేయభోవ
నట పునాస్తుడప్పు డడ్డంము గావచ్చి దేవనీకుడగునే యీవిధంబు 25
- క. నీకేల యింతకోపము నీకు హితంబు జెప్పుచున్న నీతమ్ముని నీ
వేక త్తివ్రేసిచంపిన లోకులు నీను మెత్తురయ్య లోకస్తుత్యా 26
- గీ. గుణయుతుండైన మనవిభీష మండు లేనిలొకయేటికిమననైస్యంబులింక నేల
వైభవంచేల యామీదప్రాణమేల కాంతమవధారు దేవనీస్వాంతమండు
- వ. అలపునాస్తుండు రావనుకోపంబును గొంతకాంతపరిచె నప్పుడన్న కోపంబునకు
తమ్ముడు తుంధకర్నుండు వడవడ వడకి యన్న కదురాడ నోపక తమ్మునిగాదన
లేక గడ్డియమీద గూర్చుండియున్న యన్నకు మొక్కి నిదురగృహంబునకుం
జనియె నట విభీషణుం డన్నంజూచి యోరి నీవు విశ్వాసఘాతుకుండవు స్వామి

- దోహివి గావున నీవు నాకొక్క పేదఁడని బద్ధజేసి చెప్పెదనాత డెట్టిపాలు
వకాలియేని నీవాతనింజేరి ముఖంబున బ్రతుకుమనిన నతం డిటులనియె 28
- నీ. విక రాక్షసేశ్వర విష్ణుసన్నిభుడు రాముకడు హా! పేదఁడయి డే నీకు
సతః సత్కృష్టి యతనిపరాక్రమ విపుడు నీ కరుగగ నెచ్చలగును
అవనీనుభాణంబు లతిరయంబున వచ్చి దండించునపుడైన దలచు నన్ను
ఁబర్వతశిఖరముల్ పడింటుల నీతల లిలగూలునపుడయిన దలచునన్ను
- గీ. నీకు తమ్ముడ నాటచే నీవుబ్రతుకు కొఱకు జెప్పిననీకింకొకపేటల
వినుము నామాట నీత నర్పించి యతని శరణు వేడుము వలదు నీ సాహసమ్ము 29
- వ. అని చెప్పిన హితవచనంబులకు మరింతకోపోద్దీపిత మానసుండై యాజ్ఞాహుతింప్ర
జ్వరిల్లిన మాతాశనుగతి న్మండిపడి వెనకేళవార్చి గద్దెయి మీద గూర్చున్న విభీష
ణవక్షుంబు పగులందన్నిన సతండు తనకన్నలనుండి దొరగు జలకణంబులు చాస్తం
బులగు నుడిచికొనుచు నాక్షణంబున మంతులుం దానును దనతల్లియైన కైకపీ
యొద్దకుం జరి సాష్టాంగదండప్రణామం బాచరించి యన్న చేసిన దుష్టయంబెఱి
గించి శరణాగతవత్సలుండైన శ్రీరామచంద్రునిసన్నధానంబునకు బోవుచున్నాడ
నని చెప్పి యాయత్య యనుమతంబు వడసి దీక్షనలుకెకొని చ సముద్రతీరంబున
విచారగ్రస్తుడైయున్న శ్రీరామచంద్రుంగని విభీషణుండు 30
- నీ. భానుమలోత్తంశ నందితామరలోక బాసకీనాయక శరణుశరణు
తాటకాప్రాణనితారణ రఘురామ సకలలోకాధార శరణుశరణు
దిక్కునీవనివచ్చితిని దీనమందార పరమపూయమ రామ శరణుశరణు
మాతృపితృదులమాడ్కి సంగక్షించు సర్వలోకస్తుత్య శరణు శరణు
- గీ. రామ వెఱచినాడ రక్షించు రక్షించు మిపుడు నాకు నభయమిమ్ము యిమ్ము
చూడు చూడు నిన్ను జొచ్చితి శరమ్ము కాపు కాపు నన్ను గరుణతోడ. 31
- వ. అనియిచ్చింబున రామచంద్రునిస్తుతి వేయుచు కేరకచ్చుతరిని సుగ్రీవుండు శ్రీ
రామచంద్రునింగని విశ్వాసంబు నూపువాడై దేవా వీడు గామనితమ్ముండు
విభీషణుండనువాడు రాక్షసులు మాయలు చేయుదురు గావనివధియింపవాడై
నొసంగు మనిన రామచంద్రుం డందులకు సమ్మతింపక యితం డెవ్వడైన నేమి
శరణుని గావనిని తమ్మునినేకాదు రామనైనను గాచెద శరణుని వచ్చినవా
ప్రాణంబులు కాపాడుట రాజులకు బరమధర్మముతోలికభిచక్రవర్తి రాజ్యంబు
నేయుండు నొక్కఖగంచేతెంచి శరణుచొచ్చినవభయంబిచ్చి తనదేహముగోసి
దానిం దడుముకొనివచ్చిన దేగకచ్చెనట కావున నాతనిసాయుధ్ధనుగొనినరమ్మన

పుడు సుగ్రీవుండు విభీషణుని చోడ్చొనితెచ్చి శ్రీరామచంద్రుని పావారవిదము
లపై బడవై న సతీండు విభీషణునైతి యారంగముచేసి యభయపునానం బొ
సగినేడ మొదలు నీవుమాట పొతుండవు బాగుండవు నయితె నావున నిన్ను
మాతమ్ములలో నొకఁగా జూచి కొనియెడనని నమ్మబలికి విభీషణా! యింక వైరి
ప్రభావంబు జెప్పుచున దశరథనందనునకు వందనంబాచరించి కర్మబులు శరంబున
ధరియించి యటం దీటులనియె

32

క. రాక్షసబల సత్వస్థితి యావీరునికార్యమహిమ యభిసతి సేయక
నావశము గాదత డల దేవేంద్రుని వెట్టి గొనుచు దయ నరేంద్రుని

33

క. ఒక్కొక్క గగనివాకిట నొక్కొక్కయేను స కోటు బంధువు జైతుఁడ
నెప్పుర గావనియుంచును దక్కక మఱి యెల్లకడల నానును దిరుగుక.

34

వ. తన శురమావర్గము లక్షముండవేలు వారల కొక్కొక్కరికి లక్షమంది బంట్ల
నేర్పనచి యుంచిన వారు లంకపీఠులలో గొందరును నగరుచుట్టును గొందరును
మఱికొన్ని చోటుల మఱిగొందరును గుంపుగూడి తిరుగుచుండురుఅయిననుబ్రహ్మ
గులకైనను సాధింపవలనుపడని లంకాపట్నము మీదేత సాధింపపడగలదు గావున
మీరువేవేగ సముద్రునిం బ్రార్థించి సముద్రపంథనంబు సేయవలయు ననిన సంత
మహేంద్రప్రకృతంబు డిగ్గి సముద్రప్రాంతంబున విడిచిజాంబవదంగదను పేణిల
మైంనాది వనచరలీరులచేత నుదిక్కులయందుంగల పక్షతంబును వృక్షంబులును
పాషాణంబులును దెప్పించి కడలి కట్టం గడకగిన

35

క. కూపారండును సంతసిల్లి జలజాతనంబాచి నిన్నుందీ స
ల్లాపం బుద్ధతిఁ బొంగ జూచి విరసోల్లాసంబునక రామన
త్సాపాండును గోపయి గదుర నీగర్వంబు నాచేత వ
మైపురో నిప్పు డటంచు లక్ష్మణుక విల్లందియ్య నేర్వకతోక

36

మ. పరుషమోద్యమక్రటిలాకృతిక బాచులు చూపుట్టంగ నోణప్రభో
త్కృతరేఖలనుగొల్కలన్నిగుడ గోదండంబు వెనాల్చి భూ
వరచంకాగ్రణి రాము డద్భుతముగా వారాకమోదక వడిక
శరజాలంబులు పేర్చి ప్రేయకుట నిచ్చుక బ్రాణభీతిక వడిక

37

క. రామునియెదుట సముద్రుడు తా మానవరూపు దాల్చి దైన్యముదోపక
రామునకు మొగిక్రియపుడా భీమంతున కనియె నిలని తేజం దెనగక

38

అ. ఇంక నేల తడయ నిజలాధిశ్వర కపుల బంపి వేగగట్టుమయ్య
కట్ట గట్టిదాటు కనులా పుటలచంద్రుని దుక్కిరితమ నెలవు గాఁగ.

39

వ మిమ్మును దరిసించుటకు మిన్నంటఁ జూపితి నింతయకాని కపటోపాసించున
బొంగినవాడనుగానన రామభద్రుండు కడువాసముచుండు గావున సముచు
నెప్పటియుట్లయుండనియమించి వానరులంబంచిన 40

క. రామునిపంపున బ్రవగ, స్తోత్రం బట్లగిరి యరిగి దొడ్డుగుకొండల్
క్షేమమున దెచ్చి జలనిధి, రామాజ్ఞనువైచి రథికరథసం బొప్పక 41

వ. ఇట్లు వానరవీరులు పవ్వకపాషణవృక్షజాతంబులు లక్షోపలక్షులుగాదెచ్చివారా
శింబుడైనైచి తగ్గుభగుద్వాంబుల కుప్పొంగుచు బ్రహ్మాండభాండంబు బ్రద్ద
లగునట్లుగా వార్చుచు నట్టహాసంబులు నేయుచు గంతులువైచుచు వెక్కిరింపుచు
బరువు లెత్తుచు నున్న దెచ్చివైచిన పర్వతాదుల నెల్లదిమితిమింగిలములుమింగగ
వాసమయంబున. 42

ఆ. తిరుగదెచ్చివైచఁ జేలి రాకుండుట, వాత్మలోని సంశయంబు నొంది
రాజసిహుడవుదురత్నకరుని కాచి, యడుగుటయును వేగ వాతడయి

సీ. రావణుపంపున రాల్చెల్లక్షేపలు మింగుతుండెగదయ్య మేదినిశ
తిమితిమింగిలములు దిరుగుచువాయెను, నుండి గావణుపంపు నొనరఁ జేయు
నలుడు కట్టినఁ గాని నిజవ నేరదు కట్ట నలుని బంపగదయ్య నభిన నేత్ర
యని సుతృతి నెప్పి యవ్వేశ నరిగిన, వీరు లిచ్చట మహావీర్యమును.

గీ. పర్వతంబులు తేలగాభానుమణుని, పంపుచేతను వాఁధిబరగ వేగ
నలుడు వాహ్యద్వైపదియోజములు గట్టె, నంతలోనూద్యుడస్తాదికరుగుచుండె

వ. అంతనూ గాస్త్రస్త్రయం బగుటయు వానరేందులు తమబలంబులం గూడి వేగు
నంచాక నేతుబంధనమునకు గాపుండి రంత నాకొద్దయ, బయినవెంటనే
మహాబలకాలియగు హనుమంతుండు మువేలాద్రీ కరిగి యావరంబుపొంకనున్న
హేమమాటంబును వాగపర్వతంబును నించోదలంబు ననుమామకొండలు వాల
పాతంబునం దెకలింది నిమృతపద్మమాడ్కిబూలబంతుల పంతున నెగరనైచుచు
నేతెంచి నలుని కడదిచ్చిన వాపర్వతంబులు మూడును దొంబదియోజంబులు
నిడుపుకట్టయుండవ్యభంబున శతయోజనములునిడుపుచురతయోజనంబులువెడల్పు
నుగా నీరంధ్రని బంధించి నలుండావార్తరామకు కెఱిగించినతోడనే యతిండు
లంక లగ్గునెట్ట మద్యోగించి శనమును త్రరపుగవను జాంబవంతుబడచుటిగవను
గవయు గక్షీణపుగవను చానుమంతు దూరుపుగవలనుబట్టనియమించిన వారలను
లంకాపురంబులగ్గలకుండొచ్చి గాక్షుల మగ్గునూచంబుగానించుచుండవారేమ
లు పరుకెత్తియాపింతయంతయు రావణునకరిగించి నతండు చింతకాగ్నింకడై

దేవాంతక న రాంత కాతి కాయ త్రికణోపచకోదరి మహాపార్శ్వగులరామలక్ష్మ
మలజంపి వారిశిరంబులు గొండ్రి పనుప వారరుగు దెంచి ఘోరాహవంబునం
దమ శిరంబురామలక్ష్మణుల వాణంబుల కర్పించిన వారిలో జావగ మిగిలిన
యతికాయం డరుదెంచి తండ్రియగు తావణున కిటునియె 45

కా దేవా భానుకులావతంసుడు మహాధీరుండు రాముండు బా
హువిర్భూతమహాప్రతాపమున దైత్యవ్రాతముకొ భూరివీ
రావేశంబున దురిచెబో మనమునం దాశ్చర్యమున నీతియుకొ
దోవక వేట వచింపనేల యిక దగ్ధోగప్రతాపోన్నతర్ 46

వ. అనియతికాయండు విన్నవించిన నుల్కిపడి కుంభకర్ణుని మేల్కొలుపుటం బనిచిన
నట్టి యనుజాంజూచి దశముఖుం డిట్లు లనియె 47

క అనిలో నీ వారాముని ననుపచుబలకాలియైన యనిలతనూజిన
ఘను డగులక్ష్మణు గూలిచి విను వారలతలలు గొంచు వేగరమరమీ 48

వ. అని యనిపిన. 49

నీ భేరిచ్చునంగాది బీరువాద్యధ్వన ములకు సముద్రముకొ పొంగి పొరల
గపులపాలికి లయకాండో యచును వినువీధి దివిజాణ వెలచి తొలగ
నతికాయుడును మహాహంకారమున వేగ వెనువెంట గోప ప్రవృత్తిజనగ
గుంభకర్ణుండు కామత్తుచె బోయిన దక్షిణోత్తరసముద్రములరీతి

గీ. గదిసి యిరువురు బోగాడ గడగుటయు గపులవేవేగ వచ్చిరివి వులకత్తి
నాధగ్యగుంభకర్ణులెల్ల సరభసమున జూచుచుండంగ బోరిరి మరుచిరముగ 50

వ. ఇట్లు పెద్దయుం బ్రాస్తవీరావేశంబున బోరుచుండ గుంభకర్ణుండు విజృంభించి
బలంబుల కుటికి దిగ్గజకర్ణువుకుక్కాజితంబుగా వార్చుచు వానరవీరుల నసంఖ్యంబు
గా మ్రొంగుటకుం గడంగిన రఘువీరుం డలిగి బ్రహ్మాస్త్రంబుప్రయోగించినవాని
శిరంబును దునుమాడెనంత నతికాయుండు తన పినతండ్రిసాటునకలిగి రాఘవేం
దుని కభిముఖంబుగా నిలిచి దివ్యాస్త్రంబులు ప్రయోగించుచుండ లక్ష్మణుం
డడ్డుసాచ్చి నానాస్త్రంబులు బ్రయోగించి ఘోరంబుగా యుద్ధంబు చేసికడపట
వారుణాస్త్రంబు వింటు గుంధించి విడిచిన నది యతికాయశిరంబు ద్రుించె నంత
మాత్రేపులైన గాక్షుణులు కాదిశివులయి గావణుండేరి 51

గీ. జేవ జేవాంతకుడు సచ్చె వీనవృత్తి, గుంభకర్ణుండు సమనెను ఘోరలీల
దెగువ నతికాయుండును మృగ్గ వీరికింక, బూని ప్రతికార మొనరింపు భూరితేజ

- వ. అని విన్నవించిననుండిపడి గావణుండిద్రోజిస్తుం బంపిన సతం దాగిరాంబున 52
- క. పరవీరుల వైవైశ్యమచే గొన్నిటిచాపరాచములుకా
బరిగయు బ్రహ్మాస్త్రముగొని నురమొనరింపంగ నచ్చె తోర్ఫలశక్తికా 54
- వ. తదనంతరంబున.
- క. తండ్రిపతంధములుగా జడాకుగ సమితి బరపి శైలశరాలిన్
కాండమయంబుగ జేయుచు భండన మొనరించె వైత్యపతిపుత్రుండుకా
- సీ. మిన్నక కామసామితులమీదను బలగ నేలమీద బాహుళక్తి
బ్రహ్మాస్త్ర మడరింప బటువాదంబున బలెంచి వాసరపుతతిమీద
బ్రహ్మచుంత్ర న పరులైనవారినిర్బంధంబుగా పుట్టి పట్టి కట్టి
తక్కినవారల నుక్కడిం న గనుగొని యరురేంద్రకంటకుండు
- గీ. వైర మెల్లను నేటితోటిరె ననుచు మించి కరలుగా విలైక్కు డించిబాదలి
కాంతతను బొంది రాక్షసచక్రవర్తి కడకు నేగెను మముద్ధుడొడుకు గుట్టి 57
- క. మునివాడక చిను మంతట దనుమనుమలపాటు దెలిసి తనలో గానే
కనుగొనబాలక పోయెనొ యనగను నపరాధిలోన నర్కుడు గురుకా 58
- క. అరవిందభవుని కరుణను నర మందిన వాయుసుతుడు వసుమతిమీదకా
మతి బ్రహ్మచుంత్రజపమున బిరుదైయున్నట్టియలవిభీషణు డొకడుకా 59
- వ. తక్కదక్కినవారెల్లరును మూర్ఖుగతులై చచ్చినయెల్లు పడియున్న సమయం
బున వాయుసుతుండును విభీషణుండను దనులో నెవ్వరు చచ్చిగోణాచ్చినవా
రెవ్వరో విచారింప దగునని మహాగాంధికారంబు నడుచు ంగలపు గొఱపులు
పూర్వకాని గణరంజంబు గలయ నోధింపుచువచ్చిశరతల్పంబుననున్న జాంబవంతునిం
గని విభీషణుం డిటులనిండు 60
- క. భల్లూకేశ్వర! వానరు లెల్లను నృపవరులతోడఁ బలిగొడును మూ
ర్ఖత్వియు జచ్చియు నున్నారొల్లంబోవుచును నీని కువచు యెరున్నకా. 61
- ఆ. అపుడు జాంబవంతు డనురేత నీకుంక గన్ను విచ్చిచూడ గానాడు
వాయుసుతుని మేలువార్త వాకిప్పుడు చెవులు సోదనలు చెప్పు మయ్య 62
- వ. అనిన విని మానుమంతుండును. 63
- చ. పదముల జేరి మ్రొక్కుచును బాణియుగంబును మెచ్చి నీకృపకా
బ్రదికినవాడ నన్న నతిప్రీతినికేరగ దీసి నీ విటకా
బ్రదికితిగాన నీకతన బాధిమముఖ్యునిన లన్నియుకా
బగును నిజంబుగా నిపుడుపాదంబుండు బ్రియంబునేయుచుకా 62

చ. వినుము వాయువీర! యీలవణసముద్రంబునకే రాజీహిమవంతులనునిషధా
చలంబును గడచి మేరుశైలంబును వెండికొండయును శ్వేతవర్ణతంబునునతిక్రమించి
ఘృతసాగరంబు లుంఘించి దోణిగిరిచక్రంబునందున్న యామధకభరంబునం గల
స. దీనకాశ్యదిగివ్యావధంబులు గొనివచ్చిరాఘవప్రీతిగా సెన్యంబుల పొణంబులు
నిభిషికి పు. వడయానుఁ పొండ్రించిన వియ్యకొని వాయునందనండువాయువేగమనో
పేంబులం జ జాంబవంతుండు నెప్పిన దివ్యావధాచలంబునె కొనివచ్చి సకలపై
న్యంబుల పొణంబులుగాచి నిమేషమాత్రంబున నక్కొండ తొల్లింటియునికిపట్టు
ననె నెలకొల్పినచ్చునప్పుడు.

65

క. ఇను శుదయవర్ణతంబున గనుపట్టిన దెల్లవాఱ గపిశైల్యములుక
జననాథు గాంచి మొక్కిక్రింది జనపతియును వాయునుతుని సంభాషించెక

66

వ. అంత నింద్రజిత్తుఁ రాకృతంబునకునంతోపించివిజయంబునుగల్గయునుదెలియుటకు
రాకనున డనుప జారు లేతెం యత్సహంబుతో యుద్ధసన్నద్ధులై కెరలుచున్న
వానదబలంబులం గనుంగొని మరలి చనుదెంచి రాచుచంద్రుని బలంబున్న తెజం
కెగ్గించిరి అదివిని కలంగియు గలంగని భంగిని శాశ్వద్యంబు నొంది రామలక్ష్మ
నులపైకి గుంభనీవంభగవాక్షప్రజఃఘ శోణితాక్షులం బంపిన నానక జవతమ
బలంబులతోడం గరి తురగ రథాయాధులై వెడలి సింహావాధంబులు సేయుచు
వానదైవ్యంబులపై గగిని శరవర్షంబు గురియుచు బరిఘలం జక్కుపేయుచు నడి
దంబుల వేయుచు ముదరంబులం జెందుచు ముసలంబుల మోడుచు గరులచే
మట్టింపుచు దురంఘులచే నొక్కింపుచు రథంబులం దోలి వెంపరలాడుచు
చుహాహాఃబు సేయునమయంబున గపిబలంబు లడరి గిరివర్గంబులు దరువర్గంబులు
ను లుగ్ధశంబుగ నైకొని పృథింపింటిచి పోరాడునప్పుడు

67

క. తెంపున వాలికుమారుడ కంఠము డనున దెదుర్వంగని గోపముక

ంపింపబట్టి వానిని జంపెను వక్షంబు పాడిచి సాహసన్మితక

68

న. అప్పుడు.

చ. కలుగొని శోణితాక్షుండు నకలవనుప్రాణం గొన్నవాలినం
దహనివయం గడుం గినిసి తార్కొని తాకిరథంబు దోలినక
గనలుచు నంగడుండుతురంగంబులతోన తురథంబు సుగ్ధగా
దనుజునిమీద దామరికి కన్నినవాడును గూలె నేలపైక

అ. అతడు నేల గూల నాపజంఘుండును ఘనుడు యూపకృత్య దెనిసి వాలి
కొడుకుమీద రాగ గోపించి మైండును! ద్విరుదంతలోన తెంపునిగిరి

71

- క. దశజాల వోల బ్రజంఘుడు కనుగొని యవ్వాలి నుతునికటముల పొడుకొ
గనలి నిశాచరుశిరమును ఘనతరదృఢముప్పైబాడిచి గడవెక ధరమక
సీ. ఘురుడు ప్రజంఘుడు కననంబులోబడ్డ నక్షయబలుడు యూసాత్తుడంత
గడగొని వేసిన ఘనతతో గుప్పించి భుజశక్తి వాతని బాదిని పట్టి
కొనిపోవుచప్పుడు కోపించియన్నకై శోణితాత్తుడు వచ్చి కూరుడగుచు
విడిపించుకొనజాడ వడిగ మైందుడు దాసి కలన యూపాత్తుని గదిసి పోరి
గీ. సాహసంబున నొకలంగ జంపుటయును శోణితాత్తుండు ద్వీచిదునిజాచి పొడువ
నతడు మూర్ఖుని తెప్పిరి యనురబట్టి శిరము కూలంగ నడివంబుచేత వేసె. 73
- గీ. శోణితాత్తుడు పోరిలోజ్ఞాన్నయన గుంభుడప్పుడు కోపించుకొనుచువచ్చి
ద్వీచిదు నాడురొమ్ము నాటంగ దీప్తశరము లేసినడిజంపి వాజిలో నేమి చెప్ప
క. తమ్మునిపాటు గడంగొని, హుచ్చుని మైందుడు కుంభమగుతరమున్పిక్
తొమ్మున బాడిచిన నతడొక్కమ్మున గూలగ నేనె నచుగుదలకక 75
- ఉ. అంగదుడంత గుంభునిశతాంగమువై నొకపర్వతంబున
మింగలయగ వేయటయు మేదికిక వడి నాటి వాల్చు
త్తుంగని దైత్యుడాగ్రహముతో ముసలంబున వేయనొచ్చి
తోకం గొనివజ్రిపాకుడు సగర్వమునక దగమొదె వార్చుచున్ 76
- వ. అట్టి యవసరంబున. 77
- క. కాలాంతకరుదులతో బోలుపదగుకుంభు డవుడు భుజబలశక్తిక
వాలిమనురుని ధరపై గూలగ విడి నేనె నైదుకోలల తిక 78
- వ. ఇట్లువాలిమనురుండు కుంభునిచేత బాణసీడితుండై పడుటయెరింగి రారుచందుగిం
డు వానివైసుగ్గివజాంబవద్దనుచుదాదుల బంస 79
- క. వారంద ఆధిపు నాజ్ఞను, భూరుహముగా గిరులు గొనుచు భువ.ము లదొక
బోరన నార్చుచు గుంభుని దారసమైవేసిగత దర్శింపజేసె 80
- క. వారలు వేసినతరుగిరు లారయు దనుకాకకుండ నవి తుగయలుగా
గూర్చిరాత్త్రంబులదునుముచు, నారసములవారవారిపాటగ నేనెక. 81
- క. ఏసిన గుంభుని రవిజాం, దాసమయమునందు నేనెపదరంటంగా
వేసిన గగ్గిమ్ముల రవిజాని నాసిల వత్సంబు పొడువగానిలబడియె 82
- గీ. మార్చ తేరి యారవిజాడమోఘముప్పై పూనిదైత్యుని రొమ్ముపైబాడువనంత
శరధిమధించు మంధగాచలముమాడ్కి ధీరతయడంగి ద్విరం దిగి పడియె. 83

ఉ. టంభుడు గూలినంగని నిటంభుడు దాఁ బరిఘాయుధంబునం
రంభ మెలగ్న దిప్పి దినరాజతనూజునివైకి రాగజల్
సంభ్రమ మెప్పవాయుజుడు కార్యము గన్పడ నడ్డమైనది
క్కుంభిగముల్ కలంగగనుగొల్బున వక్షమువైచెనార్పుచున్. 84

క. వేసిన పరిఘాయుధ మది పీసమునాటంగ లేక విరిగిన మిగులక
గాసిలి దైత్యుడు పవనజు నాసమయమునందు నేనె నడిదముచేతక 85

గీ. అంతమానుమంతుడుగుడైయనుగళము నందువాలింబుదగిలిం యాకసమునఁ
దిప్పి ధండీతలంబున దెల్పగొట్టి సింహనాదంబుజేసె నచ్చెరువుగాగ 86

వ. అట్టిసమయమున. 87

క. వాతకేమలు ఘటకన్దుని, మతులాహవభూమిదెగినసుద్దులు లంకా
పతి కరిగించిన దుఃఖోన్నతుడైయొక్కింతతడవునకు ిట్ట యెన్. 88

గీ. మనమగలయట్టిభాంధవజనులు మతులు దొరలుబరివారములుగంధకరులుహరులు
గుటిలకపియూధముల భారిగొరియలగుచుఁ. దెగిరిమముముట్టనేటితో దీవ్రగతిని 89

వ. అనిచింతింపునుఁ గొంతవడికి దైర్యముగని. 90

క. దైతేయనల్లభుడు గడు, పీఠిక మకరాక్షుజుచి పునుతరక క్తిక
మీశండ్రిఖరునిజంపిన యాతనిచైనూడు వీగు మరుగు మటన్నక 91

సీ. సింధురరధభట ప్రైంధవంబులతోడదట ప్రైసప్టుఛక్రములతోడఁ
బలునా భేరిముఖ్యబహువాద్యములతోడ దట్టంపు నానాయుధములతోడ
వందిమాగధనూత బృందస్తుతులతోడ గెరలాడుబిరుదు పెక్కెములతోడ
బహుళ కాహళశంఖ భాంకారములతోడఁ, రాజిల్లునవచానుగములతోడ

గీ. నడిచె దిగ్గంతిగూరారవాగమూర్తి, టలనగేంద్రయుతముఁ భూతలము గదల
బదరజఃపాళిసంఛన్న భానుడగుచు, దక్షుడైనట్టిమకరాక్షుజాక్షుజంబ. 92

వ. ఇట్లుగియుంకరాకారముగా గదలి వానరప్రయతతోడ దలపక పోరాడునెడ
వానరబలుములు తలచెడి పారుటగనిరాజపుంగవుండోహా నెజునమడనినమరు
వునవక మరలింది మకరాక్షుం జేరిమాచించడకాండముల తండంబులుఖండించి
హరులకముఁపాలించేసి రథములను సారథులతోడంగూడబృన్దిం గలిపిబలం
బులజలమునందరిమి సింహనాదము చేసినం గిని మకరాక్షుండిట్టయెని 93

క. మాతండ్రిఖరుని జంపిన నీతోయద్ధము నేయ నేడిచె కలిగెక
నాతీవ్రనిశితసాయక పాతములపా లొనర్తు 2 వీరి మన్. 94

- మ అని గోశ్యస్త్రులు పల్కుచుక గెరితీ చాస్త్రులు లారామువయి
దవబాహుబలశక్తిసేయ గని గోదండంబునక దప్పుచుక
వనజాప్రాన్యయుడేనె వానిపట గీర్వాణుల్ పశలనింపంగా
దసుజాం డేసెను రామభూవిభునినై దదప్పణబాలంబులక 95
- క. ఆశరము లుడిసి మరియొక యాశుగమున వానిచాప నుపును గుడియి యా
చాశరధి రథము పొడిగా గోశలమున నేయువాడు య్మృతలి మరకెక 96
- ఆ ధరకు నురికి దుచ్చదయితులందు గదదిగిప్పి భా ముని నేయనా నొక్క
విశేషముననె తునిమి వేగంబై విభుడన్ని శరము దొడిగివానిశిముగద్రించె 97
- క. ఆయెడమకాత్తుడు రెపు సాయకములు దూఱనాడి చచ్చుట విని దయ
తేయుడు గుండెలు పలులంగ బాయని దుఃఖంబు పొంపడిటంతిలెక 98
- వ ఇటుల చింతాక్రాంతుండయి కొంతతడ పూరకుండి మేళునాథుని ననుగొనియె.
క. అక్కట! నీవును నేనును దక్కగ మరి తక్కినట్టిదళములు దెగగా
నొక్కకపియైన గానీ యక్కడరిపులందు నొప్పురనగా వింటే 100
- వ. అయదనుగాక
- సీ. నానిపాశంబుననాదాజిలోబడ్డ ప్లవగురీతిని బ్రతుకుటెట్లు
బ్రహ్మాస్త్రమునగూల్చి టడిధాత్రియైవబాసి పోయినకపుల్లె బుట్టెట్లు
కుంభకర్నుండుచావగొట్టినవానిగూల్ చెచ్చెరజీవిని వచ్చుటెట్లు
అతికాయయడదగ్గించి నట్టికీచబలంబు కలన్మృగచాదెల్ల గలుగుటెట్లు
- గీ. రాము డెన్నింగ నాదినారాయనుండె వడచరావళుల్లె దేవతలమున్నె
కానలేనైతి నీరీతి గడవమునను వారి నెరుంగ నెయ్యివశచుచ్చెపును 102
- వ. అనిదీనాలాపంబు లాడుచున్న తండ్రికి ననుస్కరించి మేళునాథుడు మేళుంభీ
రవాక్యములగుఱిలో వశమనంబుచేసి నేటితోడ బగనాధింతు నని పొగిగల్ప్యం
ముగ పలికి యనిపించుకొని గజవాజి శతాంగుడు నగుచతురంగబల బులుహూర్పు
కొని ఛత్రచారురములు పిక్కటిల్ల నట్టహాసము నేయుచుంకాపురము వెదలి
సంగ్రామరంగమునకుం జని తన బలముల జ్ఞానకారముగా లిపి తిన్నశ్య
మునగధావతరణముచేసి రక్తాంబరగంధమాల్యములధరియించి లోహపాత్రమున
గృష్ణసర్పగర్తము నించి తర్పణమునేయుచు దద్విధియుక్తంబైన హోమములు
నేయుచుండు నెడనొక్కవృత్తిబ్రత్యక్షంబై నిలిచి మెచ్చితి వరంబిచ్చెదవేడు
చునిననతండు తానాకసంబునుండి భండనము నేయునెడకపులకుం గానగాకుండ
నంధకారముకావించిన నేను వారిజయింతునకపొగిగించిన నియ్యకొనియెనంత

మేఘనాథుండు నభిముః కెగసి మహాంధకారబాణము వేసిన దానంజేసి పెంజీఁకటి గప్పిన జీకాకై పారుచున్న వానరులం గని వాయుండనుండు శ్రీరామచంద్రునితో నిట్లనియె. 103

క. వాయువ్యాస్త్రముచేతను బాయును జాపృంధకారబాణశేషం
వీయెడ నేయుడు శ్రీరఘు, వాయక యని విన్నవింప నవ్వమ సంతక. 104

క. విల్లెత్తు వెట్టి మారుత భల్లము సంధించి తివి సార్థివు డలుకక
బెల్లార్చి యేనెగగనం బెల్లను వడి దూల దైత్యు డిలపై గూలక 105

ఆ. రాజతిలకు డంబరమ్మున కెగయుంగ వాయుశరము దొడిగి వేరియ దడనె
మాయశక్తి దొలగిపోయిన సంతలో మేఘనాథు డుర్విమిద బడియే. 106

చ. పడియును మేగనాథుడు సుపయలు బెగ్గిల నుగ్గిబాణముల్
తొడిగి ప్లవంగ నేనపయి దోరముగా నడరింప సంతటక
బెడబెడ నార్చి మారుతి విభీషణు లుగ్గిత దానవాసలిక
బొడిపొడి నేయ లక్ష్మణుడు పూనిక నాతని దాక నార్చుచుక 107

క. అంతట దానవసేనలు సంతముచెడి తలలువీడ బాజంగని తా
వెనెతయు వెలుగుట దనుచును సుంతిమి ద్విప్రుమను దైత్యకుంజరు డంతక 108

కా. సామిత్రిం గని గర్వ మొప్పు బలికెన కౌర్యంబు సంధిల్లగా
నామిదం బజపింపవచ్చి తవులే నాగాస్త్రసంఘంబులక
నేమిన్ముందజ గట్టుటల్ మరచితే నేడైన జింతింపుమి
నీ మా సత్త్విశేష మెల్ల మదియో నిక్కంబుగా లక్ష్మణా. 109

వ. అని బాణప్రయోగము నేసిన. 110

క. వానిని బ్రతిశరములు దా బూనిక సంధించి త్రొంచి సుజలబళకైక
దానవుని మూర్చ వుచ్చెను భానుకుటుం డంత నొక్క బాణముచేతక 111

ఆ ఇంద్రజిత్తంతట నివలులోద్భవుడచే మూర్చ నొంది తెలిసి మూర్ఛగతిని
భానుమాన మైనబాణత్రయంబున నతని నొవ్వ నేసి యాచైనంత. 112

నీ. సామిత్రి తా వానిచాపంబు నడిమికి గతనాస్త్రంబుచే దునుగ నేసి
పదిబాణములు వాని బాహుచుధ్యంబున గాటంబుగా వడి వాట నేసి
తురగంబులను నాల్గుతూపుల దునుమాడి సారధి నొక్కట సంహరించి
శరవృష్టి గప్పిన నురవైరి కోపించి కాద్రోవేనాస్త్రసంగంబు లేయ

గీ. గరుడశరమున దునిమి లక్ష్మణుండు కెనిసి వడి గుణేనాస్త్రయతనివైచెననుర
దానిదునిమాడి వేగనైంద్రాస్త్ర మేనె నరవరుడు వానియాచ్యుబాణమునదుించె.

- వ. ఇల్లు కుంచిన. 117
- క. వినుణా స్త్రంబును నేసెను, నుర్ర జవిరోధి జనూ నిమిదక
గర మలిగి రామునోదరు డరుగారగ వానిద్రుంచె నైంద్రాస్త్రంమునకొ 115
- వ. అని మఱియును. 116
- గీ. కనలి దానపు డతనిపై గంధపుష్ప సమితి నొప్పెడు గంధర్వశరము దొడిగి
వేయి గోపించి దళరథోర్వవసుతుకు ఖండశశిబాణమున దాని గండడంచె
- వ. ఇల్లు గంధర్వశరంబున ద్రుంచి యంతటం బోవక దేవేంద్రనత్తం బైన భుజగా
స్త్రంబు వింటు సంధించి వేదంబులు సత్యంబగు నేని రామచంద్రుడుధన్వాత్ముడు
డేవి యింద్రునిబృంధారకదోషియైన యింద్రజిత్తునిశిరంబు నీశరంబు ద్రుంచుం
గాకయని వానిపై లత్యంబునేసి పృత్యారీధిపాదస్తుండై విలిచి కర్ణాంతంబుగా
దిగిచియేసిన నదియను గాలనలాభీలజ్వాలంబు బుప్పల్లి గగనధునుం బలు
తెంచి యక్కటమరక్కనుని శిరంబు ద్రుంచిన. 118
- క. కనుగొని దేవతలందఱు దను బొగడగ మాలి గామతమ్ముడు విజయం
బున వచ్చి మొక్కవారని, మనుకేంద్రుడు కాగిలించి మఱి యిట్లనియెకొ 119
- క నీచేత వీడు గుంపుట యాచక్రంబెల్ల మేలు పొందెను వినుమీ
నాచేత దళములుం డను, నీయడు తెగులెల్ల విజయ రత్నలచరితా. 120
- వ. ఇల్లు సౌమిత్రిత నింద్రజిత్తుతెగన చెప్పిన వారయి రాత్రికిమహామహిద్రుం
డటమీది కథావిధానం బెట్టిదని యడుగుటయు. 121
- క. జలజాతు! భక్తవత్సల! జలజాసనవినుతపాద జలజాత! సుధా
జలరాశిభవ్యమందిర! జలజాకరచారుహంస! జానకినాథా. 122
- గద్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధగుహలింగ జంగమార్చనవిసేద
నిత్యతైవాచార సంపన్న నూరిజనవినుతాతకూరి కేశనశైట్టి
తనయ మొల్లనామధేయ విరచితం బైన శ్రీరామాయణ
మహాకావ్యంబునందు యుద్ధకాండమునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

త్రి ర స్తు .

మొల్ల రామాయణము.

యుద్ధకాండము - ద్వితీయాశ్వాసము.

మలిన శుభచారిత్తా!

కమలదళసమాననేత్రా! కాకమిత్రా!

ద్యుమణికులవాహినీమా!

సమదాగురజనవిరామ! జానకిరామా!

1

వ. శ్రీనారదమహామునీశ్వరుండు వాల్మీకికరింగించినతెఱంగరింగించెదవాకర్ణింపుమట్లు

ల. చారులరుగుదెంచి సౌమిత్రీచే నింద్ర జిత్తు గూఢననుచు చెప్పుటయును

బంక్తిముఖుడు మతుని బలమాటు దలచుచు మావజొచ్చె నెల్లవారువినగ.

3

వ. ఇట్లునేకప్రకారంబుల గునూగుం బలువరింపుచు దుఃఖింపుచు గొంతితడవునకూర

డిల్లిదైర్యము నూలుకొల్పి తన మూయం జంపినవారిని నేడవశ్యంబును సంగ్రా

మరంగంబున జంపుదునని నియమంబు చేసి తత్క్షణంబు.

4

నీ తెలస్సభిములొసాచుజంబులతోడ, నలిలవేగము గల్గుచూరులతోడ

గాంచనోజ్వలములొఘనరథంబులతోడ బ్రతిలేనిఘనమూలబలముతోడ

గిమ్మిరువన్గోరు కేతనంబులతోడ దరచైవట్టుభక్తియులతోడ

భేరిమృదంగాది పృథునాద్యములతోడ వరశంఖకాచాళధ్వజులతోడ

గీ. బాదఘట్టనచలితోర్విభాగు డగుచు మనఘ రెల్లకు బిండిలివంకు గా

నడిచె లంకేశు దధికసన్నాహమునను రామచంద్రునితోడను రణమొనర్ప

5

మ. కరిషీంకారములుకొ మహాజవతురంగవ్రాతహేమవళుల్,

వరకోదండనినాదముల్ ముఖటదుర్వారాట్టహాసంబులుకొ

గురుశంఖోజ్వలనాదముల్ దళదిశాకోశంబుగా నొక్కటై

పరఃకొ బంక్తిముఖుండు దా నడిచె కోపహ్నుర్ని నిశ్వాసుడై

వ. ఇట్లు చతురంగబలంబుల గొల్పు లోకవిద్రావణుండగురామబండుసమరంబొనర్ప

నరుడేరంగని రాఘవేశ్వరుం డతనికిదండనాయకులైబ్రచినవామనుతరుగిపాపాణ

పాములై యెదురుడచి సింహవాదమున నేయ నుభయబలములుం దలపడి
పోరాడుననుయంబున నమగ్నతైగులు శస్త్రాస్త్రవృద్ధులు గురియించి నొప్పించి
నంత వానరవీరులు మరల వానవులవై బాహుపాదపంబు లడరింప నరిబలంబులు
చిటిగి పిఁపికలై సజనులైరి బంకికంధరుం దుదగుండై కెరలుతు గూరఁ
వాచంబులు చాపంబునం దొడిగి పకసపనతనయనలనీలదివిదశరభముదగజ
గవము నాక్షు గంధమాదనాంగద మైందాదుల నొక్కొక్కరి బడసిబాణుల
గుదికొన నేసిన చిరిగి యగచలనేనలు మురిగెనయ్యవనరంబున.

7

క. చేరి విరూపాక్షుని దగు తేరిపయిని నొక్కొండ ధీరతతోడక

నూర్జ్వు డప్పుడు మిక్కిలి కూరత్వం బడర నేసి చూర్ము నేసెక

ఆ. రథము రిగినంత గణుధ్యమున నొక్క వారుణంబు నెక్కివచ్చునెడను 118

చాలికొడుకు వారి పలురోషమున దోల నురికి ప్లవగు గోల నరికె వాడు 9

క. అక్షయంబు డగురవినుతు డాక్షణ్యున నుగ్రుడగుచు నదరంట విరూ

పాక్షునినక్షుము బొడిచిన రక్షోపీయండు కూలి రణమున బడియెక

10

వి. ఇట్లు కూలిన

11

క. హుమ్మరి యాతనికూరిమి తమ్ముండును గనలి వచ్చుతపనజా నత్తు

గ్రమ్మన మార్కొని జడిగా, నమ్ములవృద్ధంబు గురియ నాలో బెటచన

12

చ. శరములుతాకకుండ నొకకైలమునం దగ నోసరిం యా

యరగము నుగ్గుగా గపికులాగ్రణి వైచినవాడు నేలకుక

వరభుజశక్తి దాటి కరవాలున నేసిన దప్ప గుంకిల్ల వా

నరపతికొట్టెనపు మహి నాధుడు సంతసమంది చూడక

13

క. కదనమున నొచ్చి వానవు డదలింపుచు భానుమతునియారల వగులక

గదచే నడిచిన వాని గుదియగా బట్టివైచె గుంభినిమిదన్

14

క. అంతనుపార్శ్వము మిక్కిలి సంతము నెఱపుచు రథము పవనాత్మజువై

నెంతయు బఱపుచు లంతంతనె నాట నేయునవనరమంబున్

15

సీ. హనుమంతు డాదైత్యునరదంబువై దాటి చెక్కలు చాటుగ దొక్కిచేసి

నైంధవంబుల జంపి పారథిల గొట్టి గొడుగులు పడగలు పుడమి కలిపి

వడి వానిచే నున్న యడిదంబు నైకొని విరుముగా నేసిన ధరను గూలి

గొబ్బున దెప్పిర్చి కోపంబు దీపింప ననిజాలనరము మూడంబకముల

గీ. జాంబవంతుని నిరుమాడుసాయకముల వడి గవాక్షుని నైదింటు వాలినుతుని

నేడుబాణంబులను దూలనేసె నంత నవని బడిలేచి యంగదుండాగ్రహమున. 16

- గీ. బానిసేల్లు విడిచిన నాడు కినిసి కరికు గొలి యేయ మాపుచ్చి భరణివారిలి
తెలిసి నుండు దాదైపు దేవున నురము పిడుగడంచినకతిముప్పిబొడిచిచంపె
వ ఇల్లును పాగ్వానిగజ్జో నాయకులొకఁబునంబునావిన. 18
- క. కనకమైదురను నూలిక, దినుపాలబెక్కెండ్లొకాది దళకంబును నాఁ
గనలును నూశున కరియెన కననాయకుమీద రథము జనని మ్మయనుక. 19
- ఆ. అనిపుడానతిచ్చిన్నుగానూతుండు రాచవంపుమీద రథము వజ్రపె
నపుడు శంఖకాహళాదిరంబులు, వందిజనులనుతుల సందడింప. 20
- వ. ఇల్లు శతాంగజతురంగ హేమారవములును బహుళకింకిణిఘంటికాని నదములును
రథనేమిస్వనములును నవజభటాట్టకాసయులను భోయకలంగసంగర రంగంబున
కరుగుదెంచు నక్తంచశేష్యుండు భుగ్యుండైప్రతిభుటిండు సయమును. 21
- క. తన తెదిరించిన రాముని గని చనుజవిభుండు క్షితుక గనురగ నటజ
య్యన నాగస్త్రములుదన భయపున గీలింపి యేసె దళభుజశక్తిక. 22
- క. అది లెక్కగొనక పారిబారి నవనీనాయకుడుకినుక ననురాధిపునై
దివివారు లులికి పాటగ బవిసన్నిభమైనతీవ్రబాణము లేసెక 23
- నీ లంకేశుడవియెల్ల లక్ష్యంబు నేయక తిమిరాంబకములు సుధించి యేయ
నవిడమెచీకటి గిండంగ ఎరిగిన గపు లెల్ల నంధులై గళవలింప
సుర్యీశ్వరుండంత నుగ్రబాణంబుల. వంధకారం బంతి నడగజేసి
నాననారాతివైవహ్నిబాణము నేయ నాతండు రాద్రాస్త్రయడరనేసె
- గీ రెండబాణంబులును గూడి గండెసంగ తెనగియాకాశమున నుండిప్పచ్చిమీద
బడియె నదృశ్యగతి జగత్స్పృశయముగను, నురలుగపులును దైత్యులుజోద్యపదగ. 24
- న. అట్టినుహోద్భుతకరంబుగా సమరము జరుగుచున్న సమయమున. 25
- క. రాముని మేనను బాణ స్తోమంబులు నాట నేసెనురరిపుడలకక
రామునుఘననారాచ స్తోమంబులు నాట నేసె నురరిపుమీదక 26
- చ. భరణిపుమీదనుంగనలి దానవనాయకుడేసె వంత భీ
కరశరభోష్ట్రకాకఫణిగండకఘాతకబలాకభేకనూ
కరకరిముక్తకూర్మకుకగర్దభల్లుకనీలకంతకే
సరివృకగృభ్రాకీటబక కైంభవ వైరిభవక్రబాణముల్
- వ. ఇల్లు నిరంతరంబుగాఁగ్రయోగించిన 28
- చ. పరువడి మీదవచ్చుపలుబాణచయంబుల జూచి రాఘవుం
డరుదుగ వాసి నన్నిటివియత్తలవీధిని చుగ్గింక కృమ్మజక

- మరలమిద నేనె బలసాదలముఖ్యులు నూచి మెచ్చి
బృహద్రథము నగ్నిభాణము నధంబున గీలని పద్యమండగఁ
- వ. అమృతాస్త్రమువలన 30
- క. దహనముఖంబులశరములు గ్రహముఖములు గలగునట్టి ఘనతరళరచుల్
మహారముఖంబులశరములు బహుళముగా గల్గి దైత్యపాపై బర్చెన్ 31
- ఆ. అంత రానవేండు దాభాణతతులెల్ల జ్వలముల్లు నమరు ద్రోంచివైచి
మయిచేత గొన్న మహానీయ పగునట్టి శంఖరాఖ్య మైనశరమునైచె 32
- క. ఆశరమున బహుశస్త్రము లాశుగతిం గలిగి గవియు నన్నిటి నొకటన్
నాశముచే నను రాముం దాదాపతు లలర మన్మథాస్త్రముచేతక 33
- ఆ. శంఖరాఖ్యశరము జగదీశభాణంబు వలన శిడక రాము వత్స చదర
నాటె నంతలోని వాకార్చివై నేనె విశిఖతలులు వేయి జేయునెడను 34
- క. రావణు దాభాణములకు చేవేగు బ్రతిఘటించి వేదనశరముల్
చేరమెయి నాకి వడి ధాత్రివలయంబును బడె ధాత్రి వడంకక 35
- ఆ. తల్లడిమంది రామవనుధాపతి కడ్డము సొచ్చి లక్ష్మణుం
దల్లమునావ్య నాటుచు మహాస్త్రకోపముతోడ చైత్రువే
పిల్లును నారి చుండునిమిషేని వడిక శరసప్తకమ్ముచే
బల్లిగు దైనదైత్యకులపాలు వక్షముదూర్చి యార్చినన్ 36
- క. అంత విభీషణుడగుచే నాత్రికు నరదంబుగూలనట నేసిన న
స్యోతజవంబున ధరిణికి గంతుగొనెన్ వడిచి బంక్తికంధరువలకన్ 37
- వ. ఇట్లు తనరథముగూలనేసిన విరఘండైరావణుడు మాయదస్త్రం బైనశక్తిబూ
తమ్ముని నేయనూపుచున్నంతశరణాగతపజ్రపంజగుండగురాఘవేశ్వరునితో బుట్టు
వగుటగేసి లక్ష్మణుడు కరుణాపరుడై విభీషణుం దనవెనుకనిడికొనియెదిర్చి
గని నీవు నాపగర కడ్డంబైతిని గావున నీవయ్యాత్తచేత రాకుండవుగదా యేసి
నదియునుకతఘంటి గంజితంబును శతకోటిసదంబునుబాకజ్వాలాభీంకీలాస్విత
బునై పరతేరం గని నురేంద్రాది దేవగణములు భయబంది రాముతిమ్మునకు
దీప్తాయు వగుంగాత మని దీవింప జగముల తల్లడిల్లనమద్రములు ఘూర్ణిల్లగులా
చలములు వడంక జంద్రాచ్ఛిందిములు దలక నేగుదెంచి సౌమిత్రియైంపు
నాటి ధాత్రింబడియె నట్టియవసరమ్మున 38
- సీ. బంక్తికంధరు దేయువాణము లవిలెక్క నేయక రఘుకులసింహుడపుడు
తమ్మునిమెయి నాటి ధరిణి గాడినశక్తి నొగివానరులు తీయనోవకున్

- నవలీల దారి నొయ్యను దీసి పోవైచి భుజులైన కపులను గాపురేట్టి
నేనె కాముడ నైతిని మజ్జనుతుండు దళరథుం డగునేని దప్పకుండ
గీ. గలననెదిరించి నాతోడ గయ్యునునకు నెలిచెనేనియు దనుజేంద్రునిజము గాగ
నమరులెరుంగంగ బంపుదు నతనిచేత జత్తునింతియకాని నెరిజ్జనుననా 29
- వ. అ' మఱియును 40
- క. రాముడు రావణు డగుచును భూమిపముని నిర్ము రునికి పాసగదు సుంకి
నామాట వినుడు లెస్సగ రాముడ నేనొండె భుజుని గావలు జొండెన 41
- వ. ఉండును మని వీధాలాపము లాడుచు రావచంద్రుండు ధన్వంతరుడై తరలన్
బులు గురియిం న ననుచేత్తుండును బ్రతికరముల వా నన్నింటిక దూర
నేసిన గఃలి రావచంద్రుండు తొడగినయమ్మును వెడలుతూపులను పల్లుగుడును
ప మిటయు నెరుంగ రానిచందమున బింజపింజగజచి పారుచుండునట్లు గాహస్తం
బు ముడుచుటయు జూచుటయు దెలియరాకుండ రావణుకాలు నేరులాదకుండ
శంకరాఘవంబు నెఱుపుచు నేనుచున్న యప్పుడు వితిగి శరీరహూచుణములుబురుల
గిరీటుంబు డుల్ల దలలు వీవచరలి మరలిమారుచు మృగేంద్రుంగన్నగజేంద్రుని
చందంబున బీతిచేతస్కుండై దళముఖుండు లంకాపురము జొచ్చి దదనంత
రమున 42
- క. ఆవేశ లావు సూపుచు రావణచేశక్తి వాకి రణరంగమునక
జేవ నెడి పడినలత్తుణ దేవుక డగ్గఱగ రామదేవుడు వచ్చెన్ 43
- వ. ఇట్లుగుదెంచి 44
- గీ. రక్తసిక్తాంగుడై ధాత్రి శక్తి నాటి యున్నతమ్ముని గనుగొని యుప్పు రనుచు
దంభ మంతత నాగక తొంగలింప తొడలవైసిడి బాన్పుములుగ దొప్పదొగ
- నీ. హా! భానుకులదీప! హా! సత్యసల్లాహ! హా! సురుణకలాప! హా! ముగూఢ!
హా! ధగ్ధసంచార! హా! వైరిసంచార! హా! కీర్తిసల్లాహ! హా! సుధిర!
హా! నిత్యమజ్జాన! హా! పుణ్యసంధాన! హా! పూజనస్వాహ! హా! ధాన!
హా! శార్దూలుకవృద్ధ! హా! యుద్ధసన్నద్ధ! హా! చిత్తసంకుద్ధ! హా! ప్రసిద్ధ!
గీ. హా! మురీశ్వరసంరక్ష! యురురక్ష! హా! గుణస్తోత్రసన్నాత్ర! యబ్జకేత్ర!
హా! సదాచారసంపన్న! హా! ప్రసన్న! యనుచుకోకాతురాత్మ డైయంతకంత
- క. జనసునిపపున నడనికి జనుచెంచును నిశుచ కోప్ప సమ్మలివృత్తిక
ననుగూడి నడవ నేర్చిన యనుజన్మా! యెందుబోయి శత్రువులపక 47

- క. వనమున గలవలమూలము లనుదినమును భక్తియుక్తివర్జింపుచు మ
జ్జుచునిభంగినిన్నును జనకగతోపించియెంచుజనితివి తండ్రీ) 49
- క. నీవంటి తోడబుట్టువు నీవంటిగుణోత్తమండు నిజమూహింపక
శూనలయమండుగలదే భావింపక నీవెక్కపావనచరితా 49
- క. నెఱయక నిగ్రాహరము లెరుగకపనునాగు శండ్లుసితమతితో మ
మృరియి నరసిన నిన్నును నుఱువ నగునె నీతిగల్గునునుజులకెందుకొ 50
- క. నిన్ను చటునిడిచి పురికిరి జన్మను చినుగన్న కల్లసముదెంచి ననుకొ
నిన్నుడుగదడవ మదిలో జన్మంబోవునును నేమి చెప్పదుదండ్రీ) 51
- వ. అని మఱియును 52
- చ. వినుడు కపింద్రులార పలనింపుచు హజ్జవతుండు నాకమున్
జనియెధరాతనూభవ నిశాచరుచే జెఱవోయె కేటితో
ననుజాడు దీతొరింక నడియాసల నుండుటనాకు ధర్మమే
చనుడు విజాళిమంబులకునంతయు మొందక మీరుగొబ్బునకొ 53
- వ. అనివిభీషణుంగనుంగొని. 54
- ఉ. అక్కట! నీకు నింటగలయట్టిసుభాంధనకోటిఁబ్రాసి నీ
విక్కడ కేగుదెంచితి వహీనముదంబున మమ్ముఁమ్మి వెం
వెక్కఁగరావణుండు తగ వేరెడిలంకగడంక నీకు నేఁ
దక్కఁగ నిత్తునకొ పుతిన దన్నె విభీషణ నీవు సోవుమా 55
- వ. అని యనేకప్రకారంబుల బ్రలపించుచున్న రామభూషాబునకు సుషేణుం
డిట్లనియె 56
- ఉ. జేవర! నీకు నీగతి మదిందలపోయగ నేల తీసిమై
రావణుచేతికత్తి బవరంబున నాటుట జేసి లక్ష్మణుం
డీవిధినుండె గాని ధరణిశ్వర! చూడు ముఖారవిందముకొ
జావకు సావ డియ్యెడ నిజంబుగ నమ్ము మనంబులోపలకొ 57
- ఉ. పున్నునుచందురుం దొడి పొల్పెనలారెడి మోముదమ్మియుకొ
న్నులు కల్వకేతులు గాంతి జయించెడు గానిరత్తిమకొ
జెన్ను దొలంగియుండ నఱచేతులు బాదములుకొ దలంపగా
నున్నవి వర్షముల్ గలిగి యొప్పు తొరింగదు రాఘవేశ్వరా 58
- వ. అని విన్నవించుచు హనుమంతుం గనుంగొని సుషేణుం డిట్లునియె 59

- క. క్షయన ప్రాణము లెత్తగ వాయుజు యలనాటినుండు వడి దేవలసి
వీయెడ నచటికి దడయక పోయి వెనక రమ్మ ప్రార్థనాచువక మానుపె. 60
- వ. అనిన భూకాంతుండు హనుమంతునిక్రిస్తునియె 61
- క. రమ్యవాయుతనూభవ యిమ్ముహి సత్కిర్తిబడయుమితనిప్రాణం
విమ్ముగరక్షింపుము నా తమ్ములలోనివు నొక్కతమ్ముడే వరయక 62
- వ. అని డాయంజన కాగిటం జీర్పిచివించి యంపెనప్పుడు 63
- ఆ. పదములూ దొక్కి వదనంబు దిగజా చి చెతు లూని నడుము చిక్కబట్టి
కుంగి నిక్కియెగిసి కుప్పించి వడిరాటి చనియె గగనవీధి ననిలనుతుడు 64
- వ. అట్టి సమయమున 65
- సీ. దనుజేకుడావార్తవిని కాలనేమిగే హనుసాన్ని నడిరేయి యతనితోడ
దనచేతనాతుడైన వరణీకుతమ్ముని ప్రాణంబులెత్తింగ బవననుతుడు
చనుచున్న యట్టియాపని విఘ్న మొనరింప గ్రహింపనటబోయి రమ్మటంచు
కాలనేమి యిదేటి కార్యంబు తగదన్న వివకతోపించిన వేగ నరిగి
- గీ. దోడ్కొల్పెంబు చేరువతోకయందు వనముగావించి తగమునీశ్వరునిరీతి
జపము నేయుచుగన్నులు చక్కమూసి నడుము నిక్కించి పద్మాసనమునుండె.
- వ. అప్పుడాకాశహర్షమున జనుచున్న యిప్పవననుతుండు వనంబుం గాంచి
త్రోవదప్పెనని మనమున సందియమొందీయచ్చు నీందునడిగి చనువడైయత
నికి నమస్కరించి యిట్లనియె 67
- క. మునిశాధ నేను రాముని పనికై చనుచున్నవాడబరహాసధముల్
గొని రావలె మది భావించి నిజమ్ముగ నిపుడు త్రోవ నెప్పుము నాకుక 68
- వ. అని ప్రార్థించి దాహాపకమంబున కుదకంబు వేడిన నక్కపటమునీందుగిం
డిట్లనియె 69
- ఆ. పవనతనయ రామభద్రుని పని మాకు దీర్ఘవలయుగాన శర్యుతోడ
ప్రాణరక్షణాటకు దోడ్కొనికరుగంగ వలచు విధుము నాడువనమునందు 70
- గీ. ఘనతరం బైనసంజీవకరణి మొదలు గాగ దివ్యైషధంబులు గలవు కాన
గొండుబోవచ్చు గావున గోరుపండ్లు తనివి దీరంగదివి నీళ్ళు త్రాగుమిచట
- వ. అని తనహస్తమున నున్నవిషయక్తంబైనకమండలూదకము చూపినం గని హను
మంతుండవి చాల వనిన నక్కపటమునీందుగిండు మౌరవకరావృతంబైన కమలా
కరం బొకం డెఱింగించి పొమ్మనిన బవనాత్మజుండు చని 72

- క. విమలమకరందలబ్ధ భృగురనికరపక్షపవనపరికంపిత స
త్కృమనీ యమమదకైరవ కమలంబులు గలుగు కొలను గమగొనియచటక 73
- సీ. మడుగులోపలజొచ్చె కడుపారనుడకంబు గోలంగ దిగ నందుగాలి మొసలి
పాదముల్ కలరించి పట్టినజరిణముల్ విదళింపబట్టుని నడువకున్న
గడునూత్మరూపు దైకడుపులోపలజొచ్చి వేగంబు భేదించి వెడలెనంత
నది జేవకన్యయైయూ కాశముననుండి తనదు వృత్తాంతమంతయును జెప్పి
గీ. వీడు దైత్యుండు నమ్మకు వీరి జంపి పొమ్ము సంజీవికొండకు బ్రొద్దుగలుగ
నీకతంబు కాపంబు నాకువీరె ననుచు దీవించి చనియు దానమరపురికి 74
- చ. అంత హనుమంతుండు దేజోవంతుడైయరుగుదెంచి కపటసంయుమింగనిననతం
డిట్టనియె 74
- చ. తడసితి వేల యంతవడి వాపుననే వసియించినట్టియీ
మడుపున కేగి రాకునికి మాకనుమానము తోచెనయ్య యి
ప్పుడు గలదేని గొంతగురుపూజకు విత్తిముకాన్క వెట్టి నీ
వడుగును మంగు లెట్టి ప్రియంబగునట్టిని నీకు చెప్పెదన్ 76
- చ. అనపుడు గోపమెత్తిపవనాత్మజుడప్పుడు నీకు బూజకొ
మ్మనియురుముష్టిచేబాడువ నాతడుడీకొని పక్షరూపుడై
తరుగదియంగవమ్మటయు దాని నపక్షముగాగ దుగించినన్
గినిసి మృగేంద్రుడైపాడువగేసరిపుత్రుడుదానిగూల్చినన్ 77
- గీ. అంతనుగోవుండై వచ్చి యనిలతనయ బ్రతిక సామితి మందులపనిత లంప
వలదు రమ్మని నన్ను భూవరుడు పనిచె మగుడిపోదముపమమన్న మాటచినుము
చ. నుగోవుండని విచారించి కాకుండు బెరింగివాని బాహుధ్యమున బొడిచి
నత డాయాపంబు విడి కతత్వంగుండైనాప్పించిన నలిగి జగత్పాణనందనుండు
వాలమున నడిచి కరంబులు ఛేదించి శిరంబు దుగించివైచి సింహనాదంబు జేసి
జయలక్ష్మింజైకొని 79
- క. దోగ్ధాదిగీతేగి మండులు పోడిమి నీకున్న గినిసిపోల్పలరగ వా
తోటిధరమగలింపుచు బాణిలగాగ్నిమునబట్టి పట్టుకరాగన్ 80
- సీ. కానలి యున్నట్టిగంధర్వగణములు పగునాల్గువేలు కొపంబుతోడ
నానావంజానరింప నందఱు నచ్చోట వాలముఖంబున వనుధ గూల్చి
గగనమాగ్ధంబునగడుతీవ్రగతితోడ బోవ నందిగావుపురమునందు
దైలయుక్తం బైనతలతో బోరలాడ గలిగిన రామలక్ష్మణుల తెలుగు

- గీ. భగవతు డారాత్రికల గని భయముతోచి తొడరుస్వప్నబోమంబుదొలగిపోవ
విప్రవరులకు నానముల్ వేడ్కనిచ్చి వెలుపలను నున్న భరతభూవిభునిగాంచి
గీ. రాముడే యంచు నూహించి రాముడేల వచ్చునిచటికి సౌమిత్రి వనచరులను
జనకఁడందన దగిడించి జగ మెరుంగ బగరజంపక రానేమిపని తలంప 82
- వ. అని యిట్లు సందియంపడి కాడని నిశ్చయించి యంత మానుమంతుండు దక్షిణపా
థోనిధి దరియింప జనునప్పుడు దశాననుపంపునసేనలగూడి మాల్యవంతుండెదిరి
చిశస్త్రాస్త్రంబులు గురియించి నొప్పించినంగని వాతూలసంభవుండు వాలచుల్లార్చి
యూర్చి పేర్చిదనుజులంబులం జలంబునందటియి వాలముఖంబుల గళంబులు పట్టి
వానాముఖంబులం బాణవైచిగ్గ గలి మాల్యవంతుండు తీవ్రశరంబుల నొప్పించిన
నడరి యద్దానవేంద్రునికంతంబు వాలంబు గీలించి గిర గిర దిగిప్పి సముద్రమధ్య
మున బడవైన వాడును బాతాళమునకుంజనియె నాక్షణంబ 83
- గీ. మాల్యవంతునిబోకార్చి మానుమమున గగనమండల మందంద పగులనార్చి
వచ్చునప్పుడు శతకోటి వాదిబాప్త దీప్తిగమపత్రైభాగించినదిమృగనందు 84
- వ. ఇట్లువెలుంగుచున్న మహావధాచలంబు దివ్యదీప్తులుగ నుంగొని రాఘవేశ్వరుండది
సారోన్దయంబు వనంబునదలంచి కపులతో నిట్టనియె 85
- చ. అదె కనుగొంటిరే కలయనయ్యుడు పూర్వగిరింద్రోళంగమం
దుడుయమునాందె నింక నిటనుంచినమ్మని ప్రాణివాయువుల్
బ్రదుకుట దుగ్ధభంబకట పల్కలు మొక్కెడుప్రాగ్ దైమావదా
నదయత శత్రుడయ్యెగవులార వినుండిదెమివకెప్పెదగ 86
- గీ. మాకులంబున కెల్లను మహిని దలప దాన కర్తయైయుండియు భర్తమగునె
యందయ మందంగమనుమడిట్లున్నయెడను గొసరిమట్టలుబగవారిగూడవలెనె
క. ఈలాగునదాబాడిచిన మాలక్ష్మణుప్రాణిమేల మగుదుకొ భానుం
గులగ నేనెద విల్లును గోలలుదెన్నునుచు నందికొనునాలోచన 87
- వ. రామచంద్రునకు జాంబవంతుండిట్లనియె 88
- ఉ. భానుడు కాదు చూడు నరపాలక మందులకొండదీపులీ
మానముదోచెగాని యనుమానములేను వినుడు వేడ్కతో
వానసేన నింకందరు వాయు తనూజుని గారవింపగా
మావననాథపంపుమనుమాత్రినె వచ్చె నతండు తీవ్రతక్ 89
- క. అనిమిథులు సన్నుతింపగ మానుమంతుడుదోణైల మతిశీఘ్రముగా
గొని వచ్చి నిలిచి రఘురాముని శ్రీపాదముల కెలమి మొక్కినయంతనె 91

6. రామచంద్రుండతనిం గొలిపించుకొని నుషేణుం జూచినీవిందలి దివ్యవృక్షము
 లరల సామిసిరిపొనిననులు లేర్చు మనిన నయ్యధిపునాజ్ఞశిరమునదాల్చి వన
 చరగహితుండైపర్యతం బెక్కితొల్లి దేవత లమృతపానంబు చేసినతావును, వారా
 యణుంబు మెఱిసిరూపమున నమృతము పంచునప్పుడు నూర్జయచంద్రులనడుమ
 జీకిన గానూపుశిరంబుద్రింగిన తావును బలిచక్కోవర్తిగూగంబు సేసినతావును
 రాక్షసులు జన్మించినతావును శంకరభగవానులదుపర్యత రాజుహతును బెడ్డియా
 దినతావును వానరులకుం దూపుచు నగ్గిరింద్రంబువైనున్న యామధంబులుగొని
 వచ్చి పురొగింప గాయామధముల నాచుగ్ధంబునంజేసి లక్ష్మణునకుబ్రాణం
 బులు మగుడవచ్చె నంత సకలవానరులు నానందరసాన్నిం దేలి రప్పుడు సామిత్రి
 రామునకు నమస్కరించిన రామచంద్రుండు కాంగిటం జేర్చి వానుమంతుండొనరిం
 చిన యుపకృతికి సంతోషించి యాపర్యతంబును దొల్లింటియునికి నేయుంచినమ్మ
 నిన నతం డట్లు కావించెనని వారదుండు సెప్పిన వాల్మీకిమునీశ్వయండటమిదికథా
 విధానం బెట్టిదని యడుగుటయు

92

7. జలబాత! భక్తవత్సల! జలబాసనవినుతపాదజలబాత! నుధా
 జలరాశిభవ్యమందీర! జలబాకరచారుహంస! బాసకి నాథా!

93

గద్యము. ఇది శ్రీగోరక్షర వరప్రసాద లబ్ధగురులింగ జంగమార్చనవిసోద
 నిత్యకైవాచార సంపన్న నూరిజనవినుతాతకూరి కేశనశ్శెట్టి
 తనయ మొల్లనామధేయ విరచితం బైన శ్రీరామాయణ
 మహాకావ్యంబునందు యుద్ధకాండమునందు
 ద్వితీయాశ్వాసము.

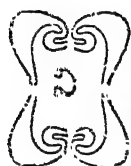
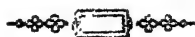

శ్రీ రస్తు.

మొల్ల రామాయణము.

యుద్ధకాండము - శ్రుతియశ్వాసము.

మలనుధాకిరకదనా!

నుమనశ్చేత్స్త్వసదం! సుస్థిరకదనా!

కమనీయందః! శత్రుని

ఎను! రఘుమలసార్యబాను! జానకిగమా!

1

వ శ్రీహరదమునీంద్రుండు వాల్మీకి కెఱంగించిన తెఱంగెఱింగించెద నాకర్షింపుము2

క. కలకల పత్తులు గూయగ బలపలనైతారకములు పడమటినోపన్

జలజములు విరియ దూర్పున బలబలనై తెల్లవాఱ భానుడు పొడమెక్

3

సీ. ఆటమున్ను దశకంఠుడాచాన్యుడైనట్టి శుక్రాగ్రునుతి దేహశుద్ధితోడ

రణజయార్థంబుగా రథమూం గుఱ్ఱముల్ కవచంబులస్త్రసంఘములు గలుగ

బాతాళగువా జొచ్చి వీతిహోతునిగూర్చి సాయక హోమంబుసేయుచుండ

నాహోమధూనుంబు లాకసంబున బగ్య గసి విభీషణుడు యాకాంతుననును

గీ. విన్నవించెను మాయన్న విన్న వరిగి హోమమొనరింపుచున్నా డుడుగకేపుడు

మొనసి యాహోమనుది తుదముట్టెనేని గలన బ్రహ్మాదులతని కెలువలేదు

4

క. ఈపని విఘ్నముసేయగ భూపాలక కపుల నేర్పిపుచ్చుములేదే

మితగి విఘ్నయగు ననుడు భూపాలవశ్యుడవుడు భూధరనలుక

5

చ. గవయ గవాక్ష వాలిసుతి కంజహితాత్మజ నీల వాయుసం

భవ నల గంధమాదన విభాషిత భల్లకనాధహుఘ్నలక్.

దివిజవితోధిన్బనుప దీవ్రత నేగి పురింబు సాచ్చిగా

నవనతిసేనలండటిమినాకము భేదిల నార్పియత్తిరిక

6

క. గుహసాచ్చిగనుజపల్లభ విహితమె సాహసము విడిచి విను మునివృత్తిక

దహనగతధూమరేఖల సహరహముననీకు జేర్చిలనగ్ధంబగునే

7

క. మగటిమి గలిగినపురుషులె మగతనమునువిడిచినకువ మగువలు నగరా

తగ దనక నేడుమఱుగున విగతబ్రీడుండ వగుచు నేర్చిలనగ్ధగునే

8

- మ. అని కేతెంచి నృపాలకేళురుడు వాహ్యులిపి దేశంబునకొ
నిను రమ్మంచుచు బిల్పుచుండ పిచటకొ నీవుండీవ్యాజంబునకొ
రనువాణీశ్వర వీరధర్మ మగునే తప్పించికో నంచు న
వృనచారుల్ సిగవట్టియాడ్వగ నుగ్రవాన్ముందు నిశ్చింతుడై. 9
- క. కదలక హృదయజ్ఞానము వదలక మంత్రంబుచొప్పు వడి తప్పకలా
జెదరక వేలుచు నుగ్రత దెదరక కూర్చుండెనట గభీరపౌగ్ధిన్ 10
- వ. ఇట్లుకల సుభంబునగది జలింపకున్న నతఁచేతి యాహుతులు విడిచిపో వైచి
స్పృశ్యవంబులు నలుగ దొక్కియిధ్యంము హోమద్రవ్యంబులు నొక్కింత నన్ని
లో దొర్చిహోమాన్నిం జింపజగదగచేసి భుజంబులెక్కి మిసలు పట్టుకొని
లాగి తలలుగదలించి వీనుల బెనుబొబ్బలిడి కదలకున్నం గినిసి వాలిలనాభవు
డంత నంతఃపురమునకుం బోయి యుండున్న నుండోదరిని జాట్టుపట్టియాడ్చుచు
బరువునగొనివచ్చి దశనదునుషుండజ నిలుప నక్కాంత దుఃఖాగ్రింజయైతన కాం
తున కిట్లనియె 11
- గీ. రామచంద్రుండెయాదివారాయణుండు కళులె దేవతలని నీకుగనబడంగ
స్థలవేళల నెజెవి స్థలగట్టి విన్నపమునేయు రామాట వివకపోతి 12
- మ. నుయదైత్యేంద్రునకుందమాజ నయి నేమం బొప్పనిపత్నినై
జయ పెట్టంగను నింద్రజిజ్ఞాసగనై సగ్గాంగ వాత్సల్యనై
భయ మెన్నుండు నెరుంగనట్టి నను నిబ్బంగికోవనాటుండు న
ర్చయవృత్తిం దలవట్టియాడ్వగను గోబాలైతినిముంగలకొ 13
- క. రామునిదూతలు నిన్నును బాములు పెట్టంగజాడబండువేళకొ
రామానము గాపాడని నీకునుమ మేటికిపును నిర్జరవైరి 14
- ఉ. ఈనువృత్తికన్న దనుశేఖర! రాముతోడ నేడు సం
గ్రామము నేసి గల్చిన నఖండరమావిభవంబు గల్గనా
రామునిచేతజచ్చిన స్థిరం బగు మోక్షము గల్గదీరికై
యేమిటికి కింతదైర్యమిని! యిచ్చదలంపుము రాక్షసేశ్వరా! 15
- వ. అని యనేకవిధంబులుగా దీనాలాపము లాడుచు వెక్కివెక్కియేడ్వంగనిలజ్జించి
మహాగ్రాకారుండైలేచి దగ్ధశేష కాండంబులచే వానపీరులకరంబులు శిరంబులు
ముక్కులు జెక్కులు నలుగ మొత్తిసంబులచి వారు రామచంద్రుని సముంబు
నకుం బోయి రాము పోయినవచ్చిన పని విన్నవించి రట్టిసమయమున 16

- గీ నగచరుల దోరికొమ్మర నగరి కరిగి పంక్తికంఠుండు ధైర్యంబు పాడుకొల్పి
విన్నదనమున వాపున జిన్నవోయి చెంత సున్నట్టితనకులకాంత జూచి 17
- క. వాకేలు వట్టి వెలసిన నీ కేలా చిన్నవోవ నీరజనయనా
నాకులు బెడరక నల యిత్వొకుకులొద్దవుల గలిచి వచ్చెద నింక 18
- గీ. తెలియ మయపుత్రి నాదుప్రతిజ్ఞ వినుము వనచరులతోడ నామభూవరుని నేడు
చంపు టొండెను వానిచే గాని యూరక మరలుట కౌనిమాట 19
- వ అని వీరసంబుప్పొంగ బ్రతిజ్ఞాలాపముల దనపట్టపు వేవియగు మండోదరి నో
దార్పి కొలువుకూటమున కేతెంచి యచ్చట 20
- క. శిరముల వీనుల గళలుల గలయుల నురమున నడుమున గనునీయపదాం
బురుమాముల భూమజావళు లుదారగ వాల్చి మోహనాకృతి మీఱక 21
- గీ గంధమాల్యాంబుగాదులు బంధురముగ మేన గలయంగ ధరియించి నానవేయ్యు
డంత రణభేరి వేయించి పంత మలర బిరుదురామాత్మకరుల బిలువట చె 22
6. అట్టియవసరమున 23
- ఆ. నోయ మడర ఖడ్గరోముండు వృచ్చిక రోయ దస్లిసర్పరోయ దగ్ని
వర్షుడాది గాగ వచ్చిరి కాకున వీరు లపుడు దనజవిభుని గొలువ 24
- క. ఇరుదచిత్తుల శస్త్రోత్కరములు మెఱయంగ వాల్చి కాతుక మడరక
దురగాములు నూరు గట్టిన యరదముపై గూరుచుండి యతివిభవమునక 25
- నీ. భేరులు తమ్మటల్ పెల్లునిస్సాణముల్ బూరగొమ్ములు కంచువీరణములు
మకిలకొప్పులు వీరచుట్టలల్ గిడు గిళ్ళు పేరైన తప్పిటల్ పిల్ల గోళ్ళు
తారలు చిమ్మటతారలు శంఖముల్ కానాళాల్ పసిడిఘక్కులును బిడుగు
గాలికొమ్ములు దోళ్ళుకైవళ్ళు రుంజు యత్రసంఘంబులు చామరంబులు 26
- గీ. పోరకలగ దిమ్మలు బూట్టిల్ల దంజనగ్గంబు లిరువంక దవిలికొలువ
జెడలె సన్నాహ మడరంగ వీరరసము కరువుట్టించుదంబు గానబడగ 26
- క. కాలాగ్ని కాలభైరవ కాలాంతక కాలదండ కాలాహికలా
భీలసముద్యుద్ధినకర కాలాకృతితోడ బుక్తికంఠుడు వెడలెక 27
- వ. ఇట్లుత్పత్సహముగా యుద్ధరంగంబునకు బయలుదేరిన సమయమున 28
- మార్పిక. జయజయ కైకనీగర్భసముద్రసంపూర్ణమథాకరా! జయజయ మయతనూజా
మనోహరా! జయజయ రాక్షసకులనార్వభౌమా! జయజయసాగ నావనలంకాభీశ్వ
రా! జయజయపాకశాసనభద్ర క్రిహరణచతురా! జయజయకుటిల వైక్వానరపుటభే
దననిర్మామధామా! జయజయసమవ ర్తినంపద్విచ్ఛేదకా! జయజయదనుజవల్లభహల్ల

శ్లో! జయజయ యద్విశ్వతో యశోమణిదవానలా! జయజయ పశునానసం
హా! జయజయ యక్షపాయకదుర్వాకర్వాపహరకా! జయజయ యాశానై
శ్వర్యహరణోద్యమా! జయజయ నవ్రోహానుగ్రహనిగ్రహ! జయజయ దళగ్రి
వాలకకారా! జయజయ కైలాసనగేంద్రోత్పాటనకందుక కీర్తానినోహ! జయ
జయ భానీశ్వర శ్రీపాదకమలశిరఃకంజాతపూజాసమర్థా! జయజయ పుష్పకా
రూఢనకలదిగంతనకాంతా! జయజయ బ్రహ్మకంశపృసీపకా! జయజయ
త్రిలోకవిజయా! రావణేశ్వరా! జయభవ దిగ్విజయభవ. 29

న అని వందిబృహంబు లాభయపార్వతీలు జయజయధ్వనులతో చిరుదుగధ్వపద్యం
బులు వక్కాణింప ముక్తాతపత్రముల నడుమ మహిళామండలార్చితచామరపర
నకంపితికుండలం డగుచు వీరగంబు పురుషాకారమునాల్పినలీల నేతేగ మజ్జ
గంబులు గడగడ వడంక గులాచిలములొడ్డగిల్లె జంకొరక్రమండలంబులతడ
బడె నక్షత్రములు డుల్లెనట్టిపయమున గరిబృహితములు నశ్వహేమారవం
బులును దగుజభబాహుహంబులును నురతాగ్రసజగంబులుగా బటమానిస్సాణభే
రీఖంఖకాహళి భాంకారరవంబులును బ్రతిధ్వనుల నీవ నంత కావణునై మేఘం
బులు రక్తధారలు వర్షించె చిరుదధ్వజంబులు పిఠికి పడమెనురంబులనాలంబు
లనుండి నిష్కారిల్లె దిక్కులఘాతంబునిబిడంతై పర్వతంబు కామునిచే గావణుండు
తెగుట యవశ్యమని నభంబును మోసె నట్టియవసరంబున 30

క. భూనాయకు డతివేగమ దానవ సేనలకు నెరుయ చార్మకసోంక
వానరసేనలబంపెను బానుజముల్యాధిపతుల పాయవ మదరక 31

మ. తరుశైలంబులతోడ నార్పుచు భూదార్పంబులున్నంగ వా
నరవర్ణంబు లెదిర్చినచ్చు నెడ నాకాకాయలాదక్షిణో
త్తరవార్ధతో ప్రకటించు డాయుగతిమగరత్స్నోధివార్మగంచు సం
గరముంజేయగజొచ్చి రంత నుర రాకాశంబునంజూడగక 32

నీ. కరుల నెక్కించి భీకరలీలతోక్కించి నాజుల దోలితీప్రముగ నేయ
రథములబజిపి శిరంబుల జక్కడి చెలగి పచాతుల జేరి పాడున
బంతంబు చేమాజుబ్బనగోర్తిముల గేరి తరువులు బాహుతతులుబజిపి
శైలంబు లడరించి సంహారములనెయ గలగక దైత్యులుగపురుగులని

గీ. పోయనప్పుడు వానరవీరులనుర వయలూపచ బాహువర్షగంధిక
లీలగురియింప దనుజులూజేళ విజిగి తలలు వీడంగబజిచిరి తత్తరమున 33

- నీ. మెండ్రెనరథములమీదికి గుప్పించి విక్రమప్రాప్తిమైవిరు. ద్రోక్కి-
కరులకొమ్మలు పట్టి బిర బిర వడి దిగిప్పి జగత్తీస్థలంబునజడియగొట్టి
తోడరి సైంధవకోటి కడ కాన్పువిదలించి పట్టివెక్ శక్తులువాఱగొట్టి
కాల్పలంబులవైకిగదిసికన్త్రుంబుల తోడగూడనె చుట్టితునియ గొట్టి
- గీ. ఛత్రములు గూల్చిచామరసమితి విఱచి కెరలియార్చుచుబిరుచులెక్కెములుచి-చి
వాద్యసంఘులు లవలీల వసుధ గూల్చి కపులు చోలిరి కానవగణులెల్ల 34
- ఆ. అంతబంక్తివదను నరదంబు నెదురుగా నడుచువాయుపుశ్రువకును ఖడ్గ
కోముడనియె నతని రూపించి నాతోడ రణముసేయ వేగ రచ్చుటంచు 35
- చ. పిలిచిన రోష మెత్తికడుభీకరవృత్తిని ఖడ్గరోముతో
దలపడ వానిరోచుములు దాకి శరీరము నొచ్చి యంతలో
బల నొకపర్వతంబుగొని పావని వైత్యుమీద నేయ ని
శ్చలతను ఖడ్గరోముడును జక్కగ జేసిన దత్తుణంబునక 36
- చ. మఱియొకపర్వంబు చానుమానుడు కైకొనినచ్చి క్రమమృత
మెజ్జవడి దిగిప్పి తద్రథముమీదను నెచిన వజ్రధారచే
బఱియూలువారి ధాత్రిబడుపర్వతమోయన జేరితోడని
ర్వరముగ ఖడ్గరోముడు సపాటుగూలె దురంబులొపలన్ 37
- ఆ. రోజి కలన ఖడ్గరోముండు గూలుట సర్పరోముడెరిగి సాహసమున
వాలినుతుని దాక వానిరోమంబుల విషముసోకినొచ్చి వేగదెలిసి
క. ఆలోన సర్పరోముని దూలింపుచు వానిముక్కుదూలము పగులన్
వానితనూజుడు దన్నిన జాలంగా నొగిలి తెలిసి సాహస మొప్పుక 38
- ఉ. వాలితనూజునెన్న దురు చక్రకల్పలువాఱగ సర్పరోముడా
భీలత నార్చి చేకొలది చేర్చొని కొట్టిన రక్తధారలక
దేలుచు నంగదుం డతని డీకొని పూనిశిరంబు చెక్కలై
ప్రీలిపడంగగొట్టబృధివీస్థలి గూలెను సర్పరోముడుక 40
- క. ఆలోన సర్పరోముడు గూలుట కనుగొనుచు మిగుల గోపంబునదా
నాలోవృశ్చికరోముడు నీలునివైరథముచోలెనిర్భయవృత్తిక 41
- ఉ. బోరననీలు డంత నొక్కభూజముగైకొని నానితేరివై
కూరత నేసి యాక్షణము చూగ్గుముగా నొనరింప నేలకుక
భీరతదాటి భూయహము ద్రొంపగనుంగొని నీలుడొక్కమం
దారమహీజముక వైచె ధారుణి వృశ్చికరోముడొక్కన్ 42

- సీ. వృశ్చికరోముదావేళనుగింటుజేసి, పడిరోమమున నగ్నివర్షుడడరి
త్రేలాన్నలాక్కడై తెరలి మండినలీల దనమేనిమంటలు దరికొనంగ
గావలు నెదురబరాకృమ స్థితి బేర్చి రామచంద్రునిమీద రథముదోలి
ప్రల్లదంబున బెక్కుభాషలు నుడువుచు సాయకనిచయంబు లేయునెడను
- గీ. వానికొగ్గంబుదెంపును వానిబలము జూచి భూపాలుడప్పుడు చోద్యపడుచు
ధనువునంచును వారుజాన్త్రంబు దొడిగి యగ్నివర్షునితలనుగించె నాక్షణంబు 44
- గీ. అగ్నివర్షుండు తెగిపోవుట నురవరుడు గన్నులారంగనకొని కలుషవృత్తి
రామచంద్రుని దాయంగ రథముబిట పలికనుత్కటగర్వప్రభావు డగుచు
- క. వారశుమారబీరము చెడి పారకుమా రిపులు నవ్వభయపడి వనమున్
దురకుమా మేర్పొందును జీరకుమా కపులదోడుచేకొని పోరక 45
- మ. అని విల్లెక్కిడి దైత్యవాయకుడు రోహనుత్తచిత్తమృనక్
ఘనహక్రీనినదంబు బీకరముగా గావించి పెల్లార్చియ
జననాధాగ్రిమీద నుగ్రశరముల్ సంధించి బిట్టేయగా
వినునీధిక నురసఃఘముల్ గొలువగా వీక్షించె జేవేందుక 46
- వ. ఇట్లుకనుంగొని 47
- క. రథ మెక్కిరావణుండును బృథివీస్థలి నుండి రామపుధ్విపతీయుక్
బృథనము నేయుటతగ దని వ్యధ పొదుచు నాత్మలోన వాసపు డంటక 48
- క. మాతలిచేతనుగవచము, చాతుర్యము గలుగురథము చాపము శరమున్
మాతలి నాయకునకు బురు హూతుడు పుత్రెంచెగడు మహోన్నతమహిమక్
- వ. ఇట్లుపుత్రెంచిన 50
- చ. ధరణికి వచ్చి మాతలి ముదంబున రామునిజూచి మీకుగా
నురపతి పంపినాడధిక శోభనకృత్తిములైవెలుంగు నీ
శరములు బిల్లు వజ్రకవచంబును జేరును వీని చేత సం
గరమున దైత్యునిం దునిని కైకొనురాఘవ శ్రీజయంబులక్ 51
- వ. అని చెప్పిన మాతలిపిచ్చునచంబులకు సంతసించి విభీషణానుమతమున రామభూ
పాలుండు వజ్రకవచంబు దొడిగి శరశరాసనములు కైకొని యిద్రీస్థదనంబు
నకు వలగొని వందనం బాచరించి బాలాదిత్యుడు పూర్వపర్వతం బెక్కుచందంబున
రథం బెక్కునంత జయజయధ్వనులతో నుగ్గివాంగద హనుమదాదులైన చానర
వీరులు మొక్కిర్రప్పుడంతరిక్షంబున దేవసంఘంబులు సంగ్రామరంగంబుంజూడ
వేడ్కపడి వచ్చినవిమానంబులతో గిక్కిరిసిచూచుచుండి రాసమయమున 52

- క. గిరి గిరి నభము నభంబును ధరధరయును జలధి జలధి దాన్కొనురీతికా
సురరిపుడు ససురరిపును దురమున నెదురించి రధికదోర్బలయుక్తిన్ 53
- వ. ఇట్లు మార్కొనుచు 54
- కా. వీరాలాపము లాడుచుండెని దోర్వీర్యంబుతోడకా ధను
జ్వారావంబులు మిన్ను ముట్ట నతితీగ్నిం బైనశబ్ధంబులన్
వారాసుల్ కలగంగ నార్చి నిజవర్తన్నూర్తికొప్పొంగుచుకా
గూర్చాత్త్రంబుల నేసి రొండొయలపై గోదండపాండిత్యులై 55
- క. దనుజేశుడేయశరములు మనుజేశుడు తప్పుదుగించు మార్కొని కడిమికా
మనుజేశు డేయశరముల దనుజేశుడు దప్పదుగించువతభుజక్తిన్ 56
- క. కంటున నేనిశరములు వింటున్ దప్పించుకొనుచు వెనబాణములకా
గెంటింపుచు దనుగాత్రము లంటక యుండంగ వేటులాడిరికడిమికా 57
- క. మొదల నొకబాణమావల బదులును వేయుబదివేలును నే
బదివేలు లక్షతోటియు జెదరక విలుకొండ్రొమిద శిఘ్రుచుపర్యేకా 58
- క. తొడిగినబాణము వింటును దొడిగినయట్లుండు మిగుల దోడ్తోనవలకా
వెడలెడుశరములు లెక్కకు గడగులు తనరాక చిత్రగితులంబర్యేకా 59
- వ. అట్టి సమయమున. 60
- చ. అభవమురాంతకాదులు మహాత్ములు వింటికి వారికప్పునువ
ద్విభువనమందు వీరె గణుతింపగ నెక్కుడటంచు మెచ్చుకా
నభమునుండి ప్రిస్తుతి మనంబుగ జేతురు దేవకోటు ల
జ్జుభయబలంబులం బొగడుచుందురు రాముని రావణాసురుకా 61
- చ. ధనువులమోతి మేఘునిదంబునుగా శరదీ విహలముల్
ఘోతరచంచలావళులుగా మణిమా క్తికదీపిధాత్రిమి
దనువడగండ్లు గాత్రజఘరలు సంతతివగ్గ ధారగా
ననయముఁ జెప్పనొప్పి విత్తులానావ ముప్పుడు వానకాలమై 62
- గీ. పంక్తికంతుండు నిఘటం గోపంబుగదుర, దేవగంధర్వశరము సంధించి తివిచి
రామభూపాలుమింద విక్రమము మెఱసి, వడి వడినార్చెద్దిగ్ధంబిసరమడల 63
- క. దానికిఁబ్రతికర మప్పుడు, మానవనాథుండుదొడిగి మానుమడుదకా
బూనిక నేసిన దానిం, బోనీయక తుగ్గించినైచె భువనములరకా 64
- క. తుగ్గించినఁగనుఁగొని దనుజుండు, మించినకోపమున రాముమిందను వడిసం
ధించి సురద్విమభాణము, వందింపకయేయ దానివలకా బాలన్ 65

- అ. నాగశర్మ లోదరి నానాముఖంబుల వచ్చునపుడు మనుజునల్లభుండు
గరుడబాణ మేసి ఖండించె నన్నింటి మింటు నురలు నూచి మెచ్చి పొగడ 66
- చ. అధి వృథవోయినకా దనుజుడాగ్రహమాని కరత్రీమాలయ
య్యదనున దిప్పివైవ విపులాశ్వుల జేర్చుచు వచ్చుదానివై
కదలక ముంసుగా ద్విదశవల్లభుడిచ్చినశక్తి నేసివకా
బొదలుచు బాటితుగించె మణిభూషణజాలము నాతి)నూలముకా 67
- చ. ఇట్లు కూలంబును దూలిపోయిన
క నూతుని అథమును వాజుల గేతువు దూలంగ నేసి కినుక మెయిజే
నేతను నొప్పించిన నృపు డాతరి దైతేయవిభుని నడ్డుత మడరకా
క. నూటి గొని యనురతలల కిరిటడు. లవలీల డుల్లి రివ్వున నొసలుకా
నీటులువాణ శతాంగము ధూటకములగుండె లవిని కూలగనేసెకా 70
- ఉ. అనుడ దైత్యనాయకుడహంకృతి రాముని మేననాటగా
జేయవశంబు లాయముల వేగమె గాడిన రక్తపూరముల్
కాయము దొప్పదోగ వడిగి మ్రొగు నప్పుడుమాడనొప్పెబ
ద్యామతలొచనుండు చరమాద్రితటిం దగుభానుడోయనకా 71
- ఆ. అంతగానుచుంద్విదశ్యంతకుపితుడై బాణవృష్టి గురియబంక్తిములుడు
కాలు జేలు చెయ్యి కదలింప నోపక మెదలలేక రథయుమీదనారిగె 62
- చ. రావణుండు సామృద్ధిపావ పెరింగి కాలకేతుడు తేరు దూరముగా గొనిపో
యిన గొత పొగిద్దనకు దనుజేందుగిండుమూర్ఖుడేరి యోరి పగవారలు నవ్వదగ
దనక రథంబిటుతేదగు నేయని కోపించిన గాలకేతుండును యుద్ధమధ్యంబున
దేరికి సంకటంబైన రణంబువెడలగొనిపోవుట యోటమిగాదని ధర్మవిదులుసెప్పు
దురు గావున నేనిట్లు దొప్పితిని విన్నవించిన నూతు వాక్యంబులకు మెచ్చి
పనదనంబులిచ్చి మనరథము రామునిపయిం బఱపు మనిన నట్లుకావించినకా
గనుంగొని 73
- క. ఆతనిరథమున కెదురుగ మాతలి నునరథముబఱపుమా యన నతడుకా
వేలివగ్గతింబఱపిన భూతలపతి పలికె దనుజులంగవుతోడకా 74
- ఉ. భూరిభుజబ్రితాపమున బొంగుచు నిర్జరకోటి మాటికికా
బోర జయించి తండు బలుపోకలు పోదువు నీవు. నీతమై
దారక నిల్చి నాయెడ ప్రతాపను నూపుచు చూపనేని నా
చారిజగర్భుడడ్డుపడవచ్చిన జంతుడు నిన్ను రావణా.

- ఉ. ఆలములోన వానరుల నాలము నేసినయట్లు గాదు నా
పాలిశరంబు నీదుడుటివారిలు వారింపగ బాలుపడ్డవీ
జేత కృధాపహాస్యములు వేయివిధంబుల మానలేక తాఁ
గాలుడు కన్ను గీటెనదె కాలము డగ్గర నీకు రావణా 76
- చ. వారి గిరి వహ్ని గిహ్ని బ్రళయంతకు గింతకు దైత్యు గీత్యువా
ర్వయ గిరు గాడ్చు గీర్చు ధనవల్లభుగిల్లదు రుసుగి గిదుగి నం
గరమున నోర్చినట్టి దశకంధర నీకు జయింప వచ్చునే
సురనాథీరు సుగ్రీణశూరు బయోధిగళీరు గాఢువువా 77
- క. మతి దలప సుఖరతిం బతి వ్రతలను మువవల బట్టి వ్రతములు గర్వో
న్నతి జెఱచినట్టి గురిత స్థితి నిష్పడు నీవు కాకు జిక్కితి విచటవా 78
- వ. అది గర్వాలాపంబులాడుచున్న యుక్తకుండు బూర్వగీర్వానాథీకృతుం డగు
రావణానుయం డిట్లాయె 79
- క. అంతటి మాంస కాక్రమ వంతుడవా పెరుగునే వసుకేశ్వర నా
పంతమెరింగియు నెరుగక యింతబ్రగల్గుముల నాడ నేటికి నీకువా 80
- క. నీలావును నాలావును వాలాయయు సురలు నూచి వర్షింపగ నే
దాలములోపల జూపుద మేలా గర్వోర్వలీపు డినకులతిలకా 81
- మ. జననాథాగ్రీణి! నాప్రీతిజ్ఞ వినుమా కాంతాస్మృతై నీకునై
వనజాపుం డీరుచ్చి కాపు మరుచుక వైశంబు నక గోరినక
వినువీధిక సుర లెల్లజూచి వెఱవక వీరంబు సంధిల్లగా
నిను నీతమ్ముని జంపకుండ మరలక నే లంకకుం బోదు నే. 82
- వ. అది కోపోద్దీప్తతనూనములై వీరాలాపము లాడుచు నిద్దరును నుద్దవిడి గద్దెంపుచు
నోల మానసగీనక మీరినకోపమున శరీరంబులు మఱి జయోల్లాసము లుల్లసిల్ల
నొసళ్ళ బొడుము వెళ్లజెరుట మెత్తంబులును రక్తపూరంబులుక బోసి కాలు
వలై పారుచుండ మెరుంగుకణకుటంపగములు నాటిసం జారుకెరుంగక తరుకం
బులను నిష్ఠురబాణసంఘట్టనంబులను బృథులధి నేమిన్వనంబులను ద్విసహస్రీతురం
గ హేమారవంబులను భటుల సింహ నాచంబులను గగనంబువగుల జగంబులు కలంగ
సముద్రంబులు ఘూర్నిల్ల ధాత్రివడంక ద్విజంబులు మోగ్గతిల్లబడ నభోభాగం
బున జేవగంధర్వసిద్ధసాధ్యునిరకి. పురుషాదులు నూచి వెఱంగుపడ నిది పగ లిది
గాత్రియని యెరుగక తరుకంబు నేడహారాత్రంబులు పోరాడి యుని బాణ
ప్రయోగంబు లుజ్జగిం యొకరినొకరు సూచించుండ నచ్యుతసరమున 83

- క. సరసీరుహమిత్రాన్వయము డడ దరుదని మరలు మౌగడ ననురేశ్వరున
కృలములు శిరములు దెగిపడ నును ముప్పి దీసివేసె ను గాన్త్రములక 84
- చ. తెగిపడితలలు జేతులు దెగినట్లే మొల్పుచుండ భీకృత ముడరక
జుభీకు నపుడు మదిలో దెగకుండుట చిత్రసునుచు దీక్షా మఱియుక 85
- క. ఒకకోల దలలు జేతులు బ్రకటముగ దుగిం నంత బాహులు దలలుక
వికగాములు బలతి సకలేస ను లెఱుపడ జయ్యనముంచెక 86
- క. తొడిగెడిశరములు ధరపై బడిమొను నుస్తకము లేరుపడకుండగ న
పృథ రామమహీతలవరు, డెడతెగకుండగ నెనె నెమరి చెప్పక 87
- చ. అట్టి సమయమున 88
- ఆ. పండ దొగుగుళిరము వెడలెశరమును దిరుగ మొలుచుతలలు దెగితలలు
నెట్టిరానికైన నెరుగంగ రాకుండ రాముడేయ నొడగె రణములోన 89
- ఆ. శరము దొడిగి తివియ జక్కఁబునలెడుండు శరము విడుచునపుడు చాపచుగును
జాడనాల్పె నార శోభితం బగురాము తొల్లు నెప్పు జిత్రమగును 90
- ఉ. కాంచనపుంఖదివ్యవిశికంబుల బాహులు మస్తకంబులన్
ద్రొంచిన ద్రొంచినట్లై కడుదేజ మెలర్చగ నుద్భవించు ను
తాంచనరత్న రూపణనికాయము దీపులు పృబ్బరిల్లగా
గాంచనగర్భదత్తవరగర్వవిశేషముచేత పారెటన్ 91
- చ. పారి బారి ద్రొంచినక దిరిగి పుట్టెడి చందముగోల వారిపై
నెంపుగ బూనుచందమును వేసెడుచందము బారుచందము
స్థరము నుతింపగా నరుడు గాదె తలంపగ దేవతావళికెక
శిరముల చిత్రముక స్పృహతీచేతివిచిత్రము తూపుచిత్రమున్ 92
- ఉ. రావణు డేయబాణములు రామునిబాణము లొక్కపెట్టుక
రావణు మేన నాటియును రాముని నాటియుర క్తపూరముగ
పూవులతోటిమెదుగు బూర్వగింద్రముమీది భానున్
జేరుపుకొండ కాలువల సింధురముక దలపించు నెంతయుక 93
- క. ఒత్తి రాముడు దైత్యుని కుత్తుక నొకకోల ద్రొంచి మొల్పుట దొడ్డో
నెత్తురు గ్రీన్మృకమున్నే మొత్తియుగ దలలు మరల మొలఱుట దొడ్డో 94
- చ. అని దేవసంఘములు గొంతుడ శ్రీరామచంద్రుండు దైత్యనాయకు తలలు
జేతులుం ద్రొంచితుగించి వినిగినంగని పల్లవణుండు నరేంద్రుని కిట్లనియె 95

- క. పోలగ నీరనినాభి మూలంబున నున్న యవ్యతమున మొదలను ని
 యూలముగా శ్రీరఘునాబాలక తెగవేయు చున్న బాణముచేతకా 96
- క. అది తెగిపోయినప్పటిట బదితలలు రెట్టిగలుగు బాహులు మరలకా
 జెనరక తునుచుగ దునుచుగ దుడిముట్టుగ మొనుచునూటలొమ్మిదిమారుల 87
- చ. అంత సంతాపానని విన్నవించిన విని గామభూషణుండట్లు గావించిన 98
- క. ఒకతలయు రెండుచేతులు నకలంకస్థితిని గల్లునట్టితనికా నే
 దొకతలకు దెచ్చెనానని ప్రకటింపిరి నుగలు గామభయిని నెలమికా 89
- గీ. అంత నవ్యతంబు తెగిపోన నుగనిభు నేన బాహులుదలలునుమిన్న కడగి
 పోయిననుపట్టెనప్పుడప్పుడుగాగరెండుచేతులు నొకతల గండుమిగుల 100
- చ. అంత దైత్యేంద్రుండు తన మనమున 101
- క. ఎవ్వరును నెరుగనివర్తం, విన్విధునకు నెరుఁపరుప నిటుగావించెకా
 మగ్యమున వివిధము లొకవైల్లనడంతు నంచు గూర్తతతోడకా 102
- నీ. తొల్లినరహస్తి ప్రిదొరకినయటువంటి రత్నాభయచుహాశక్తినివి
 గంధపుష్పాతుకలితమైకచుపట్టి విపులతేజంబున వెలయుచున్న
 దానిబ్రహ్మాగింత ధారుణావలతీవ్ర శిఖలు దిక్పటములజెలగుయండ
 ఘోరగునారావమై ఘంటాని నాదంబు శ్రుతిపుటంబులకు నశ్రుతము గాగ
- గీ. జండతరముగ నటవిభీషణునిపైకి, జిచ్చులుమియుచు నుగ్రమైవచ్చుదాని
 గాంచిరాముండు నిశితహృదయచేరి, దృఢముకైవడి నడిమికిఁబెంచివైచె 103
- చ. ఇట్లు తనశక్తి పృథకుగుట గని దానవేంద్రుండు మానవేంద్రునివై గరంబగిలి
 నిట్టూర్పు నిగిడింపుచు ననిముఠముద్గర పశుపట్టి సప్రాసగదాదండ తోదండభిండి
 నాలాదిసాధనంబుల నశక్ర క్రమమున గాలంబు నేయుచుండఁగని విభీషణుం
 డిరికి జేసా! వీఁడు రెండకరములతోడని మెడగ యధము నేయవొదంనె
 నింక శిరములు గరములు మరల నెచ్చరించెనని గాఢ్యమదప్పుటకు సంనియు
 లేరు గావున వీరివీలోన బ్రహ్మాస్త్రమున నడగింపదలచుని విన్నవించిన
- చ. అనఘు డుజ్జల చాపదండమున బ్రహ్మాస్త్రంబుసంభించి యొ
 య్యన గర్వాంతముగాఁ గడుక దివిచి ప్రత్యర్థిభవాదస్తుడై
 దావాభీశ్వరు బాహుమధ్యకు వలంకంకం లక్ష్మణుగా
 గొలిచిపై నెనదల్చి తీవ్రతరమాశోపంబున పింపకా 105
- క. అనేకుడగ నాటిన, దానలుఁ దరికినకుడఁగుచునారె ధర్మతన
 దేవతతిహాగడి యప్పుడు, బూవులనన్నంబు గరిన భూమమిదకా

ఉ. సంగరమామి రావణుడు సత్త్వము దూరి భరతి గూలిక
 గుంగ భరణునక భరణి క్రింగ గులాచలవర్గ మెల్ల వే
 క్రింగ దిశాకశీంద్రియములు గుంగ దె మహారాకవంశనాథుడు
 గుంగ ధులీమశిశ్యుడు క్రింగ వరహము గుడ్డు తేలక 107

క. జగములకు నెల్ల బాధకు డగు రావణు డాజి గూల వంతటితోడక
 బగ దీరె ననుచు తగ దన విల్లెక్కుడించి తమ్ముని కెచ్చెక 108

సీ అఖిలలోకమ్ముల కానంద మొదవెను సురలకంటికి నిద్రాసోకె నంత
 మునులు చేసినతపంబులు చాలఫలియించె దొడరి కాథులకు దుందుకునాసె
 గుహ్యకావలికిని గూడు నోటికి బోయె సిద్ధులతలపులు సిద్ధి నొందె
 దర్శికరంబుల తల్లడం బడగెను గిన్నర సంఘంబుకీడు లోలగ

గీ. గరుడగంధర్వభేరగణములకును జేను మింపారె జనపరిణామ మయ్యె
 వేడ్క లింపందె బాధలు విరుగడయ్యె సంగరంబున దైత్యుండు సమ్మకతన.

ఉ. అంత విభీషణుండు తనయన్న పదంబులమీద వ్రాలి యు
 త్యంతవిషాదదుఃఖజనతాకుకణంబులు రాల నేడ్చె లో
 కాంతకు దైనరావణుచు హేచ్చుతన్మృతపరాక్రమంబు యా
 కాంతురీమూగలక దడవి గద్దకదంతఃపాయనేతుండై 110

చ. అట్టి సురుయమున మందోదరి మొదలయినయంతఃపురముందరీసందోహంబులేకెంచి
 తను పాణిజేష్వుడుడైనరాక్షసుకులసార్యజ్ఞామునింగని వక్షంబులు శిరంబులుమోయ
 కొనయ బహువిధముల బ్రలవింపుచు బరివేష్టించికొని యుడ భూకాంతుండు
 శాంతాలాపముల వనునయించి విభీషణుంగని నీవు దుఃఖముడిగి మీయన్నకునగ్ని
 సంస్కారాదివిధుల నాచరింపుచునైన నతం దట్ల కాంచిన యనంతరంబవిభీషణుని
 లంకానగరంబునకుం బట్టును దట్టించిన నతకు నుగంధద్రవ్యంబులును నవగత్నఖ
 చితంబులయిన భూషణములును జీవచీవాంజరంబులును గానుకగా నిచ్చింబ 8౪౫
 హించి యవి యెల్లను మాతలి కెచ్చి ప్రియోత్తలం దలిపి యనిపిన నతండు స్వర్గం
 బునకుం జనియె నయ్యవసరమున 111

సీ. ఆలోన గాథువుం డావిభీషణుం జూచి సద్భక్తియుక్తమై సరగ విలిచి
 పంక్తికంధరు నాజి బరిమాన్విత నటంచు వసుమతీతనయకు వార్త నెప్పి
 నీడేవి మొదలకు నీరజాతులచేత నతివకు శృంగారమమర జేసి
 కొందు రమ్మని చెప్ప నంచితగతి నేగి సరమాదిసతుల కాసరణి జెప్ప

- గీ. సతులు నిర్మల జలముల జలకమార్చి పట్టుపుట్టులు ముదమున గట్టబెట్టి
చందం మలంది సురభిపుష్పములు ముడిచి, మేలిమిజీఘామణింబులు సాలదొడగి.
- క. ఇందిరతో సరియగు నా, నుందరిఁ బ్రేలోక్యమాత సౌభగొందగవా
రందలమునగొనివచ్చిరి, కందర్వవిభుండు రాముకడకుంభీరితఁ.
- 118
- వ. ఇట్లు గొనివచ్చి రామభూపాలుని సమ్మఖింబున నుంచిన నడ్డరాతనూజాత పతికి
విసయభక్తితాత్పర్యంబులు వెలయబ్రాణమిల్లిన నతండు వనితారత్నం బగునీతం
గనుంగొని యిట్లుచియె.
- 114
- క. మలసతిఁజెఱగొనిపోయిన, యలకాత్రావు గెలువనోపద్రుపపలుకులకున్
గెలిచితిమి చంపితి / క నలతా! నీయిచ్చజనుము నేనిన్వల్లక
- 115
- గీ. అచుచు బలుకుపలుకు లననీతనూజాత, కన్దములకు వాడి గలుగునట్టి
వారసములు సోకి నాటివ యట్లయిన, సరసిజాక్షిమార్చఁజాలనాంది.
- 116
- చ. నరనర నాదుచిత్తము మనంబున నీవ యెఱింగియొండియొక
బయలుములాడ నేమిటికిఁబాపము నాయెడలేదు కాదు పో
సురలు నుతింప మేటిసాదజొచ్చెద మెచ్చుడటన్న రామభూ
వయనిమనం బొడంబడిన వారిజలోచన నీత యాతఁజీక.
- 117
- క. హృదయేశుఁ డలర నప్పుడ, సాదఁ జొచ్చెను భూమిపుత్త్రిసురలు నుతింపక
ముద మంది బద్ధభవుడా యదనంబ్రత్యక్షమయ్యె నానానాచున్.
- 118
- గీ. అంతబద్ధగర్భుడగురామ భద్రుఁడొచ్చి పలికె బరమపురుష
వనజనేత్ర నీతవలన దోసములేదు, నమ్మవనుమతీక నాదుమాట.
- 119
- వ. అనిపలికిన పితామహునిమాటల కుభయసేనలును సంతసిల్లినవి. అనంతరమగ్నిభగ
వానుండు వయ్యంగనం గొనివచ్చి పరమపతివ్రతాభరణం బగునిడ్డరాతనూజాతం
నైకొమ్మని యప్పగించిన న ప్పెడ దశరథుండుప్రసన్నుండైనశ్రీరామచంద్రుండు
సతీసమేతుండై తమ్ముండును దానునుననుస్కరించిన గుమారద్వయంబులు గోడ
లిని నాలింగనంబుచేసి తద్దుఃఖింబులం బాపించనియెనప్పుడు సకలదేవతలు నిట్లనిరి
- క. మాకొకట జనన మొందితి, రాకాన్కులరాజుజంపి రక్షింపితి వా
లోకంబులెల్లగృహతో, సాకేతపురాధినాథ! సజ్జనవిమతా.
- 121
- క. అని వినుతిసేసి కలనక, జనిపోయినకపుల నెల్లనత్కృపబ్రదికుటం
డం నరములిచ్చి యరిగిరి, సునులాదేవతలు మరలి గగనంబునకుకా.
- 122
- వ. తదనంతరంబున.
- 123

గీ. భావపుత్రాదివాసర బలముతోడ, మునిభీషణముఖ్య రాక్షులతోడ

మతియు వానితోడలక్ష్యముతోడఁ బ్రవృత్తకంఠెక్కించనియె నా గామి.

వ. ఇట్లుపుష్పకౌర్యాధుండై చనుచుండి కామభూకాంతుండు తన కాంతార.

నకుజేయ్యుచున్నావును సంగ్రహస్థలంబితే, రావణకుంభకర్ణాదులైన రాక్షసుల బలు
బును మర్దించినతావిశేషువేలాచలంబిదె సముద్రంబునకొ బంధించినసేతుబంధనం
బిదె విభీషణుండు మమృతశాఖ జొచ్చినప్రదేశం బిదె సుగ్రీవుఁ డిక్కి ధానగ
రంబిదె వాలిన శిలగూల వేసినచోటిదె భానునందనుడు చుక్క బొడగన్న
స్థలంబిదె ఋశ్యమూకాచలం బిదె వాయుతనూభవుండు మమృత బొడగన్నతా
విదె పంచసహోవరంబు నిదె కబంధుండను దావపుని వధించిన ప్రదేశంబిదె జటా
యువసుపక్షిందుండు రావణుండున్నుఁ గొంపోవునప్పుడు రావణానునవితోడం
బోరి మడిసినస్తావంబిదెజనస్తావంబిదె దశవదనుండునిన్ను జెజగొంపోయిపోటిదె
మాయూచ్యుగంబును బడసేసినచోటిదె ఖరదూషణాదుల సాతోవబోల నాలసిన
తావిదె శూర్యబా యనునాసిముక్కు నెవులుం జెక్కిసయిక్కయిదె సుతీర్ణుం
డను మునీందుండు వర్తింను నాశ్రమంబిదె యగస్త్యశ్రమంబిదె యత్రినహామూ
మునీందునిపత్నియననూయాదేవి యంగరాగంబులు నీకిచ్చిన చక్కియిదెవింధుం
డను రాక్షసుండు నిన్ను బట్టికొనిపోవుచుండ విడిపించినచోటిదె చిత్రమూటా
చలంబిదె భరతుండు మనల నొడంబటిచి నురలం గొనిపోవవచ్చినచోటిదె గంగా
నది యల్లదేశనుంగొనుమని చెప్పుచు భరద్వాజాశ్రమంబుఁ జేగం జని యచ్చట
బువ్వకంబు డిగ్గి యమ్మునీందునినకు ననుస్కరించిన నతండు రాముని వీరించ
మహానందంబు నొంది యనిలసంభవా! వేవేగ నీవేగి నందిగాగ్రాహమున నన్ను భర
తునకు మారాక యెఱింగించి రమ్మని యే పిన.

127

క. అరుదెంచి చూచె వాని ముగుచిరసౌభాగ్యభరతు శోభనచరితుక

విరచితప్రణయస్ఫురితుక నిరుపమసత్కీర్తినిత్యనరతుక భరతుక.

128

వ. కనుంగొని నందనంబుసేసి కరంబులు మోడ్చివినయంబున

127

ఆ. భరతునకును రామభద్రుడేతెంచిన వార్తజెప్పవినచు వాయునుతున

గారవించి నిండుకొగిటజేర్చుచు నగ్రజన్ముసేమ మడిగియడిగి.

గీ. సమయము ముప్పుదన్నకు భాతుండు సకలసేవాసమేతుండై తల్లులందఱును
 చదురెగి రాఘవేశ్వరుపాదాచరిందంబులకు వందనంబాచరిం న నతండు జన్మలం
 క. గొగిలిండుకొని లక్ష్మణసమీతుండై జంక రాజనందనం గూడి తల్లులు మువ్వరకుం
 బ్రణమిల్లినవార లతిన్నేహంబున పండుగొగిల్పనాత్తును కీచింప దమలోచనము
 పెద్దపిన్న యంతరువులవందనంబుల శిక్షాని మరలి నంది గామిమంబున కేగియచ్చట
 యున్నకంబు డిగ్గి దానికర్చనల్పి మజెరువీటికి బొమ్మనియంపి భరతుమందిరం
 బుం శ్రీవేళించె నట్టి కుశసమయంబున.

న వ ల లు

దొంగలరాణి	1 0	భయంకరబజాచోర్	1 0
డిటా రెండవభాగం	1 0	డిటా రెండవభాగం	1 0
మోహిని	1 0	పంజాబు మెయిలు	1 0
సాతాశగృహం	1 0	మోరకలి	1 0
భా 2 గృహనాయకుడు	1 0	హతంతాయి	1 0
చతురిక	1 0	మూసుచెప్పదెబ్బలు	1 0
మిత్రదోహి	1 0	మోహినిపిశాచి	1 0
ఘోరప్రతిహింస	1 0	మన్మథసామ్రాజ్యము	1 0
విషమందిరము	1 0	అంతఃపురరహస్యాలు	1 0
డిటా రెండవభాగం	1 0	శయ్యాగారవితలు	1 0
కూనీపైకూనీ	1 0	భయంకరనాటిపిశాచి	1 0
బొంబాయికూనీ	1 0	ప్రణాపచార్జన్యం	1 0
చలిపిడుగు	1 0	చోరాశ్రేణిచరిత్రము	1 0
రత్నమోహిని	1 0	సరళ	1 0
దొంగనోట్లు	1 0	ననన్దుర్ము	1 0
కళావరుజాకి	1 0	తపోననము	1 0
మృత్యుమందిరము	1 0	జపమాలిక	1 0
రత్నబృల	1 0	డిటా రెండవభాగం	1 0
వాడేవిడు	1 0	శిశుమాత్య	1 0
రూపసుందరి	1 0	డిటా రెండవభాగం	1 0
యిందిర	1 0	డిటా మూడవభాగం	1 0

ఇంకా మానద నాటకములు, ప్రబంధములు, వైద్యగ్రంథములు జ్యోతిషగ్రంథములు, శతకములు, స్త్రీలపాటలు, వగైరా అవి యివి అననేల అన్నియు దొరుకును.

 పలయువారు—

కురుకూరి సుబ్బారావు

సనస్వతీ బుక్ డిపో, చెజవాడ.

